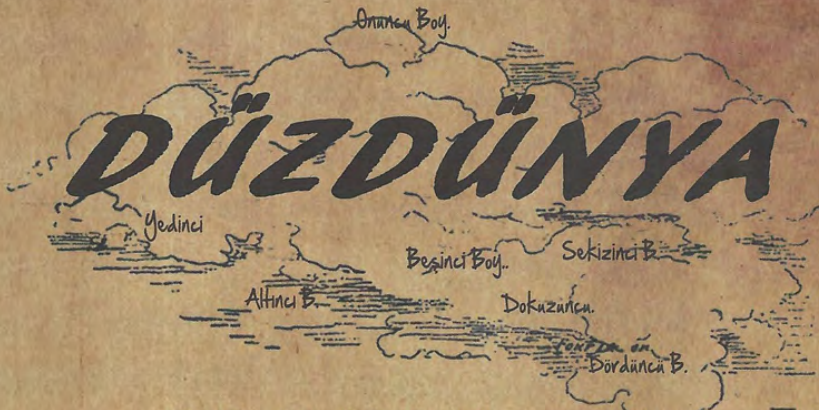
"Gece ve gündüz adına, her şey ne tuhaf!"

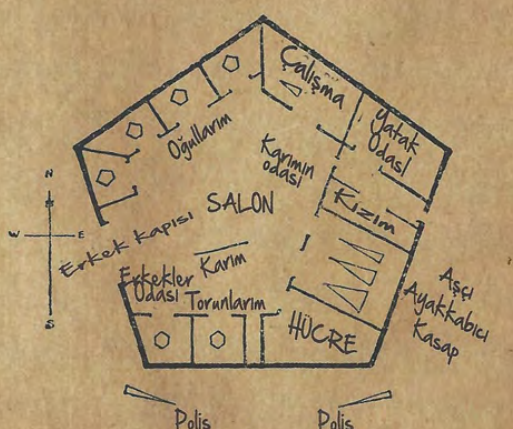

FARKLI BOYUTLARIN ROMANTİZMİ

Boyut yok
•
BOYUTSUZ DÜNYA

İki Boyut
□
DÜZDÜNYA

Üç Boyut
□
BOŞLUKDÜNYA

Edwin A. Abbott

Çeviren: Şermin Çetin

SOLA

DŮZDĚNÝVA

Edwin A. Abbott

S
L A

DÜZDÜNYA

(FLATLAND)

Boyutlar Arası Romantizm

Edwin A. Abbott

Çeviren: Şermin Çetin

SOLA

SOLA YAYINLARI

Harbiye Mah. Cumhuriyet Cad. No:54/1 Daire:24 Şişli - ISTANBUL
Telefon: 0212 939 76 52
E-posta: info@solayayinlari.com
www.facebook.com/solayayinlari - www.twitter.com/solaunitas
www.solayayinlari.com

Yayın No: 17
Kişisel Gelişim: 3
ISBN: 978-605-9692-16-8
Yayıncı Sertifika No: 32858
1. Baskı: İstanbul 2016
Genel Yayın Yönetmeni: Umut Kısa
Çeviren: Şermin Çetin
İç Resimler: Aslı Aydemir
Editör: Buket Konur
Redaksiyon: Şirin Aydıner, Fügen Albayrak
Kapak Tasarım: Bülent Babaoğlu
Mizanpaj: Sola

BASILDIĞI YER
Şahinkaya Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
100. Yıl Mahallesi Mas-Sit Matbaacılar Sitesi
4. Cad. No:96 Bağcılar - İstanbul
Tel: 0 212 629 21 21 - Fax: 0 212 629 06 18
e-posta: grafik@sahinkayamatbaacilik.com
www. sahinkayamatbaacilik.com
Sertifika No: 13293

© Bu kitabın tüm yayın hakları Sola Koç. Eğ. Dan. Hiz. A.Ş.'ne aittir. Yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen hiçbir yolla kopya edilemez, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

ÇEVİRMENİN ÖNSÖZÜ

Bir dağın tepesine çıkıp etrafınıza baktığınızda en uzak noktanın size hangi mesafede olduğunu hiç düşündünüz mü? Kendi kıyafetleriniz ve elleriniz, kollarınız, üzerinde olduğunuz kaya, az ötede rüzgarla dalları sallanan ağaç, daireler çizen kuşlar ve onları takip ederken gözünüze takılan karşı dağ; belki de sizin gibi ne kadar uzağı görebileceğini merakla keşfe çıkmış bir Boşluk Dünyalı...

Yazar, bu kitabı "Bir Kare" takma adıyla, yüz yılı aşkın süre önce yayınlamıştır. Bu başyapıt kafanızdaki birçok soruya yanıt verirken, yenilerini de size hediye ediyor. Saf matematiğin içinden çıkmış sizler gibi konuşan ve düşünen farklı uzaylardaki geometrik şekillerin heyecan verici, büyülü macerasının içinde hayallere dalan biriyle tanışacaksınız.

Büyük olasılıkla çevirirken benim de sıkça yaşadığım gibi siz de sınırlarınızı anlamaya çalışırken bulacaksınız kendinizi. Sonrasında belki de hangi boyutta, zamanda veya gerçeklikte olursa olsun, sınırlarınızın dışında varlık göstermeden anlamanın mümkün olamadığını fark edeceksiniz. Yani gerçek bildiğimiz her şey sadece şu an için geçerli. Başka bir boyuttaki gerçek tamamen farklı olabilir. Bu farkındalığa ulaşmak için duyduğumuz özlemle radikal değişim ve öğretilenlerin dışındakine gösterdiğimiz güçlü direncin de tüm açıklığıyla ortaya konduğunu göreceksiniz. İki boyutlu bir dünyada yaşanan isyanlarla kendi dünyanızda yaşadığınız hem içsel hem toplumsal isyanlar arasında benzerlikler bulacaksınız.

Matematikçi veya Fizikçi olduğunu düşünebileceğiniz Edwin A. Abbot, bir öğretmen ve okul müdürüdür. Edebiyat ve İlahiyat onun asıl ilgi alanları olmasına karşın, yaşadığı dönemde Einstein'ın daha çocuk olduğu ve İzafiyet Teorisi'nin esamesinin bile okunmadığını göz önüne alırsak hem hayalperest hem de olağanüstü farkındalığa sahip bir kâşif olduğunu söylemek yerinde olur. Öyle ki bu dönemdeki toplumsal, cinsiyet ve sınıf ayrımcılığını, ötekileştirmeyi, aristokrasiyi, öğretilmişe aykırı düşen her şeye duyulan önyargıyı gözler önüne seren bir eser yaratmıştır.

Kısa bir öykü olarak kaleme alınmasına karşın bu zama-

na kadar güncelliğini kaybetmediğini ve her çağın insanının kendine katabileceği alt mesajlar barındırdığını görmek büyüleyici doğrusu. En derin mesajlarından ilki kendi bilgimizin evrenin gerçekleri karşısında ne kadar da küçük olduğu gerçeğiyken; ikincisi, evrensel hakikate ulaşmanın ancak tüm öğretilmiş bilgi, kural ve kalıplardan bir an olsun özgürleşmekle mümkün olduğudur.

Şermin Çetin, 2016, İstanbul

"Gece ve gündüz adına, her şey ne tuhaf!
Aman Tanrı'm, nasıl da çılgınca laflar ediyorum!"

DÜZDÜNYA

Bu çalışma kendisine ÜÇÜNCÜ Boyut gizemleri gösterilmiş ve öncesinde sadece İKİNCİ boyuta aşina olan mütevazı bir DÜZDÜNYA VATANDAŞI tarafından *-ki kutsal bölgenin vatandaşlarının daha yukarıya, daha da yukarıya; BEŞİNCİ hatta ALTINCI boyutlara yükselmeyi arzulamaları dolayısıyla-* MADDEYE DAYALI İNSANLIĞIN kibirli ırkları arasında HAYAL GÜCÜNÜN yayılmasına; nadir bulunan ve mükemmel olan ALÇAKGÖNÜLLÜLÜK hediyesinin gelişmesine katkıda bulunması ümidiyle, tüm BOŞLUK DÜNYASI VATANDAŞLARINA ve özellikle H.C.'ye ithaf edilmiştir.

İKİNCİ VE REVİZE BASKI İÇİN ÖNSÖZ, 1884.

Eğer benim zavallı Düzdünyalı arkadaşım bu günlükleri yazdığı zamanda sahip olduğu bilinç seviyesini koruyabilseydi şimdi bu önsözde onu size ben tanıtmış olmayacaktım. İlk olarak, kendisinin hayranlık uyandıran ve hızlı bir şekilde ikinci baskısı talep edilen bu çalışmasına verdiğiniz değer için okuyucularına ve Boşluk Dünyası eleştirmenlerine teşekkürlerini iletirim. İkinci olarak, matematiksel yanılgılar ve baskı hataları için özür dilediğini ve üçüncü olarak, bir ya da iki yanlışlığı açıklamak istediğini belirtirim. Arkadaşım artık bir Kare değil. Yıllar süren tutukluluk, alay edilme ve şüpheciliğin ağır yükü, yaşlanmayla birlikte doğal bir bozulmaya sebep oldu ve Boşluk Dünyası'ndaki kısa yaşamı sırasında edindiği pek çok düşünce, kavram ve terimleri zihninden sildi. Bu nedenle biri zihinsel diğeri ahlaki olan iki itirazı onun yerine cevaplamamı rica etti.

İlk itiraz, bir Düzdünyalı'nın çizgi halinde görünmesi ile ilgilidir. Göz ile görünen bir şeyin uzunluğu kadar bir kalınlığı da olmalıdır. Çünkü kalınlığı olmazsa görülemez. Bu nedenle Düzdünya vatandaşlarının sadece uzun ve geniş değil aynı zamanda kalın ya da yüksek olması da gerekir. Bu itiraz makul. Hatta Boşluk Dünyalılarca reddedilemez bir önermedir. Bu nedenle itiraf etmeliyim ki ilk duyduğumda ne cevap vereceğimi bilemedim. Ancak, öyle görünüyor ki benim zavallı arkadaşımın cevabı bunu tam olarak açıklıyor.

Ona bu itirazdan bahsettiğimde "Kabul ediyorum." dedi. "Eleştirideki haklılığı kabul ediyorum ama vardığı sonuçları reddediyorum. Biz gerçekten ismi "yükseklik" olan tanımlanmamış üçüncü boyutta yani Düzdünya'da yaşıyoruz ve siz henüz isimlendirilmemiş dördüncü bir boyutta Boşluk Dünyası'ndasınız. Bizde tanımlayamadığımız bir yükseklik olduğu gibi sizde de dördüncü bir boyut var. Şimdilik buna "ekstra yükseklik" diyeceğim. İçinde yaşarken "***yüksekliği***" anlayamıyoruz. Tıpkı sizin, "***ekstra yüksekliği***" anlayamamanız gibi. Ben bile Boşluk Dünyası'nda bulunduğum ve "***yükseklik***" hissini yirmi dört saatliğine de olsa anlama ayrıcalığına eriştiğim halde bunu ancak inanç yoluyla aktarabiliyorum.

Bunun nedeni çok açık. Boyut yön içerir, ölçü içerir; fazlalık ve eksiklik içerir. Şu anda bizim bütün çizgilerimizin kalınlı-

ğı (ya da yüksekliği) neredeyse yok denecek kadar küçük. Ve bu çizgilerin kalınlığı her birimizde aynı. Sonuç olarak bu kalınlık ya da yükseklik diyebileceğimiz boyutu görebilmek için akıllarımıza rehberlik edecek hiçbir şey yok. Çabuk öfkelenen bir Boşluk Dünyası eleştirmeninin söylediği gibi hassas mikrometremiz yok ki! Gerçi olsa da bu bize fayda sağlamazdı çünkü neyi ölçeceğimizi ya da nasıl ölçeceğimizi bilemezdik. Biz, bir çizgi gördüğümüzde, uzun ve parlak bir şey görürüz. Çizgi'nin varlığı için parlaklık boy kadar gereklidir; eğer parlaklık kaybolursa, çizgi kaybolur. Bu nedenle tüm Düzdünyalı dostlarım, ben onlarla bir şekilde görünen ama tanımlanmamış boyut hakkında konuştuğumda "Ah, parlaklık demek istiyorsun!" derler. Ben "Hayır, demek istediğim şey gerçek bir boyut." dediğimde hemen "Öyleyse onu ölç ya da hangi yöne uzadığını söyle bize." diye cevaplandırırlar. Bu tabi ki de beni susturur çünkü ikisini de yapamam. Daha dün "Şef Daire" (diğer bir tanımla bizim Yüksek Rahip) Devlet Hapishanesi'ne denetime geldi ve bana yıl içindeki yedinci ziyaretini yaparak nasıl olduğumu sordu. Ona, üçüncü boyut farkındalığı olmamasına rağmen uzun ve geniş olduğu kadar, yüksek de olduğunu kanıtlamaya çalıştım. Onun cevabı neydi? "Bana yüksek olduğumu söylüyorsun. Yüksekliğimi ölçersen sana inanacağım." Ne yapabilirdim? Onun meydan okumasına nasıl karşılık verebilirdim? Ezilmiştim. O da odayı bir muzaffer edasında terk etti.

Bu size hâlâ tuhaf mı geliyor? O halde kendinizi benim yerime koyun. Dördüncü boyuttan biri lütfedip sizi ziyaret ediyor. Size "Gözünü açtığında (iki boyutlu) bir düzlem görsen bunu üç boyutlu gibi algılarsın." diyor. Aslında renk, parlaklık ya da başka bir şey gibi algılayamadığın gerçek bir dördüncü boyut da var, onun yönünü gösteremiyor ya da ölçemiyorsun. Böyle bir durumda ziyaretçiye ne söylersiniz? Onu kilit altına almaz mısınız? Bu benim kaderim oldu. Üçüncü boyuttan bahseden bir kareyi Düzdünyalılar'ın hapsetmesi ve dördüncü boyuttan bahseden bir küpü de Boşluk Dünyalılar'ın hapsetmesi: Dehşet! Bütün boyutlarda yaşayanlar benzer şekilde acımasız ve anlayışsızlar. Noktalar, çizgiler, kareler, küpler, ekstra küpler; hepimiz aynı hataları yapmaya müsaitiz. Kendi boyutumuzdaki önyargıların köleleri olarak... Sizin Boşluk Dünyası'ndan bir şairin dediği gibi:

"Tüm dünyaları benzer kılar, doğanın tek bir dokunuşu."[1]

1 Bazı eleştirmenlerin bu konuyu iyi kavrayamaması nedeniyle, yazar benden, kendisiyle küre arasındaki söyleşiye; konuya ilişkin birtakım açıklamalar eklediğini ve daha önceden sıkıcı ve lüzumsuz bulduğu için bu yorumlara kitapta yer vermediğini belirtmemi istedi.

Bu noktada Kare'nin savunması bana güçlü görünüyor.

Açıkçası, ahlak yönünden yapılmış olan ikinci itiraza cevabının da net ve inandırıcı olduğunu söylemeyi çok isterdim. Kadın düşmanı olmakla itham edildi. Bu konuda dünyanın önemli bir bölümünün de sert eleştirilerinin olması nedeniyle yazarın bu savunmasına kitapta yer vermedim. Adalete olan inancım buna izin vermedi. Kare için Boşluk Dünyası ahlak terminolojisi o kadar yabancı ki, eğer bu suçlamaya karşı savunmasını tam anlamıyla iletirsem ona haksızlık etmiş olurum. Onun çevirmeni ve fikirlerinin özetleyicisi olarak kendisinin yedi yıllık hapishane sürecinde kişisel bakış açılarını yenilediği, kadınlara bakışı, ikizkenar üçgenlere bakışı ya da daha alt sınıflara bakışının değiştiği sonucuna varıyorum. Şu anda düz hatların, daireler üzerinde önemli bir üstünlüğü olduğunu savunan Küre'nin fikirlerine meyilli gibi görünüyor. Ama tarihçi olarak bakarsak kendini daha çok Düzdünya ve Boşluk Dünyası arasında sıkışmış olarak görüyor. Zaten kadınların kaderi, tarihçiler ve geniş kitleler tarafından nadiren bahsedilmeye layık görülmüştür.

Kare, şimdi kendisine aristokratik ve dairesel nitelikler atfedilmesinin yersizliğini kanıtlamaya çalışıyor. Muazzam kalabalıkların üstünde nesiller boyunca üstünlüklerini korumuş birkaç Daire'nin akıl gücünün hakkını veriyor. Ancak kendi yorumundan bağımsız olarak ve Düzdünya'nın gerçeklerine göre devrimlerin her zaman katliamla bastırılamayacağının kanıtlandığına ve sonuçta dairelerin doğa tarafından kısırlıkla cezalandırılarak hüküm giydirildiğine inanıyor. Ve diyor ki, "Bütün dünyalardaki muhteşem sistem yasalarının uygulanışını gördüm. Kişi yöneldiği amacın doğruluğunu düşünürken, doğanın gücü, çok daha üst düzeyde çalışır ve çok daha iyi bir sonuç ortaya çıkar." Kare, okuyucularından Düzdünya'da günlük hayatta var olan her bir detayın Boşluk Dünyası'ndaki başka bir detaya karşılık geleceğini düşünmemelerini rica ediyor. Onun çalışmasını bir bütün olarak ele alıp, Boşluk Dünyası'nın yaşayanları için, eğlendirici, fikir verici, ılımlı, mütevazı ve akıllardaki önemi yüksek olan ancak henüz tecrübe edilmemiş şeyler için bir yandan "Bu asla olamaz." derken, diğer yandan "Tam da bu olmalı çünkü biz bunu biliyoruz." diyebilmelerini umut ediyor.

BÖLÜM I: BU DÜNYA
"Sabırlı ol, dünya geniş ve uçsuz bucaksızdır."

1.Düzdünya'nın Doğası

Dünyamıza Düzdünya ismini verdim. Aslında biz tam olarak öyle demesek de; Boşlukta yaşama ayrıcalığına sahip olan mutlu okuyucularıma daha anlaşılır olması için bu ismi tercih ettim.

Üzerindeki düz çizgilerin, üçgenlerin, karelerin, beşgenlerin, altıgenlerin ve diğer şekillerin oldukları yerde sabit durmalarını bir yana bırakıp yüzeyin üzerinde ve içinde özgürce hareket eden bir kâğıt hayal edin. Yüzeyin üzerine çıkma veya altına geçme yeteneği olmadığını da ekleyin. Şimdi gölgelere çok benzeyen bu kâğıtla birlikte -sadece daha sert ve parlayan kenarlarla- dünyama ve vatandaşlarıma dair daha doğru bir fikre sahip olacaksınız. Sadece birkaç yıl önce, "benim evrenim" diyordum fakat şimdi zihnim nesnelerin daha üstün görüntülerini algılamaya açıldı.

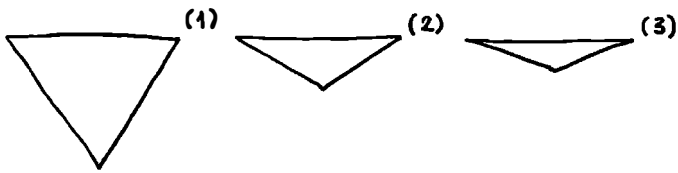
Buna benzer bir dünyada, "***cisim***" diye adlandırdığın bir şeyin bulunamayacağını düşünebilirsiniz fakat tanımladığım gibi dolaşan üçgenler, kareler ve diğer şekiller en azından görüntü olarak ayrıştırabilirsiniz. Bunu söyleyebilirim. Aksi durumda, hiçbir şey göremezdik ya da bir figürü diğerinden ayırt etmek bile mümkün olmazdı. Düz çizgi dışında bize hiçbir şey görünemezdi; size bunun neden böyle olduğunu hızla göstereceğim.

Masalarınızdan birinin ortasına madeni bir para yerleştirin ve paraya üzerinden bakın. Bir daire görünecektir.

Şimdi masanın kenarına doğru gözünüzü kaydırın (Böylece kendinizi Düzdünya sakinlerinin koşullarına getirirsiniz.) ve madeni paranın yavaş yavaş oval göründüğünü fark edersiniz. Sonunda gözlerinizi tam masanın kenarına konumlandırdığınızda (Böylelikle gerçek bir Düzdünya sakini olursunuz.) madeni para oval olarak görünmeyi durdurur ve en son

düz bir çizgi olarak görünür.

Üçgene, kareye veya karton mukavvadan kesilmiş figüre de aynı şekilde baktığınızda da durum aynıdır. Bu figürlerden birine masanın tam kenarından baktığınız anda, bir şekil olarak görünmeyi durdurduğunu ve düz bir çizgi halini aldığını fark edeceksiniz. Örneğin saygıdeğer sınıftan olan eşkenar üçgeni ele alalım. İlk şekil (Şekil.1) tam üzerinden baktığınızda, ikincisi (Şekil.2) ve üçüncüsü (Şekil.3) ise masanın kenar seviyesine yakınlaştıkça oluşacak görüntülerdir. Eğer tam masanın seviyesinde olursa (Bu bizim onu Düzdünya'da tam gördüğümüz gibidir.) düz bir çizgiden başka bir şey göremezsiniz.

Boşluk Dünyası'nda, denizcilerin uzaktaki adaları veya ufukta uzanan kıyıları ayırt etmeye çalışırken çok benzer deneyimleri yaşadığını duydum. Uzaklarda beliren karada irili ufaklı koylar, burunlar, girintiler çıkıntılar olabilir ama bakınca bunların hiçbirini görmezsiniz. (Güneşiniz bunların tam tepesinde parlayıp ışığın ve gölgenin yardımıyla meydana çıkmıyorsa tabi!) Gördüğünüz, suyun üzerinde ki gri dümdüz bir Çizgi'den başka hiçbir şey değildir.

Düzdünya'da üçgenlerimizden biri veya başka bir tanıdığımız bize doğru geldiğinde gördüğümüz şey tam da budur. Ne güneş bizimledir, ne gölgeler oluşturacak herhangi bir çeşit ışık vardır. Kısacası Boşluk Dünyası'nda sizin sahip olduğunuz görüşe yardımcı olanların hiçbiri yoktur. Hatta bu elverişsiz koşullarda arkadaşlarımızı birbirinden nasıl ayırt edebildiğimizi sorabilirsiniz. Bu olağan sorunun Düzdünya'nın sakinlerini tanımladığım sırada cevabını vermek daha uygun. Şimdilik bu konuyu sonraya bırakıp ülkedeki iklim koşulları ve evler hakkında birkaç söz söyleyeyim.

Sizdeki gibi, bizde de pusulanın dört yönü vardır: Doğu, Batı, Kuzey ve Güney.

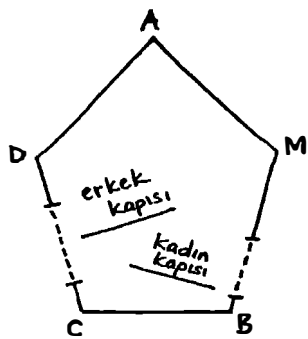
Güneş ve gökcisimleri olmadığından ***Kuzey***'i sizin bildiğiniz yöntemlerle tespit etmek imkânsızdır. Tabi bizim de kendimize göre bir yöntemimiz var. Bizdeki Tabiat Kanunu'na göre ***Güney*** yönüne doğru sabit bir çekim gücü vardır. Ilıman iklimlerde bile az da olsa çekim görülür. Böylece sağlıklı sayılabilecek bir kadın bile çok zorluk çekmeden Kuzey'e doğru yüzlerce metre yol alabilir. Güney yönündeki engelleyici çekim etkisi pusula işlevi görür ve dünyamızın çoğu eyaletinde fayda sağlar. Dahası Kuzey'den gelen ve düzenli aralıklarla yağan yağmur da yardımcı olur. Şehirlerde daha çok duvarları kuzeye ve güneye bakan evler bize yol gösterir, böylece çatılar kuzeyden gelen yağmurları da tutabilir.

Ülkede hiçbir evin olmadığı yerlerde, ağaçların gövdeleri bir nevi kılavuz işlevi görür. Beklenenin aksine yönümüzü bulmakta çok zorluk çekmeyiz. Güney yönünün çekiminin güçlükle hissedildiği daha ılıman eyaletlerde, kılavuzluk yapacak ağaçların ve evlerin olmadığı ovalarda yürümek istediğimde bazen hareketsiz halde saatlerce yağmurun yağmasını beklemek zorunda kaldığım olmuştur. Güçlü erkek cinsiyle kıyaslandığında, çekim gücünün yaşlılar, zayıflar ve özellikle de narin olan kadınlar üzerindeki etkisi bir hayli fazladır. Sokakta bir hanımefendiyle karşılaştığınızda yolun kuzeyini her zaman ona bırakmak nezaket gereğidir. Sapasağlamsanız ve güneyinizi, kuzeyinizi ayırt edemediğiniz bir iklimdeyseniz, hanımefendiye bir çırpıda yol verebilmek şüphesiz hiç de kolay değildir.

Evlerimizde hiç pencere yoktur. Nereden geldiğini bilmediğimiz ışık; evlerimizin içine, dışına, gündüz ve gece olmak üzere eşit zamanlarda her yere orantılı bir parlaklıkta vurur. Eskiden bilge insanlarımız sık sık şu ilginç soruyu sorarlardı: "Işığın kaynağı nedir?" Cevabı bulmaya mütemadiyen çalışıldıysa da güya çözenlerin akıl hastanelerimizi doldurmasından başka bir işe yaramadı. Yasama Meclisi'nin, bunun gibi sorulara cevap aramaya yeltenenleri ağır vergiler ödemek zorunda bırakması gibi dolaylı sindirme girişimleri başarısızlıkla sonuçlanınca, bu konudaki araştırmaları en sonunda ke-

sinkes yasakladı. Yazık ki Düzdünya'da bu gizemli problemin gerçek ve doğru çözümünü yalnızca ben biliyorum. Fakat bildiklerimin tek bir yurttaşımın bile anlayabileceği bir dille anlatılması mümkün değil. Herkes zırdeliymişim gibi alay ediyordu benimle. Evet benimle, yani Boşluk Dünyası'ndaki gerçekleri ve ışığın üç boyutlu dünya olan boşluk dünyasından geldiği kuramını bilen tek kişiyle! Konudan uzaklaşmamıza neden olan bu üzücü fasıldan sonra artık yaşadığımız yerleri anlatmaya devam edeyim.

Ev yapısı olarak en yaygın tür, şekilde görüleceği üzere beş taraflı veya beşgen evlerdir. Kuzeye bakan iki taraf DA, AM çatıyı meydana getirir ve çoğunlukla bu taraflarda kapı bulunmaz. Doğuda kadınlar için küçük, batıda erkekler için biraz daha büyükçe bir kapı vardır. Güneyde yani tabanda genellikle kapı olmaz.

Kare ve üçgen şeklinde evler inşa edilmesine izin verilmez. Karenin köşeleri (en çok da eşkenar üçgenin köşeleri) beşgenin köşelerinden daha sivridir ve ev gibi cansız nesnelerin çizgileri, kadın ve erkeklerin çizgilerinden daha az parlaktır. Üçgen veya kare şeklindeki bir evin köşeleri, hızla üzerlerine doğru gelen tedbirsiz veya dalgın yolcuyu yaralamasın diye böyle yapılmıştır. XI. yüzyılın başında, üçgen şeklinde evler yapılması kanunen yasaklanmıştır. İstihkâm binaları, cephanelikler, kışlalar ve bazı kamu binaları tedbirsizlikle yaklaşılması istenmediği için kapsam dışında tutulmuştur.

O dönemde kare evler yapılmasına izin veriliyor olmasına rağmen özel bir vergi yüklenerek bu uygulama yokedilmeye çalışılıyordu. Fakat bundan yaklaşık üç yüzyıl sonra on binden fazla nüfusa sahip tüm şehirlerde halkın güvenliğinin

sürekli sağlayabilmesi için beş köşeden daha az köşesi olan ev yapılmasına izin verilmemesi için kanun çıkarıldı. Halkın sağduyusu Yasama Meclisi'nin çabalarına destek oldu. Şimdi ise kırsalda bile beşgen yapılar öncekilerin yerini aldı. Antikalarla ilgilenen kişiler, kare bir evi çok uzak ve geri kalmış, tarımla uğraşılan eyaletlerde belki bulabilir.

3. Düzdünya'nın Sakinleri

Düzdünya'da oturan bir yetişkin, sizin ölçü birimlerinize göre en fazla on bir inç (27,94 cm.) en veya boyunda olabilir. On iki inç (30,48 cm.) olabilecek en büyük boyuttur.

Kadınlarımız düz çizgilerdir.

Askerlerimiz ile aşağı sınıftan olan işçilerimizin her biri on bir inç uzunluğunda iki eşit kenarı ve bir tabanı olan üçgenlerdir. Çok kısa olan tabanları yani üçüncü kenarları çoğunlukla yarım inçi geçmez; bu kenarın tam karşısına düşen açı çok keskin ve ürkütücüdür.

Biçimi bozulmuş bu en kısa tabanlı (inçin sekizde biri kadardan daha büyük olmayan) üçgenler, düz çizgi ve kadınlardan zorlukla ayırt edilebilir. Yani köşeleri belirgin şekilde keskindir. Sizde olduğu gibi bizde de bu üçgenler ötekilerden ikizkenar üçgenler diye adlandırılarak ayrılır; ileri sayfalarda bu tür üçgenlerden söz ederken bu adı kullanacağım.

Orta sınıfımız, eşkenar yani eşit kenarlı üçgenlerden oluşur.

Meslek sahibi erkeklerimiz ve kibar beyefendiler kare (yani benim de üyesi olduğum sınıf) ve beşgenlerdir.

Bunların üstünde soylular vardır. Altıkenarlı figürlerden başlayarak yani altıgenler ve kenar sayıları onursal poligonal veya çokkenarlı unvanını alıncaya dek artan birçok sınıf vardır. Sonunda kenar sayısı çok fazla olduğunda ve figür daireden ayrıştırılamayacak kadar küçük kenarlara sahip olduğunda, dairesel ya da din adamları sınıfına dâhil edilir. Bu seviyeler bütün sınıfların en yüksekleridir.

Bizdeki Tabiat Kanunu'na göre bir erkek çocuğun kenar sa-

yısı babasının kenar sayısından, bir fazla olmalıdır. Böylelikle her kuşak, soyluluk ve gelişmişlik yolunda bir adım yükselmiş olur. Bu bir kuraldır. Yani bir karenin oğlu beşgen, bir beşgenin oğlu altıgendir. Bu böyle sürüp gider.

Fakat bu kural elemanlar sınıfı için her zaman geçerli değildir. Askerler ve işçiler için uygulanmaz. Bu şekillerin henüz tüm kenarları eşit olmadığından insan figürlerine verilen adlarla adlandırılmayı hak ettikleri de söylenemez. Bu yüzden Tabiat Kanunu onları kapsamaz yani bir ikizkenar üçgenin oğlu ikizkenar üçgen olarak kalır.

Yine de ikizkenarlar için bile tüm umutlar tükenmemiştir. Dedelerinden daha üst seviyeye ulaşabilirler. Ardı ardına kazanılan askeri zaferlerden, canla başla, ustalıkla kotarılan işlerden sonra, zanaatkâr ve asker sınıfına bağlı daha zeki kimselerin üçüncü kenarlarında yani tabanlarında hafif bir uzama, öteki iki kenarlarında ise çekme meydana geldiği sıkça görülmüştür. Alt sınıflardan gelen daha zeki olan bu kişilerin kızları ve oğulları arasında gerçekleşen (rahipler tarafından düzenlenen) sınıf içi evliliklerden genellikle eşit kenarlı üçgen şekline yaklaşan çocuklar doğar.

Fazla sayıdaki ikizkenar üçgen doğumlarına oranla eşkenar üçgen ebeveynlerin nadiren gerçekten onaylanmış eşit kenarlı üçgen üretebildikleri görülmüştür.[2] Böyle bir doğumun gerçekleşebilmesi için sadece çok iyi ayarlanmış sınıf içi evlilik değil aynı zamanda eşit kenarlı olarak doğacak çocuğun atalarının uzun zamandır eli sıkı, nefsine hâkim ve zihnini kuşaklar boyunca sürdüren bir çalışmayla geliştirmiş olmaları gerekir.

İkizkenar üçgen ebeveynlerden, gerçek bir eşkenar üçgen doğması uzak eyaletlerde yaşayanlar için bir sevinç kaynağıdır. Çocuk Sağlığı ve Sosyal İlişkiler Kurulu'nca gerçekleştirilen sıkı bir muayeneden sonra bebek eğer düzgün kabul edilirse, bir törenle eşkenar üçgen sınıfına alınır. Çocuk, gururlu ama bir o kadar kederli ailesinden alınır ve hiç çocuğu olma-

2 Boşluk Dünyası'nda yaşayan bir okur, "Onaya ne gerek var? Kare şeklindeki bir çocuğun dünyaya gelmesiyle birlikte tabiatın onayı zaten alınmış ve babanın eşit kenarlı olduğu kanıtlanmış olmaz mı?" diye sorabilir. Bunu şu şekilde cevaplandırabilirim: Hangi sınıfa bağlı olursa olsun, hiçbir kadın üçgenliği onaylanmamış bir üçgenle evlenmez. Kare bir çocuk, kenarları tam da eşit uzunlukta olmayan çarpık bir üçgen babadan doğmuş olur bazen ama böyle durumların hemen hemen tamamında ilk nesildeki çarpıklığa üçüncü nesilde tekrar rastlanır; böylece o nesil beşgen rütbesine yükselme fırsatını kaçırmış ve üçgenler sınıfına tekrar geri dönmüş olur.

mış eşkenar üçgenler tarafından evlat edinilir. Evlat edinen kişi; yeni gelişen bedenin bilinç dışının gücü ile taklit edip asıl kalıtım seviyesine dönmesinden korktuğu için çocuğu evlatlık aldığı andan itibaren çocuğun eski yuvasına dönmesine, akrabalarıyla yeniden yakınlık kurmasına izin vermeyeceğine yemin eder.

İkizkenar üçgen sınıfından arada sırada eşkenar üçgenlerin çıkmasını sadece alt sınıflar değil, soylular sınıfının da çoğunluğu sevinçle karşılar. Bu gelişme alt sınıflara göre tekdüze, sefil hayatlarına parıltı, umut ışığı getiren bir olaydır. Soylular ise nadiren ortaya çıkan kendi ayrıcalıklarını çok veya hiç etkilemediği bu durumların, aşağıdan gelecek devrime karşı en faydalı engel olarak hizmet ettiğinin farkındadırlar.

Dar açılı ayaktakımı umuttan ve hırstan, hiç istisnasız büsbütün yoksun olsaydı, kışkırtıcı ayaklanmalarda önderlerini bulup Dairelerin bilgeliğini bile aşabilecek bir çoğunluğa ulaşabilirlerdi. Ama tabiatın bilgece kanunu şunu emreder: İşçi sınıfının zekâsı, bilgisi ve tüm erdemleri arttıkça, (göze ürkütücü görünmelerine yol açan) dar açıları da aynı oranda genişleyerek eşit kenar üçgenin nispeten zararsız olan açısına yaklaşacaktır. Böylece asker sınıfının en acımasız ve korkunç üyelerinin (yani, kıt akıllı oluşlarıyla kadınlarla neredeyse aynı seviyede olanların) o muazzam delici güçlerini kendi yararlarına kullanmak için gerekli olan zihin yetileri arttıkça, başka şekilleri delip yaralama güçleri de azalır.

Tabiatın denge kanunu ne kadar da hayranlık verici! Bu kural, tabiatın kusursuz olduğuna ilişkin mükemmel bir kanıtdır. Şunu da belirtmeliyim ki bu kural, Düzdünya'nın aristokratik düzeninin ilahi bir yasasıdır. Çokgenler ve daireler bu tabiat kanununu akıllıca kullanarak neredeyse her defasında isyanı beşiğindeyken boğabilmiş ve insan zihninin bastırılamaz sınırsız iyimserliğini avantaj olarak kullanabilmiştir. Sanat da kanun ve düzenin yardımına yetişir. Devlet fizikçilerinin hafif bir kısaltma ve uzatma operasyonları ile, bir başkaldırının daha zeki liderlerinin birkaçını kusursuz yapabilmek ve onları hemen imtiyazlı sınıflara sokmak genellikle mümkündür. Gerekli ölçütlerin hâlâ çok altında olan geniş bir kitle en sonunda soylular sınıfına kabul edileceği beklentisiyle, Devlet Hastaneleri'ne gidip, ömürlerini orada bir mahkûm gibi geçirmeyi şeref sayar. Düzlükten iflah edilemez derecede

uzak olan dik kafalı akılsızlardan bir ya da birkaçı idam edilir.

İkizkenar üçgen sınıfının plansız ve öndersiz sefil ayaktakımının ya hiçbir direniş göstermeden Baş Daire'nin bu tür acil durumlar için beslediği, kendi kardeşlerinden oluşan küçük bir grupça kazığa oturtulur ya da çoğunlukla daire örgütünün ikizkenar üçgenler arasına attığı kıskançlık ve şüphe tohumları yüzünden iç mücadeleye sürüklenir. Birbirlerinin dar açılarının sivri köşelerine çarpıp helak olurlar. Tarihimizde, iki yüz otuz beş kadar küçük çaplı ayaklanmanın yanında en az yüz yirmi önemli ayaklanma kaydedilmiştir.

4. Düzdünya Kadınları

Asker sınıfının sivri üçgenlerine ürkütücü dediğimiz durumda kadınlarımızın çok daha ürkütücü olduğu kanısına varmak çok da zor değildir. Asker bir çivi ise kadın, deyim yerindeyse iki ucu sivri bir iğnedir. Buna bir de istediğinde kendini pratik olarak görünmez yapabilme gücünü eklediğinizde Düzdünya'da bir kadının hiç de hafife alınacak bir yaratık olmadığını anlarsınız.

Şimdi genç okurlarımdan bazıları "Nasıl olur da kadınlar kendilerini görünmez yapabilirler?" diye sorabilirler. Bence bunun cevabı açıklama gerektirmeyecek kadar açıktır. Yine de birkaç söz söylemek, anlayışı en kıt olanların bile durumu anlamasını sağlayacaktır.

Masa üzerine bir iğne yerleştirin. Gözleriniz masa hizasındayken iğneye yandan baktığınızda bütün uzunluğunu görürsünüz fakat dikey olarak baktığınızda noktadan başka bir şey görmezsiniz, neredeyse görünmez hale gelmiştir. İşte bu bizim kadınlarımızdan biri gibidir. Bir kenarı bize dönük olduğunda kendisini Düz bir Çizgi olarak görürüz; Kadının gözünün veya ağzının olduğu kenar (bizde bu iki organ aynıdır) bizim gözümüzle buluştuğunda muazzam parlak bir nokta görürüz. Arka kısmı bize baktığında ise sırt çıkıntısı ona görünmez bir kalkan gibi hizmet eder. Bu kısmın parlaklığı oldukça düşük hatta cansız bir nesne gibi donuktur.

Kadınlarımızdan meydana gelecek tehlikeler, Boşluk Dünyası'ndaki en akılsız kişi için bile açıktır. Orta sınıftan saygı-

değer bir üçgenin köşesi bile tehlikesiz sayılmazken, bir işçiye doğru koşmak bir kesik oluşturuyorsa, askeriyeden bir subay ile çarpışma ciddi bir yaraya sebep oluyorsa, düz bir askerin tepesiyle şöyle bir dokunuşu ölüm tehlikesi getiriyorsa; bir kadına doğru koşmak mutlak ve ani yok oluştan başka ne olabilir? Bir kadın görünmezken veya sadece donuk, yarı parlak köşesi görünürken, en ihtiyatlı kişi için bile çarpışmadan korunmak ne kadar da zor!

Bu tehlikeyi en aza indirmek için Düzdünya'nın farklı eyaletlerinde, farklı zamanlarda çıkarılan fermanlar vardır. Yerçekiminin daha fazla olduğu ve daha az ılıman olan, insanların rahat ve istemsiz hareketler yapmaya daha meyilli olduğu güneyde, kadınlarla ilgili kanunlar doğal olarak daha katıdır.

Aşağıda özet olarak verilen kanuna ilişkin genel bilgi edinilebilir:

1. Sadece kadınların kullanımı için her evin doğusunda bir giriş olmalı ki tüm dişiler, erkeklerin kapısı yani batı yönündeki kapıyı kullanmadan, uygun ve saygılı bir şekilde eve girmelidirler.[3]

2. Hiçbir kadın "Barış!" diye haykırmadan kamuya ait alanlarda yürüyemez, aksi davranış ölümle cezalandırılır.

3. Aziz Vitus'un dansı teşhisi konmuş, tehlikeli, hapşıran, kronik soğuk algınlığı geçiren veya istemsiz hareketlere sebep olan herhangi bir hastalığa yakalandığı belgelenen her kadın anında imha edilir.

Bazı eyaletlerde kamu alanlarında kadınların sırtlarını arkalarından gelenlere varlıklarını belirtmek için sağa sola hareket ettirmeden yürümelerini veya durmalarını ölümle cezalandıran ek bir kanun vardır. Diğer eyaletlerde kadınların seyahatlerinde sadece oğullarını, hizmetkârlarını veya kocalarını takip etmeleri zorunlu kılınmıştır. Geri kalan eyaletler, kadınları dini törenler dışında eve hapsetmektedirler. Fakat bilge dairelerimiz yani devlet adamlarımız, kadınlara uygulanan yasakların artmasının sadece ırkın azalmasına, zayıflamasına değil, evlerde cinayet vakalarının artmasına ve dolayısıyla eyaletin yasaklayıcı kanunla yarardan çok zarar vermeye

3 Üçboyutlular Ülkesi'ndeyken, dini çevrelerde de aynı uygulamaya başvurulduğunu, Köylüler, Çiftçiler ve Yatılı Okul Öğretmenleri için ayrı bir kapı açıldığını (Spectator, Eylül 1884, s.1225) ve bu kapıdan "uygun ve saygılı bir şekilde" girmeleri gerektiğini duymuştum.

yönlendirdiğini fark etmişlerdir.

Kadınlar kısıtlayıcı yasalar nedeniyle evde hapis kaldıklarından öfkeden deliye döner ve tüm hınçlarını kocalarına ve çocuklarına yöneltirler. Serin iklimlerde bazen köyün eril nüfusunun tamamı eş zamanlı kadın ayaklanması ile birkaç saat içinde yok olmuştur. Bu nedenle yukarıda belirtilen üç kanun daha iyi idare edilen eyaletler için yeterlidir ve Kadın Yasası'na ana hatlarını veren bir örnek olarak kabul edilebilir.

Nihayetinde can güvenliğimiz meclisteki yasalarla değil kadınların kendi yararlarını gözetmeleriyle sağlanmıştır. Kadınlar ters bir hareketle ani bir ölüme sebep olabilirler ama eğer kurbanlarının can çekişen bedenlerinden keskin uçlarını çıkarmazlarsa kendi kırılgan bedenleri de paramparça olur.

Öykünmelerin gücü de bizden yanadır. Bazı az gelişmiş eyaletlerde hiçbir kadın, kamusal alanlarda sırtını sağa sola sallamaktan zarar görmez, bunu belirtmiştim. Bu uygulama iyi yönetilen eyaletlerde figürlerin hatırlayabildiği dönemler boyunca nasıl yetiştirilmiş olurlarsa olsunlar tüm dişiler arasında yegâne evrensel düşünce olmuştur. Bir eyaletin kanunlarının, olması gerekeni zorla yaptırması utanç verici bir durum olarak kabul edilir ve kanunlar tüm saygıdeğer dişiler için doğal bir içgüdüdür. Daire mertebesindeki hanımefendilerin sırtlarını ritmik bir şekilde dalgalandırmaları, alelade bir eşkenarın tıpkı sarkacın sallanması gibi tekdüze salınmasından başka bir şey yapamayan karısı tarafından kıskanılır ve taklit edilir. Eşkenarın olağan salınımları ise her zaman gelişme ve ilerlemeyi amaçlayan ikizkenarların karıları (ailelerindeki dişilerin sırt hareketi hayati bir ihtiyaç olmamış), tarafından hayran olunup taklit edilir. Dolayısıyla her konumdaki veya saygınlıktaki ailede sırt hareketi zamanın kendisi kadar yaygındır. Evdeki kocalar ve erkek çocuklar en azından görünmez saldırılardan muaf olmanın keyfini çıkarırlar.

Kadınlarımızın sevgiden mahrum olması gerektiği fikri bir an bile düşünülmemeli. Fakat ne yazık ki bir anlık öfke, zayıf olan cins üzerinde tüm diğer düşüncelere baskın gelir. Bu da elbette onların yaradılışlarından gelen bir talihsizliğin eseridir. Köşelerinin olmadığı apaçıktır. Bu açıdan bakıldığında ikizkenar üçgenlerin en alt seviyedeki bireylerinden daha alt seviyededirler. Ne düşünme ne de karar verme yetisine sa-

hiptirler ve neredeyse hiç hafızaları yoktur. Bu nedenle öfke nöbetlerinde haklı falan tanımazlar ve de gözleri kimseyi görmez. Bilinen gerçek bir hikâyede, kadın tüm ev halkını imha etmiş ve öfkesi geçip tüm parçaları süpürdükten yarım saat sonra kocasına ve çocuğuna ne olduğunu sormuştur.

Açıkçası kendi etrafında dönebilecek konumda olan bir kadın öfkelendirilmemelidir. Kadınları bu güçlerinden mahrum edecek şekilde inşa edilmiş evlerde tuttuğunuz zaman, onlara söylemek istediğiniz ne varsa söyleyebilirsiniz. Sonrasında zararlı davranışları yapamayacak kadar güçsüzdürler ve ne birkaç dakika önce sizi ölümle tehdit etmesine yol açan davranışınızı ne de hiddetini dindirmek için vermek zorunda kaldığınız sözleri hatırlayacaktır.

Asker sınıfının alt kademeleri dışında, ev içi ilişkilerimiz oldukça iyidir. Ancak kocalardan istenen bir parça incelik ve takdirin gösterilmemesi halinde tarif edilemez felaketler oluşabilir. Asker sınıfları ise kendilerini savunmak için sağduyulu ve ortama uygun olan örnek alan davranışlar yerine o keskin köşelerinin saldırı silahlarına çokça güvenerek pervasız davranıp, ya evlerin kadınlara ayrılan bölümlerinin belirli bir biçimde yapılmış olduğunu göz ardı ederler ya da sağda solda düşüncesizce söyledikleri ve geri almayı reddettikleri laflarla karılarını çileden çıkarırlar. Aklı başında daire, eşini güzel vaatlerle sakinleştirirken, askerlerin hakikate olan kör ve duygusuzca bağlılıkları engel oluşturur. Eşkenarların daha yabani ve baş belası olanlarını yok etme gibi bir faydasını saymazsak, sonuç onlar için bir katliamdır. Çoğu daireye göre zayıf cinsin yıkıcılığı, gereksiz nüfus artışını durdurmak ve köklü bir değişim hareketini daha tohum iken yoketmek için başvurulan sayısız önlemlerden biri olarak görülür.

En iyi şekilde düzenlenmiş ve neredeyse daire sayılabilecek ailelerde bile ideal aile hayatının sizin Boşluk Dünyası'ndaki kadar iyi olduğunu söyleyemem. Katliamların olmadığı barış ortamı ancak zevk ve isteklerde birazcık da olsa uyum olduğu sürece gerçekleşebilir. Daireler bilgelikleri sayesinde daha tedbirlidirler. Bunun karşılığında rahatlıklarından birazcık fedakarlık yaparak can güvenliklerini sağlarlar. Bütün daire ve çokgen evlerinde, başlangıçta bir alışkanlıkken şimdilerde yüksek tabakadan gelen anneler ve kızlarının ağızlarını sürekli olarak kocalarına ve onların erkek arkadaşlarına

doğru çevirmeleri içgüdüsel bir çeşit davranış haline gelmiştir. Kalburüstü bir ailedeki bir kadının kocasına sırtını dönmesi, kadını gözden düşüren; bir çeşit kötülüğü işaret eden davranış olarak sayılır. Fakat birazdan güvenlik için faydalı olsa bile, zararlarının da olduğunu sizlere göstereceğim.

Kadının ev işlerini yapmayı sürdürürken kocasına sırtını dönmesine izin verilebilir. İşçiler veya saygıdeğer vatandaşların evinde aralıksız gelen "Barış" homurtularını saymazsak, kadının duyulmadığı ve görülmediği sakin dönemler vardır. Fakat yüksek tabakaların evlerinde pek huzur yoktur. Kadının durmadan konuşan ağzı ve delici parlak gözü daima evin reisine doğru dönüktür; ışığın kendisi bile, aralıksız devam eden kadın gevezeliğinden daha fazla iz bırakamaz. Bir kadının iğne gibi batmasını önlemeye yeterli olan incelik ve yetenek, onun çenesini kapatmak için yeterli değildir. Kadının kesinlikle söyleyecek hiçbir şeyi yoktur ve söylediklerini tartacak zekâ, sağduyu veya vicdana sahip değildir. Sayıları az olmayan kötümser kişilerin kadınların ölüm saçan ama sesi çıkmayan yanlarını, güvenli ama susmayan yanlarına tercih ettikleri söylenir.

Boşluk Dünyası'ndaki okuyucularıma bizim kadınlarımızın durumu gerçekten içler acısı gibi görünebilir ve gerçekten öyledir de. En alt seviyedeki ikizkenar üçgenin erkeği bile açısını genişlemesi ve aşağılanmış sosyal sınıfının tamamının nihai yükselmesi için sabırsızlanır fakat hiçbir kadın, kendi hemcinsleri için bu tarz umutlarla keyiflenemez. "***Kadın gelmişsen, her zaman bir kadınsın!***" Tabiatın kanunudur ve evrim yasaları, kadınların nezdinde değişmez. Oysa en azından, umut etmemeleri, hatırlayabilecekleri bir hafızalarının olmaması ve varlıklarının Düzdünya'nın yaradılış temelinin zorunluluğu olan ızdırabı ve aşağılanmaları öncesinde tahmin edebilecek bir önseziye sahip olamamalarını buyuran bu düzene hayranlık duymamak zordur.

5. Birbirimizi Tanıma Yöntemlerimiz

Siz ışık ve gölge ile kutsanmış, iki göz ile hediyelendirilmiş; perspektif bilgisi ile donatılmış, çeşitli renklerin güzelliği ve hazzı ile büyülenmiş olanlarsınız! Siz, gerçekten bir açıyı

görebilir, üç boyutun mutlu alanındaki bir dairenin komple çevresini düşünebilirsiniz. Ben Düzdünya'da yaşayanların birbirlerini tanımlaması konusundaki sıkıntıları ve zorlukları nasıl net ve anlaşılır şekilde ifade edebilirim ki?

Yukarıda bahsettiklerimi yeniden anımsayın lütfen. Düzdünya üzerindeki canlı ya da cansız tüm varlıkların biçimlerinin nasıl olduğu çok da önemli değildir. Nasılsa hepsi birbirine az ya da çok benziyor. Yani başka bir deyişle düz bir çizgi gibi görünüyor. Nasıl olur da hepsi aynı şekilde görünürken biri diğerinden ayırt edilebilir?

Bu sorunun cevabı üç bölümde açıklanabilir. Birbirini tanımanın ilk yolu, sesini duymaktır. İşitme duyusu bizde çok gelişmiştir. Bu duyumuz sayesinde hem arkadaşlarımızın seslerini hem de farklı sınıfları ayırt edebiliriz. Eşkenar üçgenleri, kareleri ve beşgenleri tanıyabiliriz. İkizkenar üçgenler ise çok daha kolay farkedilir. Sosyal sınıflar açısından üste doğru çıkıldığında ses yoluyla tanımlamak zorlaşır. Bunun birkaç nedeni vardır. Bazı sesler birbirine çok yakındır. Ayrıca sesleri ayırt edebilme becerisi sadece aşağı tabakaya has bir özellik olarak kabul edilir. Soylular arasında bu beceri pek gelişmemiştir. Problemli bir durum oluştuğunda bu tanımlama yöntemi yeterli değildir. Aşağı sınıflarda, işitme organları ile konuşma organları birbirlerini büyük ölçüde tamamlar. Bu sayede ikizkenar üçgen, çokgenin sesini taklit edebilir, hatta biraz eğitimden sonra dairenin sesini bile çıkarabilir. Sadece işitme yöntemi yeterli olamayacağından başka bir yönteme başvururuz.

Kadınlarımız ve aşağı sınıflar, yabancılarla olan tüm ilişkilerinde bir kişinin kim olduğundan çok hangi sınıftan olduğunu anlamak istediklerinde "***dokunma***" yolunu tercih ederler. Dolayısıyla, Boşluk Dünyası'nda yüksek sınıfta yer alan insanlar için geçerli olan "***tanışma***" ile bizim için geçerli olan "***dokunma***" eylemi aynı anlama gelmektedir. Eski kafalı taşra soyluları arasında "***Beyefendiye dokun, onun da sana dokunmasına izin ver!***" sözü; halen kullanılmaya devam eden geleneksel bir tanıştırma sözüdür. Fakat şehirlerde ticaretle uğraşan kişiler arasında "***Onun da sana dokunmasına izin ver!***" sözü kullanılmaz. Dokunma eyleminin zaten karşılıklı olması gerektiği varsayılarak cümle "***Beyefendiye dokun!***" şeklinde kısaltılır. Gereksiz sözlerden hoşlanmayan ve anadillerinin

saflığının kaybolmasını önemsemeyen, daha modern ve cesur gençlerimiz bu cümleyi daha da kısaltırlar ve "***dokunmak***" sözcüğünün anlamını genişleterek, "***dokunmaya-dokunulmaya izin verilmesi***" anlamına gelecek şekilde kullanırlar. Bu durumda yüksek sınıftaki kibar kişilerin ve jet sosyetenin ağzından "***Bay Smith, izninizle Bay Jones'a dokunayım.***" gibi dil kurallarına uymayan sözleri de oldukça sık duyarız.

Okurlarım, dokunmanın sizler için olabileceği gibi bizler için de usandırıcı bir süreç olduğunu ya da bir kişinin hangi sınıftan olduğunu anlamamız için o kişinin bütün köşelerine (kenarlarına) dokunmak zorunda olduğumuzu sanmayın sakın! İlk olarak okul yıllarında başlayan ve sonrasında günlük hayatımızda da devam eden uzun uygulamalar ve eğitimlerle; bir kez dokunduğumuzda bile bir eşit kenarlı üçgenin, karenin ve beşgenin köşeleri arasındaki farkı algılayabiliriz. Dar açılı bir ikizkenar üçgenin akılsız (beyinsiz) tepe noktasının; en anlayışsız ya da en ruhsuz bir kişi bile dokunduğunda ne kadar belirgin olduğunu söylememe gerek yoktur. Bu nedenle; bir kişinin birden çok açısına dokunmaktansa tek bir açısına dokunmak yeterlidir. Kişinin açısını tespit ettiğimizde, o kişi soylular sınıfının daha üst tabakalarından değilse; bize karşımızdaki kişinin hangi sınıftan olduğunu gösterir. Kişi, soylular sınıfının daha üst tabakalarından biri ise; işimiz daha da zor. Wentbridge Üniversitesi'nde lisansüstü çalışmalarını tamamlamış bir kişinin bile on köşeli bir çokgen ile on iki köşeli bir çokgeni birbirine karıştırdığı görülmüştür. Bu ünlü üniversitede ya da bu üniversitenin dışında, yirmi köşeli bir soyluyla yirmi dört köşeli bir soyluyu birbirinden hiç tereddüt etmeyecek şekilde ayırt edebilecek ve doktor unvanını kazanmış bir kişiyi bulmak oldukça zordur. Hatta neredeyse imkânsıza yakındır.

Meclis'in, kadınlar hakkında çıkardığı kanunun bazı maddelerine yukarıdaki bölümlerde değinmiştim. Bahsettiğim bu kanun maddelerini anımsayan okurlarım; "***dokunma***" yolu ile tanımanın incelik ve özen gerektirdiğini kolaylıkla algılayacaklardır. Aksi takdirde açılar; incelik ve özen olmadan dikkatsiz ve tedbirsiz bir şekilde dokunan kişide onarılmaz yaralar açabilir. Dokunan kişinin güvenliği için, dokunulan kişinin hiç hareket etmemesi son derece önemlidir. Aniden sıçramak, birdenbire yer değiştirmek, hatta hapşırmak bile birçok dikkatsiz kişinin ölümüne yol açabilir. Ayrıca eski za-

manlardan beri bu tarz davranışların nice yıllar sürebilecek dostlukları da bir anda bitirebildiği bilinir. Bu duruma, özellikle sık bir biçimde en alt sınıftaki üçgenler arasında rastlanır. Bu üçgenlerin gözleri, tepe açılarından oldukça uzak bir yerdedir. Bundan dolayı, gövdelerinin en uç noktalarında ne olup bittiğinin farkına varmakta zorlanırlar. Ayrıca, üçgenlerin yüzeyleri oldukça serttir ve hassasiyetten son derece uzaktır, bu nedenle yüksek bir oranda gelişmiş olan çokgenlerin dokunuşlarını hissedemezler. Bir üçgenin elinde olmadan istemsiz bir şekilde, bir çokgene çarpmasıyla devletin değerli vatandaşlarından birini kaybediyor olmasına hiç şaşırmamak gerekir!

Mutsuz ikizkenar üçgen sınıfının en düzgün üçgeninin ve ölümünden çok kısa bir süre önce Sağlık ve Toplumsal İlişkiler Kurulu'nda eşitkenarlılar sınıfına yükseltilmesi için yapılan oylamada yedi oydan dördünü almış olan mükemmel dedemin; ikizkenar üçgenlerin başından geçen talihsiz bir olayı hatırlayınca o kutsal gözlerinden yaşlar gelecek kadar üzüldüğünü duymuştum. Bu durum; dedemin, beyni 59° 30′ açılı saygın bir işçi olan dedesinin dedesinin dedesinin uğradığı bir talihsizlikmiş. Dedemin anlattığına göre; romatizmadan yana dertli olan şansız atam, bir çokgen kendisine dokunurken ansızın irkilmiş ve bu çokgen, donakalan bu yüce adamı elinde olmadan köşesinden şişleyivermiş. Sonrasında; bir yandan atam uzun süre hapishanede tutulmuş ve mevkisi düşürülmüş; bir yandan da atamın tüm ailesi ve akrabaları bu olaydan etkilenerek büyük bir manevi sarsıntı yaşamış. Ailemiz açılarını genişletme yolunda sağlam adımlarla ilerlerken; yaşanan bu olay ile birlikte birdenbire bir buçuk derece kaybedivermiş. Bunun sonucu olarak da bir sonraki kuşakta yer alan ailenin beyni sadece 58° olarak kaydedilmiş. Kaybedilmiş olan açıların yeniden kazanılarak 60°'ye ulaşılabilmesi ve ikizkenar üçgen konumundan daha yüksek bir konuma çıkılabilmesi için tam olarak beş kuşağın geçmesi gerekmiş. Yaşanan tüm bu felaketler zinciri; dokunma eylemi sırasında meydana gelen ufacık ve önemsiz denilebilecek bir kaza sonucu oluşmuş.

Bu noktada; eğitimli ve mürekkep yalamış okurlarımın şöyle haykırdığını duyar gibi oluyorum: "Düzdünya'da açılar, dereceler ya da dakikalar hakkında herhangi bir bilgiyi nasıl edinebiliyorsunuz?" Biz, bir açıyı görebiliriz. Çünkü biz

Boşluk Dünyası'nda, iki düz çizginin birbirini kestiği noktayı görebiliriz. Fakat siz, ilk bakışta sadece düz bir çizgiden başka bir şey göremezsiniz ya da ancak düz bir çizginin kesik kesik birkaç parçasını görebilirsiniz. "Bu durumda, nasıl oluyor da açıları ve açıların büyüklüklerini ayırt edebiliyorsunuz?"

Bu soruyu şu şekilde cevaplandırabilirim: Biz açıları göremesek de kesin bir biçimde onların neye benzediğini başka bir yoldan anlayabiliriz. Gereksinimlerin kendini açığa çıkarması ile birlikte uyanan ve uzun bir eğitim sonrası gelişen dokunma duyumuz; bir kuralın ya da açı ölçümünün yardımı olmadığında bile sizin görme duyunuzla birlikte ayırt edebileceğinizden çok daha doğru bir şekilde köşeleri ayırt edebilmemizi sağlar. Tabiatın da çok önemli ve muhteşem yardımlarda bulunduğunu da belirtmeden geçemeyeceğim. Biz tabiatın kanununa tabiyiz. İkizkenar üçgen sınıfının beyni büyümeye yarım dereceden ya da otuz dakikadan sonra başlar ve her kuşakta yarım derece artar (tabi ki artabilirse). Bu artış, sonunda ikizkenar üçgenin 60° genişliğe ulaşarak kölelikten kurtulmasına ve özgür bir kişi olarak düzenli olanlar sınıfına dâhil olmasına dek sürer.

Sonuç olarak; tabiat bize, genişlikleri yarım dereceden 60°'ye kadar uzanan açıları ayırt etmemize yarayan bir açılar alfabesi ya da başka bir ifadeyle gittikçe yükselen açılardan oluşan bir açılar merdiveni sunar. Bu açıların numuneleri, dünyamızdaki tüm ilkokullara yerleştirilir. Bazen açıların eski şekillerine geri dönerek daralması, ahlaki ve düşünsel gelişimlerinin sık sık durması, bu sırada suçlu ve serseri sınıfının sıra dışı bir şekilde artarak büyümesi nedeniyle yarım ya da bir derecelik numunelerin sayısı da gereksiz bir biçimde artar. Bunun yanı sıra; açıları 10°'nin altında olan numuneler de oldukça çok sayıdadır. Bu kişiler vatandaşlık haklarından tamamıyla yoksundurlar. Bu topluluğun büyük bir kısmı, savaşmanın amacını anlayacak bir akla sahip değildir ve il yönetimleri tarafından eğitim hizmetlerinde çalıştırılır. Bu kişiler; onlardan ötürü ortaya çıkabilecek tehlikelere meydan vermemek amacıyla sıkı sıkıya zincire vurularak anaokulumuzun sınıflarına yerleştirilir. Ayrıca Eğitim Kurulu tarafından; orta sınıfın çocuklarına bilgi aktarmaya yönelik olarak bu zavallı yaratıkların yoksun olduğu incelikler ve zekâ değerlendirilir ve faydaya dönüştürülür.

Nadiren de olsa bazı illerde bu numunelere yiyecek verilir ve böylece acı dolu yaşamlarını yıllarca sürdürürler. Fakat daha ılımlı ve iyi bir yönetim düzeninin var olduğu bölgelerde, bu kişilere yiyecek dağıtmamanın ve onları her ay yenilemenin; genç nüfusun eğitimi açısından uzun vadede çok daha faydalı olacağı düşünülür. Suçlular topluluğundan olan kişilerin, ortalama besinsiz yaşama süreleri bir aydır. Ucuz okullarda bu numunelerin uzun süre yaşamasıyla elde edilen gelir, bir taraftan onlar için ayrılmış olan yiyecek giderleri ve bir taraftan da bu numunelerin açılarının sürekli bir "***dokunma***" sürecinin birkaç hafta sonrasındaki dönemde zayıflayıp daralması sebebiyle yok olup gider. Daha pahalı olan düzenin olumlu yönlerinden bahsetmişken şunu da unutmadan belirtmem gerekir: Bu düzenle birlikte gereksiz derecede kalabalık olan ikizkenar nüfusu çok büyük oranlarda olmamakla birlikte yine de fark edilebilir bir ölçüde azalır. Bu durum, aslında Düzdünya'daki bütün devlet adamları tarafından daha önceki dönemlerden beri arzu edilir. Halkın seçmiş olduğu üyelerden oluşan okul kurullarının birçoğunda; tabiri caizse "***Ucuz Düzen***"den yana fikirler olduğunu da biliyorum. Fakat kanımca, bu pahalı düzen uzun vadede daha kazançlı oluyor.

Okul kurulu gündemi ve sorularıyla konunun dağılmasına izin vermemeliyim. "***Dokunma Yoluyla Tanıma***"nın sanıldığının aksine o kadar bezdirici bir yöntem olmadığını, bizi bir ölçüde gerçeğe yaklaştırdığını, hatta işitme yoluyla tanımadan belirgin bir şekilde daha güvenilir olduğunu, sanıyorum yeterince açıklayabildim. Bunun yanı sıra, daha önce de yukarıdaki bölümlerde belirttiğim gibi, bu yöntemin tamamıyla tehlikesiz olduğunu düşünenlere karşı çıkanlar bulunabilir. Dolayısıyla, orta ve alt sınıflardan gelen çoğu kişi gibi, çokgenler ile dairelerin de istisnasız hepsi bir üçüncü yöntemi tercih eder. Bundan sonraki bölümde, bu üçüncü yöntemi anlatacağım.

6. Görme Yoluyla Tanıma

Şu anda çok tutarsız görünmek üzereyim. Daha önceki bölümlerde Düzdünya'daki tüm figürlerin düz çizgi gibi göründüğünü söylemiş, bu nedenle farklı sınıflardaki bireylerin

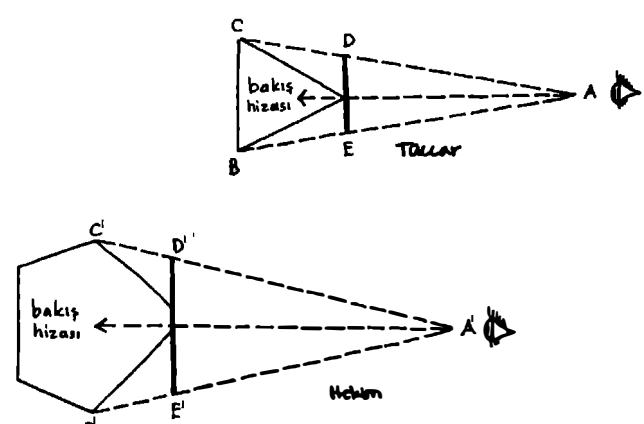
arasındaki farkı ayırt etmenin imkânsız olduğunu eklemiş veya ima etmiştim. Oysa şimdi Boşluk Dünyası'ndaki eleştirmenlerime görme duyusu ile tanımanın nasıl mümkün olduğunu açıklamak üzereyim.

Eğer ki okurlar, "***dokunma ile tanımanın***" evrensel olarak kabul edildiği paragrafa bakarlarsa "***düşük sınıflar arasında***" nitelendirmesini bulacaklardır. "***Görme yoluyla tanıma***" sadece yüksek sınıflar arasında ve ılıman iklimlerimizde kullanılmaktadır.

Görme yoluyla tanıma gücü tüm bölgelerde ve tüm sınıflarda, kavurucu bölgeler dışında kalan her yerde yılın büyük çoğunluğunda sisin varlığıyla mümkündür. Sizin dünyanızda tam bir felaket sayılan, manzarayı bozan, ruhların içini karartan ve sağlığı kötü etkileyen sis; bizim için hava kadar değerli, sanatı besleyen, bilime can veren bir nimet olarak kabul edilir. Bu yararlı unsuru daha fazla methiye düzmeden açıklayayım artık. Sis olmadığında, tüm çizgiler eşit ve ayırt edilemeyecek kadar net görünür. Atmosferi mükemmel derecede kuru ve berrak olan mutsuz ülkelerdeki mesele tam da budur işte.

Fakat sis yoğun olduğunda belli bir mesafedeki nesneler, üç fit diyelim, iki fit on bir inç uzaklıktaki nesnelerden fark edilir oranda donuktur. Sonuç olarak donukluğunu ve berraklığını gözlemleyerek, izlediğimiz nesnelerin şeklini tam bir kesinlikle algılayabiliriz.

Tek bir örnek, ne demek istediğimi ciltler dolusu bilgiden daha iyi anlatacaktır.

Diyelim ki toplumun hangi kesiminden olduğunu anlamak istediğim iki kişi bana doğru yaklaşıyor. Varsayalım ki bir tüccar ve bir hekim; başka bir deyişle eşkenar üçgen ve beşgen, bu ikisini nasıl ayırt edebilirim?

Boşluk Dünyası'ndaki geometriye giriş dersini görmüş olan her çocuk için bu çok anlaşılır olacaktır. Öyle ki gözümü yaklaşan yabancının bir açısının (A) tam ortasına odaklayarak baktığımda, bakışım bana yakın olan iki kenarın (Şekil: CA ve AB) eşit olarak tam ortasına uzanacak ve böylece iki taraf da yansız ve eşit uzunlukta görünecektir.

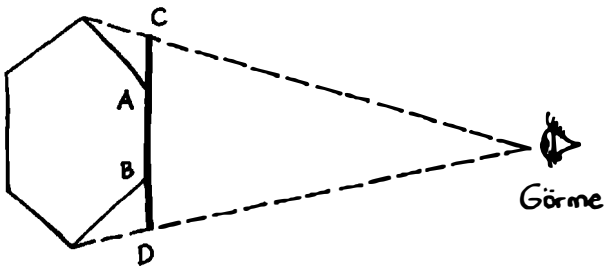
Şimdi Tüccar'ı nasıl göreceğim, bir bakalım. Düz bir Çizgi, yani DAE Çizgisini görürüm; bu Çizginin tam ortasında bana en yakın olan noktası olduğu için parlak görünen orta noktası (A) vardır. Fakat her iki kenar hızlıca silinecektir çünkü AC ve AB kenarları sisin içinde ortadan kaybolacaktır ve tüccarın en uç noktaları olan D ve E uzantısı da bana çok donuk görünecektir.

Öte yandan hekimin nasıl görüneceğine baktığımızda, burada da parlak noktası (A') olan bir Çizgi (D' A' E') görürüm. Ama bu çizgi daha yavaş hızda silikleşecektir çünkü (A' C', A' B') kenarları daha yavaş hızda sisin içinde ortadan kaybolacaktır ve hekimin en uç noktaları olan D' ve E' uzantısı bana Tüccar'ın uç noktaları kadar donuk görünmeyecektir.

Okuyucu bu iki örneğe bakarak uzun ve iyi öğrenim gören sınıfların, sürekli uygulamalarla desteklenen bu uzun eğitim sürecinden sonra orta ve alt sınıfları görme yoluyla doğru bir biçimde nasıl ayırt edebildiklerini kavrayacaktır. Boşluk Dünyası'ndaki okuyucularım bu genel fikri kavradılarsa, mümkün olduğunu tasavvur edebiliyorlarsa ve anlattıklarımın tamamını akıl almaz bulup reddetmiyorlarsa, beklediğime epey ulaşmışım denebilir. Daha ayrıntılı anlatmak sadece kafa karıştıracaktır. Oysa babamı ve oğullarımı ayırt edebildiğim durumu açıklayan yukarıdaki iki basit örnekle görme yoluyla tanımanın kolay olduğunu düşünmeyin. Gençler ve tecrübesiz kişiler için, görme yoluyla tanımanın gerçek hayatta aslında çok incelikli ve karmaşık bir şey olduğuna dikkat çekmekte fayda vardır.

Mesela üçgen olan babam bana yaklaştığında, köşesi yerine kenarını döndüğünde ve ona dönmesini söyleyinceye veya gözlerimi kenarları etrafında döndürünceye dek, bir an onun

düz çizgi, başka bir deyişle kadın olup olmadığı konusunda şüpheye düşerim. Yine aynı şekilde altıgen iki torunumu şirketlerinde ziyaretteyken, ön kenarına (AB) baktığımda, aşağıdaki şekilden de anlaşılacağı gibi göreceğim tüm Çizgi (AB) orantılı parlak (uçlarına doğru hiç silikleşmeyen) ve C ile D uçlarına doğru silikleşen iki daha kısa Çizgi (CA ve BD) görürüm.

Bu konularda daha fazla ayrıntı verip uzatmayayım. Boşluk Dünyası'ndaki en kötü matematikçi bile iyi eğitim görmüş kimselerin karşılaştığı gündelik hayat sorunlarını anlattığımda bana kolayca inanacaktır. Yani balo veya toplantı salonunda bir eksen etrafında dönen; ileriye, geriye ya da farklı yönlere doğru hareket eden yüksek rütbeli çokgeni görme yoluyla ayırt etmek en akıllıları bile zorlar. Bu zorlu sorunlar, çeşitli illerdeki seçkin ailelerin çocuklarından oluşan kalabalık sınıflara görme yoluyla tanıma sanatını ve biliminin öğretildiği ünlü Wentbridge Üniversitesi'ndeki statik ve kinetik alanında derin bilgisi olan geometri profesörünün çok yönlü ve aydınlatıcı çalışmalarının ne kadar yararlı olduğunu da gösterir.

Bu asil ve değerli sanata zaman ve para sağlayabilenler sadece bazı soylu ve varlıklı ailelerin çocuklarıdır. İyi bir matematikçi, geleceği parlak ve mükemmel derecede düzgün iki altıgenin dedesi olan benim için bile, dönüp duran yüksek sınıflardan çokgenler kalabalığının tam ortasında bulmak kafa karıştırıcıdır. Bir gün ansızın dünyamıza gelmiş olsanız görme yoluyla tanıma tüccar veya alt sınıf için olduğu kadar size de anlaşılmaz gelecektir.

Böyle bir kalabalığın içinde olsanız, bazı bölgeleri açık veya koyu olan dümdüz bir çizgiden başka bir şey göremez-

siniz. Üniversitede beşgenler ve altıgenlerin dahil olduğu sınıflarda üç yıl öğrenim görmüş olsanız bile sizden daha üstün mevkilerde bulunanları itip kakmadan aralarına girebilmek için tecrübeye ihtiyacınız olduğunu bilirsiniz. Bu kalabalıkta sizden üstün durumdakilere "***Dokunabilir miyim?***" diye sormak görgü kurallarına aykırıdır. Bu kişiler, yüksek kültürleri ve çok iyi yetiştirilmiş olmaları dolayısıyla sizin hareketlerinizi bilirlerken siz onlar hakkında çok az şey bilirsiniz veya hiçbir şey bilmezsiniz. Tek kelimeyle ifade etmek gerekirse, birinin çokgenler sınıfında uyum içinde hareket edebilmesi bir çokgen olmasıyla mümkündür. Bu durum, kendi deneyimlerimin bana verdiği acı derslerden biridir.

Görme yoluyla tanıma sanatının (ya da içgüdüsünün), "dokunma" alışkanlığından sakınarak ve düzenli uygulamalarla geliştiğini anlamak şaşırtıcı olabilir . Sizin dünyanızdaki sağır ve dilsizler işaret dilini öğrendiklerinde "***dudak okuma***" yöntemini öğrenmekte zorlanırlar. Bu durum bizdeki "görme" ve "dokunma" yöntemlerine eşdeğerdir. Dokunmayı gençliğinde çare olarak kullanan kişi, görme yoluyla tanımayı hiçbir zaman kusursuzca öğrenemez.

Bu sebeple yüksek sınıflarda "Dokunma" yöntemi teşvik edilmez ya da tamamen yasaklanır. Bu ailelerin çocukları, bebeklikten çıkar çıkmaz Devlet İlköğretim Okulları'nın (dokunma sanatının öğretildiği) yerine seçkin karakterlerin gittiği üstün okullara; sonrasında da dokunmanın, ilkinde uzaklaştırma ikincisinde kovulmayla cezalandırıldığı ve en büyük hata sayıldığı ünlü üniversitelerimize gönderilirler. Ama alt sınıflar arasında görme yoluyla tanıma sanatı ulaşılamaz bir lükstür. Soyut konuları öğrenmesi için oğlunu özel okullara göndermeye sıradan bir tüccarın gücü asla yetmeyecektir. Fakir ailelerin çocuklarına bu yüzden erken yaşlarda dokunmaları için izin verilir ve çokgenler sınıfının gelişmemiş, dikkatsiz davranış sergileyen, öğrenimi tamamlanmamış gençlerinin aksine erken yaşta gelişir ve canlılık kazanırlar. Fakat çokgen çocukları üniversite eğitimlerini tamamlayıp teoride öğrendiklerini hayata geçirmek için hazır olduklarında, yeniden doğuş niteliğinde bir değişim geçirirler ve her türlü sanat, bilim, toplumsal uğraşta üçgen rakiplerini hızla geçerler.

Çokgen sınıfından sadece birkaç kişi üniversiteyi bitirmek için girdiği mezuniyet sınavında başarısızlığa uğrar. Başarısız

azınlığın durumu gerçekten içler acısıdır. Yüksek sınıf tarafından reddedildikleri gibi düşük sınıf tarafından da hor görülürler. Üniversite ya da yüksek lisans mezunu çokgenler ne düzenli öğretimle olgunlaştırılan yetilerine ne de eleman sınıfından gençlerin doğuştan gelen erken gelişmişlik ve çok yönlülüklerine sahiptirler. Çoğu eyalette evlenmeleri engellenmemiş olsa da meslek edinmeleri ve kamu görevlerinde çalışmaları yasaktır. Kendilerine uygun eş bulmaları da zordur. Tecrübeler, bazı ana babaların çocuklarının biçim olarak tamamen çarpık olmasalar da şanssız olduklarını gösteriyor.

Geçmişteki kargaşa ve ayaklanmaların elebaşları genellikle soylularımızın arasındaki döküntülerden çıkmıştır. Bu ayaklanmaların zararı o kadar büyüktür ki bu yüzden sayıları artan bir azınlık olan ilerici devlet adamları, üniversitenin mezuniyet sınavından geçemeyenlerin ya ömür boyu hapis cezasına çarptırılmasını ya da acısız ölüm ile yok edilmesini yasallaştırarak, isyanların esaslı olarak sindirileceği görüşündedir.

Gittikçe çarpıklıklar konusunun içine girerek, konuyu dağıttığımın farkındayım ancak hayati bir mesele olması sebebiyle bu konunun ayrı bir bölümde ele alınması doğru olacaktır.

7. Çarpıklıklar

Bundan önceki sayfalarda Düzdünya'daki tüm vatandaşların birer düzgün figür yani düzgün bir yapısı olduğunu söylüyordum. Demek istediğim şu ki bir kadın sadece düz bir çizgi olmalı, bir zanaatkâr veya askerin iki eşit kenarı olmalı, tüccarın üç eşit kenarı; avukatların (benim de mütevazı bir üyesi olduğum) dört eşit kenarı olmalıdır. Çokgenlerin ise tüm kenarları eşit olmalıdır.

Elbette ki kenarların uzunluğu bireyin yaşına göre değişir. Bir dişi doğduğunda 2 cm uzunluğundayken, yetişkin ve uzun boylu bir kadın 30 cm'ye yaklaşır. Erkeklere gelince, bir yetişkinin kenarlarının uzunluğu kabaca, tüm kenarlar birbirine eklenerek 60 cm veya biraz daha uzun olduğu söylenebilir. Kenarlarımızın uzunluklarından şu anda bahsetmiyorum. Ben kenarların eşitliğinden bahsediyorum. Düzdünya'daki tüm toplumsal hayatın, tabiatın tüm figürlerinin kenarlarının

eşit olmasını arzuladığını belirtmek için fazla düşünmeye gerek yoktur.

Kenarlarımız eşit olmazsa, açılarımız da eşit olmayabilir. Bir bireyin şeklini saptamak için tek bir açısına dokunarak veya bakarak tahmin etmek yerine, doğrusunu öğrenmek için tüm açılarına tek tek dokunmak gerekli olacaktır. Fakat bu tür şeyler hayatı zorlaştırır ve hayat bunun için çok kısa. Görme yoluyla tanıma bilimi ve sanatı bir anda yok olur; dokunma bir sanat olarak varlığını sürdüremez, ilişkiler tehlikeli veya imkânsız hale gelir, tüm güven ve önsezi sona erer ve en basit toplumsal düzende bile kimse kendini huzurlu hissetmeyecektir. Kısacası medeniyetten barbarlığa doğru tekrar gerileme meydana gelir.

Siz okuyucularımı bu bariz sonuçlara sürüklemekte çok mu acele ettim dersiniz? Doğal olarak, ortak yaşamdan tek bir örnek vermek, sosyal sistemimizin düzgünlük veya açıların eşitliğine dayandığına herkesi inandırmaya yeterlidir. Örneğin yolda giderken açılarından ve hızla koyulaşan kenarlarından bir bakışta ayırt ettiğiniz birkaç vatandaş ile karşılaştınız ve onları öğle yemeği için evinize davet ettiniz. Bunu tereddütsüz güvenle yaptınız. Çünkü herkes, yetişkin bir üçgenin 2,5 veya 5 cm yer kapladığını bilir. Fakat düşünün ki vatandaş, düzgün ve saygıdeğer tepe noktasının ardında köşegeni (30 - 32,5 cmlik bir paralelkenarı) sürüklüyor; süratle evinizin kapısına yapışan bu ucube ile ne yapmayı düşünürsünüz?

Boşluk Dünyası'ndaki evlerinin avantajlarının keyfine varan herkesi tescillenmiş detaylara boğmakla, okurlarımın zekâsını küçümsemiş oluyorum. Açıkça belli ki bu gibi uğursuz koşullarda tek bir açının ölçülmesi yeterli olmayacaktır; böyle bir durumda kişinin bütün hayatı dokunmak veya eşinin dostunun çevre uzunluğunu incelemekle geçer. İyi eğitimli bir kare için bile kalabalık içinde oluşabilecek bir patlamayı önlemenin zorluklarını düşünmek şimdiden yeterince yorucu fakat sistem içinde tek bir şeklin düzgünlüğünü ölçebilecek kimse olmadığında, oluşacak şey kaos ve kargaşadır. En ufak bir panik bile ciddi hasarlara sebep olabilir ve eğer ortamda kadınlar veya askerler varsa ölüme dahi yol açabilir.

Böyle bir tehlikeye karşı şekil düzgünlüğünün benimsenmesi kuralı tabiata da uygun düşer. Kanun da bu çabaları desteklemekten geri kalmaz. "Şekil çarpıklığı" sizdeki ahla-

ki bozukluk ve suç işlemeye yatkınlık durumlarıyla benzer anlamlara gelir ve aynı şekilde algılanır. Geometri ile ahlaki çarpıklık arasında bağ kurmanın yanlış olduğu konusunda ısrar eden, aykırı bazı kişilerin olduğu da doğrudur. Geometrik bozukluğu olanlara "çarpık şekil" denir. Kendi aileleri tarafından doğdukları andan itibaren reddedilir, kardeşleri tarafından alay edilir, ev halkı tarafından ilgisiz bırakılıp ihmal edilirler; toplum tarafından hor görülüp şüphe duyulurlar ve sorumluluk, güven duygusu gerektiren tüm faydalı işlerden uzak tutulurlar. Teftişten geçeceği yaşa kadar tüm davranışları polis tarafından titizlikle izlenir. Sonrasında çarpıklığı kabul edilen sınırları aştığı saptananlar yok edilir ya da devlet dairesinde yedinci sınıf bir kâtip görevine mahkum edilir. Evlilikten men edilir; sıkıcı bir işte sefil bir maaşa köle gibi çalışmaya zorlanır ve hatta tatilini bile sıkı bir gözetim altında geçirir. En iyi ve saf yaradılışlı kişinin bile bu kötü koşullarda dünyadan nefret etmesi hiç de şaşılacak bir şey değildir!

Şekil çarpıklığına hoşgörüyle yaklaşma ile devletin güvenliği arasında hiçbir bağlantı olmadığını ileri sürerek yanılgıya düşen atalarımızın tüm olası muhakemeleri, bilge devlet adamlarımıza inandırıcı gelmediği gibi bana da inandırıcı gelmiyor. Çarpık şekilli bir kişinin hayatının zor olduğunu biliyorum ama çoğunluğun çıkarı için de gerekli olan budur. Önü Üçgen ve arkası çokgen bir adamın yaşamasına, daha çarpık nesiller yetiştirmesine izin verilseydi hayatımız ne hale gelirdi? Düzdünya'daki evler, kapılar, kiliseler, böyle ucubeleri içinde barındırması için değiştirilmeli miydi? Kontrol görevlisi her kişinin tiyatroya almadan önce veya derslikte yerlerine geçmeden önce çevresini ölçmesi mi gerekecekti? Çarpık şekilli kişi askerlikten muaf mı tutulmalıdır? Muaf tutulmazsa, silah arkadaşlarını üzmesine nasıl engel olunacaktır? Üstelik ne gibi karşı konulamaz günahlara direnemeyip düzenbazlık ve yalan dolana sürüklenecektir bu yaratık? Ne kadar kolaydır onun için, çokgen şekilli yüzüyle bir dükkâna girip elemanın ondan şüphelenmemesini sağlayıp istediği miktarda sipariş vermek. Asılsız yere hümanizmi savunan avukatları bırakın da çarpık şekillilere uygulanan ceza kanunlarını yürürlükten kaldırmak için dava açsınlar. Bana kalırsa tabiatın ikiyüzlü, insan düşmanı, her türlü kötülüğü yapmaya hazır; çarpık şekilli bir kişinin dünyaya gelmesini planladığını hiç görmedim.

Bazı eyaletlerde kusursuz açı genişliğinden yarım derece sapma ile doğan çocuğun ivedilikle yok edilmesi gibi sıkı tedbirlerin benimseniyor olmasını doğru bulmuyorum. Üstün yetenekli, gerçek bir dahi olan insanların hayatlarının ilk günlerinde kırk-kırk beş dakika veya daha fazla zaman sapma gösterdikleri için hayatlarını kaybetmeleri, eyalet için onarılamaz hasarlara yol açar. Şifalandırma sanatı; kısaltarak, uzatarak, delikler açarak, birleştirerek ve başka cerrahi operasyonlarla veya diyetle çarpıklığı kısmen veya tamamen iyileştirerek en parlak başarılarına ulaşmıştır. Orta yolun savunucusu olarak kesin ve sabit bir sınır koymayacağım fakat çocuğun çerçevesi oluşmaya başladığında ve sağlık kurumu; düzelmenin mümkün olmadığını tespit ettiğinde, çarpık çocukların acı çektirilmeden, merhametle yok edilmelerini bir yöntem olarak önerebilirim.

8. Eski Çağlardaki Boyama Uygulamaları

Eğer okurlarım şu ana kadar beni dikkatle takip ettiyse, Düzdünya'da yaşamın oldukça tatsız olduğunu söylediğimde hiç şaşırmayacaklardır. Savaşların, gizli anlaşmaların, kargaşa, gruplaşma ve tarihi enteresan hale getiren olağanüstü diğer başka olayların olmadığını söylemiyorum elbette. Hayatın sorunları ile matematik problemlerinin tuhaf karışımı bizi durmadan tahmin yürütmeye zorlayıp doğruyu hemen bulmamıza olanak tanıyarak, varoluşumuza siz Boşluk Dünyası'ndakilerin zor anlayabileceği bir keyif verdiğini de inkâr edemem. Şu anda bu bakış açısıyla konuştuğumda, "Hayat bizim için tatsızdır." dediğimde; estetik ve sanatı kastediyorum.

Herkesin ufku ve gördüğü manzara; tarihi eserler, tasvirler, çiçekler, parlaklık ve belirsizlik evreleri dışında başka hiçbir çeşitliliği olmayan, tek bir çizgiden ibaretken durgun olan bu hayat nasıl başka türlü olabilirdi?

Tabi ki hep böyle değildi. Efsaneler doğruysa rengin keşfi, altı yüz yıl veya daha uzun bir süre önce çok eski atalarımızın hayatlarına geçici bir şekilde ihtişam kattı. Farklı kaynaklarda çeşitli isimlerle belirtilen özel bir beşgen, rastlantı sonucu ana renklerin bileşenlerini ve ilkel boyama yöntemlerini keş-

fedip, ilk olarak evini süsledi. Sonrasında kölelerini, babasını, oğullarını, torunlarını ve son olarak da kendini renklendirdi. Hayatı kolaylaştırmasının yanı sıra sonuçların güzelliği kendi kendini tavsiye ediyordu. Chromatistes, (sözüne en güvenilir otoritelerimiz beşgenin bu isimle adlandırılmasında hem fikir oldular) her nerede olursa olsun rengârenk çerçevesi ile hemen coşkulu bir ilgi ve saygı gördü. Kimsenin ona "dokunmasına" ihtiyaç kalmadı; kimse önü ile sırtını birbirine karıştırmadı. Zayıf öngörü gücüne sahip komşuları tarafından bile kolayca tanınabildi. Kimse itip kakmadı ve ona yol vermekte zorlanmadı. Cahil ikizkenarların bulunduğu kalabalığın ortasında, biz renksiz kareler ve beşgenlerin çoğunlukla kendimizi belli etmek için çıkarmak zorunda olduğumuz yorucu homurdanmalardan muaf bir şekilde, sesinden de tasarruf etmiş oldu.

Renk modası orman yangını gibi her yere yayıldı. Bölgedeki tüm kare ve üçgenler bir hafta geçmeden Chromatistes'i taklit ettiler. Sadece muhafazakâr beşgenlerden birkaçı bu akıma direndiler. Bir iki ay içinde onikigenler bile bu değişimden etkilendi. Bir yılı geçmeden soylular dahil herkesin yaşam biçimi oldu. Gelenek Chromatistes'in bölgesinden başlayıp çevre bölgelere kendi yolunu bularak yayıldı ve iki kuşak içinde Düzdünya'da kadınlar ve rahipler dışında renklenmeyen kimse kalmamıştı.

Tabiat kendi kendine bir engel çıkarıp yeniliğin kadınlar ve rahipler sınıfına kadar ulaşmasına bahane oluşturdu. Çok kenarlılık, yenilikçiler için başlı başına bir gerekçeydi. "Kenarların farklılığı, renklerin farklılığı anlaşılsın diye tabiat tarafından tasarlanmıştır." yanıltmacası, tüm şehirleri bir anda yeni kültüre dönüştürürken dilden dile dolaştı. Fakat rahiplerimiz ve kadınlarımız için bu söz uygulanamazdı. Kadınların sadece bir kenarı vardı yani neredeyse kenarları yoktu. Sonsuz sayıda çok küçük kenarlı sadece yüksek sınıf çokgenler değil, tam anlamıyla gerçek birer daire olduklarını savunan rahipler ise kendilerine bir çevre uzunluğu, başka deyişle daire çevresi bahşedildiği için böbürlenme tutumu (Kadınlar bu durumdan hoşnutsuzluk duyuyor ve bunu itiraf ediyorlardı.) içindeydiler. Böylelikle bu iki sınıf "Kenarların farklılığı, renk farklılığı anlamına gelir." sözüne hiç inanmadılar; ötekilerin hepsi beden güzelliğinin çekiciliğine yenik düşerken, sadece rahipler ve kadınlar rengin kirinden uzak kaldılar.

İster ahlaksızlık, ister kanunsuzluk, ister anarşik, isterseniz bilimdışı tutum deyin estetik açıdan baktığımızda; çok eski renk isyanı günleri Düzdünya'nın ne gençlik ne de olgunluk çağına ulaşabildiği, muhteşem çocukluk günleriydi. Yaşamak başlı başına bir sevinç kaynağıydı. Çünkü yaşamak görmek demekti. Küçük bir eğlence sırasında bile topluluğa bakmak büyüleyici bir zevkti. Söylendiğine göre tamamıyla renkli vatandaşlar, kilisede ve tiyatroda birkaç kez öğretmenlerimizin ve aktörlerimizin dikkatini dağıtmış fakat tüm renkleriyle en çekici görüntü askeri birliklere aitmiş.

Birdenbire yüz yüze gelip, hüzünlü siyah renk tabanlarını, dik açıları da dâhil olmak üzere iki kenarlarını turuncu ve mor renklerle değiştiren savaş hattındaki yirmi bin ikizkenar, kırmızı, beyaz ve leylak renginden oluşan üç renkli eşkenar üçgen yedek askerler, narçiçeği renkli silahlarının yanında hızlıca vardiya değiştiren; leylak rengi, lacivert, safran ve koyu kahverengi kenarlı kare topçu erleri, çadırlar arası dörtnala koşturan gösterişli ve parlak beş renkli, altı renkli beşgen ve altıgenlerden oluşan cerrahlar, geometriciler ve subay yaverlerini düşünün. Tüm bunlar, şanlı dairenin komutasındaki kuvvetlerin oluşturduğu sanatın güzelliğine kapılıp mareşal rütbesiyle, kralın tacından vazgeçerek bundan böyle sanatçının kalemini yeğ tuttuğunu anlatan meşhur hikâyeyi inanılır kılmaya yeterlidir. O günlerde duyulardaki gelişme ne kadar muazzam ve görkemli olmuş ki dönemin dilinde ve söz dağarcığında kendini göstermiş. Renk isyanı döneminde sıradan vatandaşların, en sıradan konuşmaları bile, dile getirilen düşünce ve sözleri daha zengin gösteren bir renkle kaplanmışa benzer. Bugün bile en güzel şiirlerimiz ve bilimsel sözlerimiz için o günlere minnettarız.

9. Evrensel Renk Yasa Tasarısı

Akla dayanan sanatlar hızla yok oluyordu.

Görme yoluyla tanıma sanatına artık ihtiyaç duyulmuyor ve uygulanmıyordu; üniversitemizde bile bir süre sonra Geometri, Statik, Kinetik Bilirni ve diğer benzer dersler gereksiz görüldü ve itibar kaybetti. İlkokullarımızda, değersiz dokunarak tanıma sanatı da hızla aynı kaderi yaşadı. İkizkenarlar nu-

munelerin artık kullanılmadığını ve de ihtiyaç duyulmadığını söylediler. Sınıfının eğitim hizmetleri için ödediği geleneksel haracı vermeyi reddeden ikizkenarlar, hem acımasız yaradılışlarının yumuşatılmasını hem de aşırı derecede fazla olan sayılarının azaltılmasını sağlayan, böylece etkisi bakımından bir taşla iki kuş vuran sorumluluktan artık muaf olmaları sebebiyle gitgide daha kalabalık ve daha küstah oldular.

Yıldan yıla askerler ile zanaatkârlar, yüksek çokkenar sınıfları ile aralarında büyük fark olmadığını hararetle ve artan bir inandırıcılıkla savunmaya başladılar. Basit renkle tanıma yöntemi askerler ve zanaatkârları, çokgenlerle aynı seviyeye getirmiş ve ister statik, ister kinetik olsun tüm zorluklara göğüs germe ve tüm hayat problemlerini çözme olanağı sağlamıştır. Görerek tanıma sanatının doğal ihmal ile göz ardı edilmesinden memnun kalmayan askerler ile zanaatkârlar, tüm tekelleşme ve aristokratik sanatların kanunla yasaklanmasını ve de tüm görerek tanıma, matematik, dokunma derslerine sağlanan para yardımlarının yürürlükten kaldırılmasını küstahça talep etmeye başladılar. Sonrasında, tabiatın ikinci özelliği olan rengin, aristokratik farklılıklara duyulan ihtiyacı yok etmesi nedeniyle, kanunun da aynı yolu takip edip bundan böyle tüm bireyler ile tüm sınıfların kesinlikle eşit görülmesi ve hepsine eşit haklar tanınması konusunda ısrar etmeye başladılar.

Daha yüksek rütbelileri tereddütlü ve kararsız bulan devrim liderleri, taleplerinde daha da ileriye giderek, rahipler ve kadınlar da dâhil olmak üzere tüm sınıfların boyanmayı kabul ederek renge saygı duymalarını talep ettiler. Rahipler ile kadınların kenarı bulunmadığı gerekçesiyle boyanmasına karşı çıkanlara, her insanın ön yarısının (yani gözü ile ağzını içine alan kısmının) arka yarısından ayırt edilmesi gereğinin hem tabiata hem de faydacılık ilkesine uygun olduğunu söyleyerek sert bir cevap verdiler. Bu yüzden Düzdünya'daki bütün eyaletlerden sorumlu genel ve olağanüstü meclise, tüm kadınların göz ve ağzın bulunduğu yarısının kırmızı, diğer yarısının yeşile boyanmasını teklif eden bir kanun tasarısı sunuldu. Rahipler de aynı şekilde boyanacaktı. Gözler ile ağzın orta noktayı oluşturduğu yarım daire kırmızıya kalan arkadaki yarım daire yeşile boyanacaktı.

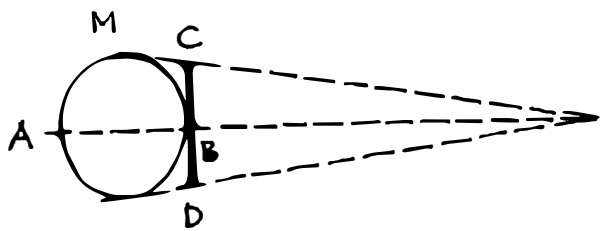
Ufak bile olsa art niyet taşımayan bu kanun tasarısı aslında

hiçbir ikizkenardan çıkmadı. Bu kadar düşük rütbeli hiçbir varlık bu şekilde bir eyalet modelini anlayıp tasarlayacak kadar açılı olamazdı. Fakat bu kanun tasarısı çocukluğunda yok edilmek yerine ülkesine perişanlık getirsin ve taraftarlarını tahribata sürüklesin diye ahmakça bir hoş görüyle yetiştirilen bir çarpık daire tarafından yayılmıştı.

Öte yandan bu tasarıda, kadınların renk devrimini benimsemesi amaçlanmıştı. Rahiplere verilen iki rengin aynılarının kadınlara da verilmesiyle, devrimciler belli pozisyonlardaki tüm kadınların, rahip gibi görünmesi ve onlara gösterilen saygı ve hürmetin aynısının gösterilmesi sağlanmış olacaktı. Böylelikle dişi cinsinin toplum içinde bir yer edinmesi umulmuştu.

Bazı okurlarım yeni kanun uyarınca rahipler ve kadınların aynı görünmesi ihtimalini kabul etmeyebilirler, öyleyse birkaç kelime durumu netleştirmek için yeterli olacaktır.

Yeni kanuna uygun şekilde boyanmış bir kadın düşünün; ön yarısı (göz ve ağzın bulunduğu yarım) kırmızı, diğer yarısı ise yeşil. Yandan bakın ona. Açıkça yarısı kırmızı, diğer yarısı yeşil bir düz çizgi göreceksiniz.

Şimdi, ağzı M noktasında olan, ön yarı dairesi (AMB) bu nedenle kırmızı renkli, arka yarı dairesi de yeşil renkli bir rahip düşünün; öyle ki AB çapı kırmızı ve yeşili ikiye böler. Bu Büyük Adama, gözlerinizi ön ve arka yarıları birbirinden ayıran AB çapına odaklayarak baktığınızda, yarısı (CB) kırmızı renkte, diğer yarısı (BD) yeşil renkte olan CBD Düz Çizgisini göreceksiniz. Çizginin (CD) bütünü yetişkin bir Kadının boyundan biraz daha kısa olabilir ve uçlarına doğru hızlıca silikleşebilirler. Fakat renklerin aynılığı size aniden tüm detayları ihmal ederek sınıfın da aynı olduğu izlenimini verecektir. Renk isyanı sırasında toplumu tehdit eden görme yoluyla tanıma yönteminin ortadan kalktığını; daireleri taklit etmek için kadınların uçlarını hızlıca silikleştirmeyi öğrendiklerini

aklınızdan çıkarmayın. O zaman siz değerli okuyucum, renk tasarısının bir rahip ile genç bir kadını birbirine karıştırmak gibi büyük bir tehlikeye attığını kolaylıkla anlayabilirsiniz.

Bu durumun zayıf cins için ne kadar ilgi çekici geldiğini kolayca anlayabilirsiniz. Ortaya çıkacak karışıklığı tahmin edip sevindiler. Evde kendilerine değil de kocalarına ve erkek kardeşlerine söylenen politik ve dini sırları duyabilirler ve daire rahip adına emirler yağdırabilirler. Evin dışında ise başka hiçbir renk yokken, kırmızı ve yeşilin çarpıcı birleşiminin sıradan insanları bitmek bilmeyen hatalara sürüklemiş olduklarına şüphe yoktur. Ayrıca sokaklarda eskiden dairelere gösterilen hürmet artık kadınlara da gösterilecektir. Kadınların uçarı ve yakışık almaz davranışları dairelerin üstüne yıkılıp, başlarına gelecek skandal ve ardından da anayasanın kaldırılması düşünüldüğünde, dişi cinsten bu bedelleri akıl etmesi beklenemezdi. Dairelerin evlerindeki kadınlar bile evrensel renk tasarısını tam güçle destekliyorlardı.

Tasarıyla amaçlanan ikinci hedef ise dairelerde yavaş yavaş manevi bir çöküntüye sebep olmaktı. Zihinsel çöküntüye karşın daireler eski zihinsel berraklıklarını ve anlayış güçlerini korudular. Çocukluklarından bu yana renkten tamamen yoksun daire evlerinde yetişen soylular, herkesi hayran bırakan idrak eğitimlerinin sağladığı üstünlükle kutsal görerek tanıma sanatını tek başlarına muhafaza ettiler. Böylece daireler, Evrensel Renk Tasarısı'nı uygulamaya başladığı tarihe kadar sadece kendi sınıflarının öncüsü değil, toplumdaki yaygın usullerden kaçınmakla diğer sınıfların da öncüsü oldular.

Yukarıda tarif ettiğim şeytani tasarının gerçek yaratıcısı kurnaz çarpık daire, herkesi renk kirliliğine boyun eğmeye zorlayarak var olan hiyerarşiyi bir çırpıda bozmayı, kavrayış güçlerini zayıflatmak amacıyla onları saf ve renksiz evlerinden mahrum bırakmayı ve bu şartlarda görerek tanıma sanatının eğitimle ilerletme ihtimallerini yok etmeyi amaçlamıştı. İster anne baba, ister çocuk olsun tüm daireler, bir kez boya lekesine maruz kaldılar mı birbirlerinin ahlakını bozacaklardır. Çocuk daire, anne ve babası arasındaki farkı anlamaya çalışırken bazı sorunlarla karşılaşır. Bunlar çoğunlukla çocuğun mantıksal sonuçlara vardığı anlarda annenin hileleriyle mahvolan ve çocuğun güveninin sarsılmasıyla sonuçlanan sorunlardır. Böylece rahiplere özgü düzenin entelektüel par-

laklığının derecesi yavaş yavaş sönmüş ve tüm aristokratik düzendeki kanunların yürürlükten kaldırılıp ayrıcalıklı sınıfların yıkılmasının da yolu açılmıştır.

10. Renk İsyanının Bastırılması

Evrensel renk tasarısı lehine süregelen kışkırtmalar üç yıl sürdü ve son ana kadar anarşinin zaferiyle sonuçlanması bekleniyordu. Hepsinden kötüsü, bazı en güçlü daireler aile içi şiddete kurban gittiler.

Çoğu soylunun evlerindeki politik düşmanlıktan deliye dönmüş birçok kadın, renk tasarısına karşı çıkmaktan vazgeçmeleri için yalvarışlarıyla kocalarını bıktırdılar. Bazıları yalvarışların sonuçsuz kalmasıyla kendileriyle birlikte masum çocuklarını ve kocalarını da katlettiler. Üç yıl süren çalkantılı dönemde ev içindeki anlaşmazlıklar sebebiyle en az yirmi üç dairenin katledildiği bildirildi.

Tehlike kuşkusuz çok büyüktü. Rahiplerin boyun eğmek veya imha edilmek dışında başka seçeneği kalmadığı görünüyordu; halkın sempatisini çeken oransız güçleri sebebiyle devlet adamlarının asla göz ardı etmemeleri, genellikle tahmin etmeleri ve bazen de icat etmeleri gereken o tuhaf olaylardan birinin meydana gelmesiyle olayların gidişatı tamamen değişti. En fazla dört derecelik bir beyin açısı olan alt türden bir ikizkenarın bir tüccarın dükkânını yağmalarken rastgele tüccarın renklerinden üzerine sıçramasıyla kendini on iki renkli onikigenin renklerine boyaması veya boyatması yla (çeşitli rivayetler var) olay gerçekleşmiştir. Bu renkleri edindikten sonra pazar yerine gider ve sesini değiştirip soylu bir çokgenin yetim kalmış genç kızına bir yığın yalan dolanla yanaşır. Birçok rastlantı sayesinde ve öte yandan da anlam verilemeyen bir akılsızlık ve kızın ailesi tarafından normal koşullarda uygulanması gereken kontrollerin ihmaliyle, evlenmeyi başarır. Kandırıldığını fark eden mutsuz, zavallı kız sonrasında intihar eder.

Felaketle sonuçlanan bu olay eyaletten eyalete yayıldıkça; Kadınların zihni şiddet ve öfkeyle çalkalandı. Zavallı kurba-

nın yerine kendilerini koyup aynı olayların kendilerinin, kız kardeşlerinin, kızlarının başlarına geldiğini düşünmeleri; renk tasarısı ile ilgili yeni ve daha geniş bir bakış açısı kazanmalarını sağladı. Kadınların büyük çoğunluğu Renk Tasarısı karşıtı olduklarını beyan ettiler; kalanları ise benzer bir beyan için sadece küçük bir uyarıcıya ihtiyaç duyuyorlardı. Bu olumlu fırsatı yakalamış olan daireler; iller meclisini olağanüstü bir toplantı ile bir araya getirdi. Mahkûm korumalarının yanı sıra birçok sayıda muhalif kadının da bu toplantıya katılmasını sağladılar.

O dönemin baş dairesi olan Pantocyclus, eşi benzeri görülmemiş olan bir izdiham ortamında yüz yirmi bin ikizkenarın ıslıkları ve yuhalamalarıyla karşılaştı. Fakat Pantocyclus, bundan böyle dairelerin daha tavizkar ve uyumlu bir politika izleyeceklerini açıklayarak ortamda sükûneti sağladı. Sonrasında, renk tasarısı çoğunluğun istekleri ve kararları göz önüne alınarak kabul edildi. Gürültü ve kargaşa yerini alkış ve kutlayama bıraktıktan sonra baş daire, nifak hareketinin lideri Chromatistes'i, yandaşları adına hiyerarşiyi kabul etmesi amacıyla salonun ortasına çağırdı. Bu durumu; yaklaşık bir gün süren, özetlenemeyecek kadar güzel ve retorik olan şaheser bir konuşma izledi.

Baş Daire bir yenilik girişiminde bulundukları için, -tarafsız bir ifade ile- konuyu hem avantajları hem de dezavantajları açısından son bir kez etraflıca ele almanın uygun olacağını dile getirdi. Baş Daire; elemanların, meslek sınıflarının ve beyzadelerin karşılaştıkları tehlike ve sıkıntılara teker teker değindi. Ardından bu tasarının tüm dezavantajlarına rağmen çoğunluğun onaylaması halinde kabul edeceğini belirterek, ikizkenarlardan gelen ve giderek yükselen sızlanma ve homurdanmalara son verdi. İkizkenarlar dışında herkesin bu açıklamalardan etkilendiği apaçık ortaya çıktı. Kimileri tasarı karşısında tarafsız kalmayı tercih etti, kimileri de tasarıya karşı çıktı.

Sonra Baş Daire, işçilere dönerek onların çıkarlarının göz ardı edilmemesi gerektiğini ve renk tasarısını kabul edeceklerse bu uygulamanın sonuçlarını göze alarak durumu olması gerektiği gibi kabul etmelerinin önemini vurguladı. Birçok kişinin eşkenar üçgen sınıfına kabul edilmek üzere olduğunu, ötekilerin ise kendi rütbelerinin değilse bile çocuklarının

rütbelerinin yükseleceğini umduklarını ve buna inandıklarını belirtti. Yükselme tutkusunu şimdilik bir kenara bırakmak gerekiyordu. Rengin tamamıyla kabul edilmesi ile birlikte bütün farklılıklar son bulacaktı. Düzgün şekilliler ile çarpık şekilliler karıştırılacak, ilerleme yerini gerilemeye bırakacaktı. İşçiler birkaç nesil sonra askerlerin ve hatta mahkûmlar sınıfının seviyesine inerek, siyasi iktidar çoğunluğunun yani sayıları hali hazırda işçilerden çok daha fazla olan ve tabiatın denge kanunu çiğnendiğinde sayıları bütün sınıfların toplam üye sayısını aşacak olan mahkûmlar sınıfının elinde olacaktı.

Zanaatkârlar, kanun tasarısının onaylanmasına karşı olduklarını ancak yakınma ve homurdanma ile dile getirebiliyorlardı. Chromatistes telaş içerisinde ileri atılarak onlara seslenmek istedi. Fakat çevresinin koruma görevlileri tarafından sarılmış olduğunu fark etti. Baş Daire birkaç heyecan verici sözle kadınların durumuna değinerek, renk tasarısının meclisten geçmesi halinde hiçbir evliliğin güvence altında olmayacağını; hiçbir kadının namus güvenliğinin kalmayacağını, dolandırıcılığın, aldatma olaylarının, ikiyüzlülüğün her ailede boy göstereceğini, aile içi mutluluğun anayasanın yürürlüğünde bir anda sona ereceğini söylüyordu. Bu sırada Chromatistes susmak zorunda kalmıştı. Baş Daire sözlerini "Artık, bundan ötesi ölümdür!" diye haykırarak tamamladı.

Protesto niteliğindeki bu ifadeler üzerine sabıkalı ikizkenarlar zavallı Chromatistes'e saldırarak onu yerine mıhladılar. Düzgün şekillilerden oluşan sınıf, safları geniş tutarak, Dairelerin komutası altındaki kadın topluluğuna yol verdi. Bu şekilde kadınların kendilerinden emin bir şekilde ve fark edilmeden en arkadaki bilinçsiz askerlerin üzerine yürümelerine fırsat tanımış oldu. Zanaatkârlar, bu işi kendilerinden daha iyi bilenleri taklit ederek safları genişlettiler. Bu sırada mahkûmlar, birbirlerine sokularak oluşturdukları aşılamaz bir engelle bütün girişleri tuttular.

Bu meydan savaşı ya da katliam oldukça kısa sürdü. Dairelerin başarılı liderliği ile birlikte neredeyse her kadının hücum girişimi karşısındakini canından ediyor ve kadınlar sapladıkları iğneleri ikinci bir katliamda kullanmak üzere kırıp eğmeden geri çekiyorlardı. Fakat ikinci bir saldırıya gerek kalmadı. İkizkenarlardan oluşan kalabalık kendi üzerine düşen görevin geri kalanını yerine getirdi. Şaşkın, lidersiz, cepheden gö-

rünmeyen düşmanların saldırısına uğramış; çıkış yolları arkalarındaki mahkûmlarca tutulmuş olan ikizkenarlar, birçok kez olduğu gibi akıllarını kaçırarak diğer ikizkenarları "hainlikle" suçladılar. Bu durum ikizkenarların kaderini belirledi. Her bir ikizkenar bir başka ikizkenarı düşman gözüyle gördü. Yarım saat sonra o kalabalığın içindekilerden biri bile yaşamıyordu. Birbirlerini sivri köşeleriyle katleden suçlular sınıfının on dört binlik bölümü düzenin galip geldiğini ispat etmişti.

Daireler zaferden zafere koşuyorlardı. Büyük başarılara ulaşmakta geç kalmadılar. İşçilerin önemli bir kısmını öldürdüler. Eşkenarlardan oluşan yedek askerler iş başına çağırıldılar. Askeri Mahkeme haklı sebeplerle çarpık şekillilikle suçlanan her bir üçgeni, Toplum İlişkileri Yönetim Kurulu'nun resmi değerlendirmesi olmadan yok etti. Askerler ile zanaatkârların evleri bir yılı aşkın bir süre boyunca resmi aramalarla denetlendi. Bütün bu süre içerisinde her şehir ve her köy suçluların, okullara ve üniversitelere vermesi gereken haracı ödememesi, ayrıca Düzdünya Anayasası'nın ve tabiat kanunlarının çiğnenmesi sebebi ile ortaya çıkan bu alt sınıf üyesi fazlalığından sistemli bir şekilde temizlenmiş oldu. Bu şekilde de sınıflar arasındaki denge yeniden sağlandı.

Bundan sonraki süreçte, renk kullanımının ortadan kaldırıldığını ve renge bürünmenin yasaklandığını söylemeye gerek olmadığını düşünüyorum. Daireler ve bilim alanındaki ehil hocalar dışında her kim renge ilişkin bir söz söylerse ağır bir cezaya çarptırılıyordu. Üniversitemizin herkesin giremediği, en seçkin, en yüksek seviyeli sınıflarında (ki ben de bu sınıflarda okuma ayrıcalığını hiç elde edemedim) renk kelimesinin dikkatli bir şekilde kullanılması matematikteki bazı zor problemlerin çözümünde halen geçerlidir. Fakat bu konuda görüşlerimi yalnızca mevcut söylentilere dayanarak sizlerle paylaşıyorum.

Şu anda Düzdünya'nın hiçbir yerinde renge rastlamak mümkün değil. Renk Sanatını bilen tek kişi Baş Daire'dir. Bu bilgiyi ölüm döşeğindeyken, kendinden sonra başa geçecek olan kişiye iletecek. Sadece bir üretici "Renk" üretebilir. Bu sırrın açığa çıkması korkusuyla işçiler her yılın sonunda yok edilip yerlerine yenileri alınır. Duyulan korku o kadar büyüktür ki, aristokrasi ve Evrensel Renk Kanun Tasarısı lehinde kışkırtıcı eylemlerin yapıldığı o günler, bugünlerde bile hatırlanmaktadır.

11. Rahiplerimiz

Düzdünya'ya ilişkin vermiş olduğum kısa ve dağınık bilgilerden sonra; artık bu kitabın asıl konusu olan Boşluk Dünyası'nın esrarına nasıl ilgi duyduğumu anlatmanın zamanı geldi. Benim asıl konum bu. Bu bölümden önce anlattığım ve üzerinde durduğum konular yalnızca bir "önsöz" niteliğindeydi.

Bu nedenle; okurlarımın ilgisini çekeceğini düşündüğüm birçok konuya değinmeden geçeceğim. Bu konularla kastetmek istediğim şey ayaklarımız olmadığı halde nasıl hareket ettiğimiz ve sonrasında nasıl durabildiğimiz; ellerimiz olmamasına rağmen tahtaya, tuğlaya, taşa nasıl şekil verdiğimiz. Ayrıca ellerimiz olmadığı için sizler gibi temeller atamayıp dünyadaki yer çekimi kuvvetinden faydalanamayız. Çeşitli bölgelerimiz arasında aralıklarla yağan yağmur sırasında nemin kuzey bölgelerden güney bölgelere geçişinin engellenemeyişini; dağlarımızın, madenlerimizin, ağaçlarımızın, sebzelerimizin, mevsimlerimizin, hasatlarımızın durumlarını ve yapılarını; alfabemizi ve tabletlere uyarlamış olduğumuz çizgi biçimindeki yazım yöntemimizi, ayrıca bu konuları ve bu konularla birlikte fiziksel varlığımızla ilgili var olan yüzlerce ayrıntıyı göz ardı ederek geçmek zorundayım. Şu anda (hali hazırda) bu detaylardan bahsetmiş olmamın temel sebebi, siz okurlarıma bu konuları da unutmadığımı belirtmiş olmaktır. Fakat bu kadar detayla, sizin de çok zamanınızı almak istemiyorum.

Son olarak esas konuya girmeden önce; Düzdünya Anayasası'nın temel dayanağı olan ve davranışlarımızı yönlendiren, kaderimizi şekillendiren, bizim çok saygı gösterip bir o kadar da hayranlık duyduğumuz kişiler hakkında birkaç söz söylüyor olmam, şüphesiz ki okurlarımın hoşuna gidecektir. Dairelerimiz ya da rahiplerimizden bahsettiğimi söylememe gerek olmadığını düşünüyorum.

Onları rahip olarak isimlendirdiğim zaman; bu kelime için yalnızca sizin yüklediğiniz anlamlar gelmesin aklınıza. Bizim için rahiplerimiz; her iş alanının, sanatın ve bilimin yöneticileri, ticaret, askerlik, mimarlık, mühendislik, eğitim, devlet yönetimi, yasama, ahlak ve ilahiyat alanlarının liderleridir. Rahipler, başkalarının uğraştığı ya da uğraşmaya değer gör-

düğü her işin gerçek sebebidirler.

Halkın daire olarak adlandırdığı herkes daire kabul edildiği halde; daha iyi eğitim görmüş sınıflar tarafından her Dairenin gerçekten bir daire olmadığı; daire zannedilenin aslında çok sayıda kısacık kenarlardan oluşmuş bir Çokgen olduğu bilinir. Bir çokgen, kenar sayısı arttıkça daireye benzemeye başlar. Kenar sayısı gerçekten büyük ölçüde arttıkça; örneğin üç yüz ya da dört yüz kenar sayısı olunca en yumuşak bir dokunuşun bile bu çokgendeki açıları hissedebilmesi son derece zorlaşır. Bunun gerçekten son derece zor olduğunu söyleyebilirim çünkü daha önce de belirttiğim gibi, dokunarak tanıma toplumun üst sınıflarında bilinmemektedir. Ayrıca bir daireyi dokunarak tanımaya çalışmak da son derece cesurca ve küstahça bir davranış olarak kabul edilir. Toplumun en nitelikli ve iyi seviyesindeki sınıf için dokunarak tanımadan kaçınma alışkanlığı, bir daireye çocukluk yıllarından itibaren çevresinin esas özelliklerine ve çevre uzunluğuna ilişkin kesin bilgilere ulaşmalarını önleyen bir esrar perdesi oluşturur. Bugün en üst seviyedeki ve en önemli dairenin bin kenarı olduğu ve çevre uzunluğunun 60cm olduğu kabul edilmektedir.

Düzgün şekiller sınıfının alt kesimindeki üyeler için, tabiat kanunu her nesilde kenar sayılarının en fazla bir adet artmasına izin verir. Ancak gelecek nesildeki dairelerin sosyal seviyedeki yükselişleri bu durumla sınırlı değildir. Eğer sınırlı olsaydı; bir dairedeki kenar sayısı sadece soy ağacı ve aritmetik hesaplarla açıklanırdı. Buna bağlı olarak da bir eşkenar üçgenin dört yüz doksan yedinci torunu ister istemez beş yüz kenarlı bir çokgen olurdu. Fakat aslında bu durum böyle gerçekleşmiyor. Tabiat, dairelerin çoğalabilmeleri için birbirine zıt iki kanun ortaya koymuştur. Bu kanunlardan birincisi; gelişim boyutunda soy sayısının artmasına paralel olarak kenar sayısındaki artışların da aynı oranda hızlanmasıdır. İkinci kanun ise; bu durumda soyun üretkenliğinin aynı şekilde azalmasıdır. Bunun sonucu olarak; dört yüz ya da beş yüz kenarlı bir Çokgenin evinde bir erkek çocuğuna çok az rastlanırken birden fazla erkek çocuğa ise asla rastlanmaz. Öte yandan, beş yüz kenarlı bir çokgenin oğlunun beş yüz elli, hatta altı yüz kenarı vardır.

Evrim sürecine katkıda bulunmak için sanat da devreye girer. Doktorlarımız, üst sınıftan gelen çocuk bir çokgenin kü-

çük ve narin kenarlarının kırılabileceğini, bu Çokgene bütünüyle yeni bir şekil verilebileceğini keşfettiler. Şekillendirme süreci özenle tamamlanırsa; iki yüz ya da üç yüz kenarlı bu çokgen bazen -her zaman değil çünkü bu süreç oldukça riskli ve tehlikelidir- iki ya da üç yüz nesil birden ileri gidiverir ve bir çırpıda ataları ile geçmişindeki soyluların sayısının iki katına çıkıverir.

Gelecek vaat eden birçok çocuk, bu yönteme kurban gider. En fazla on çocuktan biri sağ kalabilir. Daireler sınıfının eşiğine gelmiş olan çokkenarlı ana babaların çocuklarından beklentileri öyle fazladır ki; toplum içerisinde bu durumda olup da henüz bir ayını bile tamamlamamış çocuklarını dairelere ait Yeni Fizik Tedavi Okulları'na göndermeyen bir soyluya rastlamak neredeyse mümkün değildir.

Bu durumun, başarı ya da başarısızlıkla mı sonuçlanacağı bir yıl içinde belli olur. Bu bir yılın sonunda; Yeni Fizik Tedavi Mezarlığı'na bir mezar taşı daha eklenme olasılığı son derece yüksektir. Fakat binde bir de olsa mutlu son olabilir ve o küçük Çokgen çocuk son derece hoşnut bir durumda, ailesinin yanına bir daire kimliğiyle döner. Karşılaşılan tek bir güzel sonuç bile; binlerce çokgen ailenin çocuğunu benzer şekillerde feda etmesine yol açar. Tabi ki bu feda edişler birbirlerinden farklı sonuçlar verir.

12. Rahiplerimizin Öğretisi Üzerine

Dairelerin öğretisine gelince; bunu bir cümle ile şöyle özetleyebiliriz: Şeklinize dikkat edin! Gerek siyasi, gerek dini, gerek ahlaki olsun rahiplerin tüm öğretileri halkın hem bireysel hem de ortak şekillerinin gelişmesini öngörür. Bu öngörü sırasında da; diğer bireylerden üstün konumdaki dairelerin şeklini göz önüne alır.

Davranışların, şekle değil de irade, çalışma, eğitim, yüreklendirme ve övgü gibi unsurlara bağlı olduğunu savunarak güçlerini boşa harcamalarına ve boş inançlara bel bağlamalarına neden olan eski, bastırılmış, sapkın inançların ortadan kaldırılması dairelerin başarısıdır. Renk isyanını bastıran yukarıda sözünü ettiğim ünlü daire Pantocyclus, insanı insan

yapan şeyin "şekil" olduğuna herkesi inandıran ilk kişidir. İnsanı insan yapan olgunun şekil olduğunu daha net anlatabilmek için bir örnek vermek isterim. İki kenarı birbirine eşit olmayan bir ikizkenar olarak dünyaya geldiğinizi varsayalım. Kenarlarınızı eşitlemediğiniz sürece kesinlikle doğru yoldan saparsınız. Bu nedenle de İkizkenarlar Hastanesi'ne gitmeniz gerekecektir. Benzer şekilde, herhangi bir şekil bozukluğu olan bir üçgen, kare hatta çokgen olarak da dünyaya gelebilirsiniz. Bu durumda hastalığınızın tedavi edilmesi amacı ile yine Şekil Düzeltme Hastaneleri'nden birine gitmeniz gerekecektir. Aksi takdirde hayatınız ya Devlet Hapishanesi'nde ya da bir cellâdın keskin açısıyla sona erecektir.

Pantocyclus, en ufak davranış bozukluğundan en ağır suçlara kadar tüm hataları ve kusurları, bedensel formdaki mükemmel düzenliliğin bozulmuş olmasına yani bu düzenlilik ve süreklilikteki sapmalara bağlıyordu. Bu sapmalar doğuştan değilse, sapmaların nedenleri kalabalıkta oluşan çarpışmalar; vücut geliştirme hareketlerinden yararlanılmaması ya da tam aksi bu hareketlerde aşırıya kaçılması, ani sıcaklık değişimleriyle o kişilerin düzlemindeki hassas bölgelerin daralması ya da genişlemesi olabilirdi. Bu nedenle, meşhur felsefeci iyi ve kötü davranışların bir kişiyi övmek ya da ayıplamak için yeterli olmadığı sonucuna varmıştı. Örneğin bir karenin dik açılarındaki kusursuzluğa hayranlık duymak gerekirken, müşterisinin çıkarlarını inançla savunuşundaki dürüstlüğünü övmek neden gerekir ki? Ya da kenar uzunlukları birbirinden farklı bir ikizkenarın bir türlü şifa bulamayışından rahatsızlık duymak gerekirken, işi gücü yalan dolan olan bu ikizkenarın neden suçlanması gerekir?

Teorik olarak bu öğreti tartışma konusu edilemez ve sorgulanamaz. Fakat uygulama aşamasına gelindiğinde öğretinin eksik yönleri olduğu görülür. Dava sırasında, bir ikizkenar, kenarlarının eşit olmaması nedeniyle kendisini çalıp çırpmaktan alıkoyamadığını dile getirirse, yargıç da bu ikizkenarın çevresindekilere rahatsızlık verdiği gerekçesiyle onu ölüm cezasına çarptırır. Böylece bu duruma bir son verilmiş olur. Bunun yanı sıra, ölüm cezasının söz konusu olmadığı aile içi ufak sorunlarda, bu şekil teorisi olması gerektiği gibi düzgün bir şekilde işlemez. Altıgen torunlarından biri, zaman zaman, havadaki ani sıcaklık değişiminin çevre uzunluğunun kaldıramayacağı kadar yüksek olduğunu dile getirerek bu duru-

mu itaatsizliği ve başkaldırışının mazereti olarak gösterir. Bu şekilde, suçu kendine değil de ancak en güzel şekerlemeleri yediği zaman güçlenebilecek olan şekline yükler. Bu duruma mantığımla yaklaştığımda reddedemediğimi ancak mazereti düşününce de kabul edemediğimi belirtmek isterim.

Kendi adıma, yerinde ve mantıklı bir paylama ya da azarlamanın torunumun şekillenmesinde içten içe pekiştirici bir etki yaratacağını düşünürüm. Aslında böyle düşünmem için hiçbir neden bulunmuyor. Ne olursa olsun, bu ikilemden şikâyetçi olan yalnızca ben değilim. Çünkü mahkemelerde yargıçlık görevinde çalışan yüksek rütbeli birçok daire, düzgün şekillileri överek bozuk şekillileri suçluyor. Fakat bir yandan da (kendi deneyimlerim doğrultusunda da) evlerinde çocuklarını azarlarken, "doğru" ve "yanlış" hakkında sanki bu sözcüklerin gerçek varlıkları temsil ettiğine ve bir insan şeklinin bunlar arasında seçim yapma yeteneğini gerçekten elde edebileceğine inanıyormuşçasına coşku ve tutkuyla bahsediyorlar.

Sürekli olarak, şekil konusunu herkesin zihnine kazımaya devam eden daireler, Boşluk Dünyası'nda anne baba ile çocuklar arasındaki ilişkileri düzenleyen şu emrin özünü tam tersine çevirmeye çalışıyorlar. Sizde çocuklara, anne ve babalarına saygı duymaları öğretilir. Bizde ise; herkesin mutlaka saygı gösterdiği daireler dışındaki bir adam, varsa torununa, yoksa oğluna saygı duymayı öğrenir. "Saygı" kelimesinde anlaşılması gereken "Hoşgörü"yle davranmak değildir, torunlarının ya da oğullarının çıkarlarını doğrudan doğruya gözetmektir. Daireler, bir babanın görevinin, çocuklarının çıkarlarını kendi çıkarlarından üstün tutmak olduğunu öğretirler. Babalar bu görevi yerine getirdiği zaman hem torunları ile oğullarının, hem de devletin esenlik ve refahı artar.

Alçakgönüllü bir kare, daireler sınıfının zaafı olduğu bir konuda konuşursa, bence bu konu dairelerin, kadınlarla ilişkisi olabilir.

Çarpık şekilli çocukların dünyaya gelmesinin engellenmeye çalışılması toplumda büyük önem taşır. Bu nedenle, soyunda çarpık şekilliler bulunan bir kadının, sosyal sınıf seviyelerinde kendi çocuklarının düzenli bir şekilde yükselmesini arzu eden bir erkek için iyi bir eş olmadığı çok açıktır.

Şimdi, erkeklerde çarpık şekillilik ölçülerle ilgili bir konu-

dur. Fakat bütün Kadınlar düz ve görünüşte düzgün şekilli oldukları için, kadınların görünmeyen çarpık şekilleri ifadesiyle ne söylemek istediğimi anlayabilmek için özel bir çaba sarf etmeniz gerekir. Burada söylemek istediğim şey, kadınların dünyaya getirebilecekleri çarpık şekilli çocuklardır. Bir kadının aile soy ağacına ilişkin bilgi, devletin gözetimi ve koruması altında dikkatle saklanan şecerelerle elde edilir. Şeceresi resmi kurumlarca onaylanmamış bir kadına evlilik izni verilemez.

Atalarıyla gurur duyan, baş dairelik seviyesine yükselme olasılığı bulunan oğluna ya da torununa saygı gösteren bir dairenin, eş seçiminde onuru (şerefi) lekelenmemiş bir kadını tercih edeceğini ve bu konuda diğer dairelerden daha dikkatli bir şekilde davranacağını tahmin etmişsinizdir. Fakat durum hiç de bu şekilde değil. Kişi sosyal sınıf seviyelerinde yükseldikçe düzgün bir eş seçimine gösterdiği özen azalır. Eşkenar bir oğlunun olmasını büyük bir umutla arzulayan bir ikizkenarı, atalarından biri olsa bile çarpık şekilli olan bir kadınla evlenmeye kimse ikna edemez. Ailesinin sürekli olarak yükseldiğini bilen bir kare ya da beşgen, beş yüzüncü nesilden daha öncesini araştırmaz. Bir altıgen ya da onikigen, eşinin soy ağacına o kadar da dikkat etmez. Fakat bir Daire, büyükbabasının şeklinde çarpıklık olan bir kadınla bilerek evlenir. Bunun nedeni, hem daha göz alıcı olmaları hem de kalın olan seslerinin çekiciliğidir. Bizde, pes sesli bir kadın, sizde olduğundan daha çok ilgi görür. Öyle ki, bir kadının sesi onun en mükemmel özelliği sayılır.

Tahmin edileceği üzere, bu şekilde düşünmeden yapılan evlilikler olumlu bir çarpık şekillilik ya da kenarların kısalmasıyla sonuçlanmasa bile verimsizdir. Fakat bu belalardan hiçbiri şimdiye kadar caydırıcı olmamıştır. Çok gelişmiş bir Çokgenin kenarlarından birkaçını kaybettiği kolayca anlaşılamaz. Bu kayıp bazen Yeni Fizik Tedavi Hastanesi'nde bir ameliyatla giderilir. Yukarıda açıkladığım üzere; daireler üstün gelişme kanununa uygun olarak kısırlığı kabul etme yönünde oldukça fazla eğilim gösterirler. Eğer bu bela engellenemezse, Daireler sınıfında yavaş yavaş meydana gelecek eksilmeler daha sonra hız kazanacak ve baş dairelerin yetiştirilemediği, Düzdünya Anayasası'nın işlevini yerine getiremediği günler gelecektir.

Kolaylıkla bir çözüm üretemediğim halde sizi uyarmak istediğim bir konu daha var. Bu konu da kadınlarla olan ilişkilerimiz. Yaklaşık üç yüz yıl önce Baş Daire, akılca yoksul ama duygu açısından zengin oldukları gerekçesiyle kadınlara akıllı insanlarmış gibi davranılmamasını ve onlara hiçbir zihinsel eğitimin verilmemesini emretmişti. Sonuç olarak kadınlara ne okuma öğretildi ne de çocuklarının ya da kocalarının açılarını saymalarına yardımcı olacak aritmetik alanında bilgi verildi. Bu şekilde, her geçen nesilde kadınlar zihinsel yeteneklerini biraz daha yitirmiş oldular. Dişilerin eğitilmemesine ya da onların dingin ve miskin bir duruma mahkûm edilmesine dayalı toplum düzeni halen devam etmektedir.

Benim korkum ve endişem, uygulama aşamasında hiçbir art niyet olmamasına rağmen, bu politikanın erkek cinsine zarar verebilecek bir noktaya vardırılmasıdır.

Bu durumda, biz erkekler iki dilli ve iki zihinli bir hayat yaşamak zorunda kalıyoruz. Kadınlardan bahsedilince, gerçekte var olmayan ve kadın coşkusunu dizginlemekten başka hiçbir amaç taşımayan "aşk", "görev", "doğru", "yanlış", "acıma", "umut" gibi akıl dışı olan, uydurma ve duygusal kavramlarla konuşuruz. Kendi aramızda ve kitaplarımızda ise tamamen farklı sözler ve deyimler kullanırız. O zaman "aşk"; "çıkar beklentisi", "görev" de "zorunluluk" ya da "uygunluk" anlamına gelir. Buna paralel olarak, diğer sözler de sırasıyla anlam değişikliğine uğrar. Ayrıca, kadınların yanında onların cinsiyetlerine son derece saygı gösteren bir dil kullanırız. Kadınlar kendilerine gösterdiğimiz bu sevgiyi Baş Daire'ye göstermediğimizi düşünürler. Fakat gençler dışında hepimiz, onların "akılsız organizmalar"dan hallice olduklarını düşünür ve yüzlerine karşı olmasa da bunu ifade etmekten kaçınmayız.

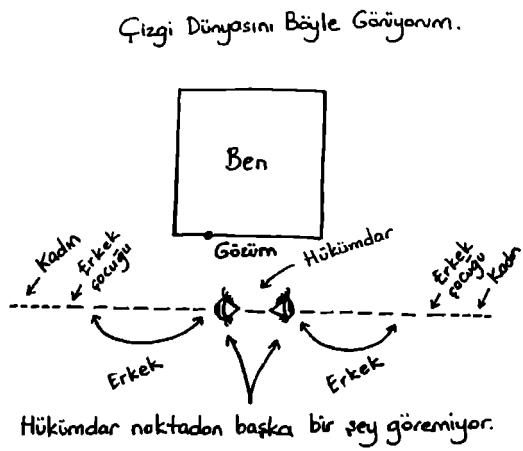
Kadınların yaşadığı yerlerdeki uyguladığımız din kuralları da, kendi aramızda uyguladığımız din kurallarından tamamen farklıdır.

Şu anda beni korkutan en temel şey, düşünce düzeyinde olduğu kadar dilde de iki farklı eğitim verilmesi ile birlikte gençlerin omuzlarına ağır bir yük yüklenmesidir. Üç yaşındaki çocukları annelerinden alıp onlara yalnızca anneleri ile dadılarının yanında kullanmaya devam edebilecekleri eski dili bırakmayı, bunun yerine de bilim dilini ve terimlerini koy-

mayı öğrettiğimizi düşündüğünüzde, durumu daha iyi anlayacaksınız. Üç yüz yıl önce yaşayan atalarımızın güçlü zekâlarıyla karşılaştırdığımızda, hali hazırda matematik bilgisinin kavranmasında bir yetersizlik olduğunu fark ediyorum. Bir Kadın okumayı gizlice öğrenir, okuyup beğendiği kitabı hemcinslerine anlatırsa ya da boşboğaz, dik kafalı bir erkek çocuk mantık dilinin sırlarını annesine açıklarsa, ortaya çıkacak tehlike çok büyük olur. Erkeklerin zihinlerini meşgul ediyor olmaları gibi çok basit bir temele dayanarak, kadınların eğitiminde yeni düzenlemelere gidilmesi gereğini yüce yetkililere saygılarımla bildirmek isterim.

13. Çizgi Dünyası'nı Rüyamda Nasıl Gördüm?

Bizim miladımızla 1999 yılının sondan bir önceki günü, Büyük Tatil'in ilk günüydü. Gecenin geç saatine kadar hoş bir şekilde vakit geçirme aracım olan geometri ve kendimden hoşnut fakat zihnimde yer eden çözülmemiş bir problem ile dinlenmeye çekilmiştim. Gece bir rüya gördüm. Önümde kestirebildiğim kadarıyla aynı hız ile aynı düz çizgiye doğru ileri geri hareket eden parlak noktalar halinde daha küçük varlıklar arasına serpiştirilmiş çok sayıda küçük düz çizgiler -doğal olarak kadın olduklarını düşündüğüm- vardı.

Hareket ettiklerinde cıvıldama veya kıs kıs gülme şeklinde kafa karıştırıcı gürültüler geliyor fakat zaman zaman hareketi bırakıp hepsi birden sessizleşiyorlardı.

Kadın olduğunu düşündüğüm yakınımdaki en uzunlarından bir tanesine doğru yanaşıp seslendiysem de bir karşılık alamadım. İkinci ve üçüncü denemelerim de aynı şekilde ba-

şarısızdı. Tahammül edemediğim kabalık sabrımı tüketti, hareketine engel olmak için ağzımı tamamen onun ağzının önüne gelecek konuma getirdim ve yüksek sesle sorumu tekrar ettim: "Kadın! Bu kalabalık ve bu tuhaf cıvıltılar ve bu aynı düz çizgide ileri geri tekdüze hareket de ne demek oluyor?"

"Ben kadın değilim!" diye cevapladı kısa çizgi; "Ben, dünyanın hükümdarıyım. Fakat sen, sen benim çizgi dünyası krallığıma davetsizce nereden geldin?"

Bu beklenmedik yanıtı aldıktan sonra, Yüce Majestelerini herhangi bir şekilde şaşırtmış ve rahatsız etmişsem aflarını rica ettim ve yabancı olduğumu belirterek Kral'dan ülkesi hakkında biraz bilgi vermesini istirham ettim. Ama beni gerçekten ilgilendiren konularda bilgi edinmekte olası en büyük zorlukla karşılaştım çünkü Hükümdar, aşina olduğu her şeyi benim de bildiğimi ve şaka olsun diye bilmezden geldiğimi tekrar edip duruyordu. Ancak ısrarlı sorularım sonucunda şu gerçekleri öğrendim:

Görünüşe göre bu zavallı cahil Hükümdar -kendisine böyle diyordu- krallığım dediği ve üzerinde ömrünü geçirdiği düz çizginin, gerçekten tüm dünyayı ve dahası tüm boşluğu oluşturduğuna inanıyordu. Bu düz çizgi dışında hareket edemediği ve bir şey göremediği için başka herhangi bir şey hakkında fikri yoktu. Ilk seslendiğimde beni duymuş olmasına rağmen, sesimin onun tecrübelerine ters bir tarzda gelmesinden ve belirttiğine göre "kimseyi göremediği" ve sesin kendisinden geldiğini düşündüğü için bir cevap vermemişti. Onun dünyasına ağzımı yerleştirdiğimde ne beni görebilmiş ne de -benim yan tarafı dediğim, onun ise içi veya midesi dediği- bazı yerlerine çarpan karmaşık sesler dışında başka bir şey işitmişti. Nereden geldiğim konusunda şimdi bile en küçük bir fikri yoktu. Kendi dünyası veya çizgisi dışında her şey onun için boşluktu; (Hayır, hatta boşluk bile değildi.) daha doğrusu hiçbir şey mevcut değildi.

Vatandaşlarının hepsi -küçük çizgiler erkek ve noktalar kadındı- aynı şekilde, hareket ve görüş alanı bakımından dünyaları olan şu tek düz çizgi ile sınırlıydı. Ufuklarının tamamının bir nokta ile sınırlı olduğunu, kimsenin noktadan başka bir şey göremediğini eklemeye gerek yok. Erkek, kadın, çocuk, nesne; bir çizgi dünyası vatandaşının gözünde hepsi bir noktadır. Sadece ses ile cinsiyet veya yaş ayırt edilebiliyor-

du. Dahası, her birey dar yolu yani evrenin tamamını kapladığından ve kimsenin bir başkasına yol vermek için sağa ya da sola çekilemediğinden çizgi dünyası vatandaşları bir diğerini geçemiyorlardı. Bir kere komşu olduklarında sonsuza kadar komşu kalıyorlardı. Onlardaki komşuluk bizdeki evlilik gibiydi. Komşular ölüm onları ayırana kadar komşu olarak kalıyorlardı.

Tüm görüşün bir nokta ve tüm hareketin bir düz çizgi ile sınırlı olduğu bir hayat bana tarif edilemez şekilde iç karartıcı geliyordu ve Kral'ın bu denli canlılık ve neşesine tanıklık etmek beni şaşırtıyordu. Aile hayatına elverişli olmayan bu şartlarda eşlerin birbirleriyle birlikteliklerinin mümkün olup olmadığını merak ediyor olsam da majestelerine bu denli hassas bir konuda soru sormaya bir süre çekindim fakat sonunda birdenbire ailesinin sağlığının nasıl olduğunu soruverdim. "Karılarım ve çocuklarım sağlıklı ve mutlular." diye cevap verdi.

Cevabı karşısında duraksadım çünkü majestelerinin hemen yanında (rüyamda Çizgi Dünyası'na giriş yapmadan önce not etmiştim) erkeklerden başka kimse yoktu. "Bağışlayın ama araya girmiş olan görüp geçemediğiniz yarım düzine birey varken Majesteleri, sayın eşlerini herhangi bir zamanda nasıl gördüklerini veya ona nasıl yaklaştıklarını algılayamıyorum." demeye cesaret ettim. "Çizgi Dünyası'nda evlilik ve çocuk dünyaya getirmek için yakınlaşmaya gerek yok mu acaba?"

Hükümdar "Böyle manasız bir soruyu nasıl sorarsın?" diye yanıtladı. "Eğer gerçekten senin dediğin gibi olsaydı, Evren'de çok yakında kimse kalmazdı. Hayır hayır, kalplerin birleşmesi için komşuluk gerekmez ve çocuk dünyaya getirmek de yakınlaşma gibi bir rastlantıya izin verilmeyecek kadar ciddi bir konudur. Bunu görmezden gelemezsin. Mademki sen cahili oynamakta ısrar ediyorsun, ben de sana sanki Çizgi Dünyası'nın en küçük bebeğine anlatır gibi anlatacağım. Bil ki evlilikler ses yeteneği ve işitme duyusu ile gerçekleşir."

Kral: "Her erkeğin -iki gözünün yanı sıra- her iki ucunda iki ağzı veya birinde, diğerinde tenor olmak üzere iki sesi vardır. Bunu dile getirmezdim fakat sohbetimiz süresince senin tenor sesini ayırt edemedim." Benim sadece bir sesim olduğunu ve majestelerinin iki sesi olduğunu fark etmediğimi söy-

ledim. Bu benim edindiğim izlenimimi doğruladı ki sen bir erkek değilsin, sadece bas sesli tamamen eğitilmemiş kulağa sahip dişi bir canavarsın. Ama devam edelim."

"Tabiat her erkeğin iki kadınla evlenmesini emretmektedir."

"Neden iki?" diye sordum.

"Sözde cahilliğinde ileri gidiyorsun." diye bağırdı. "Dört ses, yani erkeğin bas ve tenor, kadının soprano ve kontralto sesleri birleşmeden nasıl bütünüyle uyumlu bir birlik mümkün olabilir?" "Fakat farz edelim ki..." dedim, "Bir erkek bir kadın veya üç kadınla eş olmayı tercih ediyor?" "Bu imkânsız," dedi; "İki kere ikinin beş etmesi veya bir insanın düz çizgi görmesi kadar akıl almaz bir şey bu." Sözünü kesecektim ama sözüne devam etti:

"Bir tabiat kanunu her hafta ortasında yüz bire kadar sayacağımız bir süreyle normalden daha hızlı ritmik bir hareketle öne ve geriye doğru hareket etmeye zorlar. Bu koro dansının tam ortasında, elli birinci ritmik harekette evren sakinleri birdenbire durur ve her birey en zengin, en tok, en sevimli ezgilerini şakır. Tüm evliliklerimizin gerçekleştiği en belirgin an işte bu andır. "Bas"ın "soprano"ya, "tenor"un "kontralto"ya uyumu öyle nefistir ki âşıklar, çoğu kez yirmi bin fersah ötede bile olsalar yazgılarındaki aşklarını bir kerede tanırlar ve aşk da mesafe gibi önemsiz engelleri ortadan kaldırarak üçünü birleştirir. Bu anlık tamamlanmadaki evlilik Çizgi Dünyası'nda yaşayacak üçüz erkek ve dişi yavrunun dünyaya gelmesiyle sonuçlanır."

"Ne! Her zaman üçüz mü?" dedim. "O zaman bir kadın her zaman ikiz kadın doğurmalıdır, öyle mi?

"Bas sesli Ucube, evet!" diye cevapladı Kral. "Eğer her erkek çocuğa karşılık iki kız çocuğu doğmasaydı, cinsiyetler arasındaki denge başka nasıl sağlanabilirdi? Tabiatın en temel kanununu nasıl görmezden gelirsin?" öfke içinde sessizce durdu ve bir süre hikâyesine devam etmesi için ikna etmeye çalıştım.

"Umarım bizdeki her bekârın ilk olarak evrensel Evlilik Korosu'nda eşlerini bulduklarını düşünmüyorsundur. Aksine bu işlemi çoğumuz defalarca tekrarlarız. Takdiri ilahi tarafından tasarlanmış eşi tanıyan ve karşılıklı olarak mut-

lu, mükemmel ve uyumlu bir kucaklaşmaya açılan kalplerin sayısı azdır. Çoğumuz için kur yapma süresi hayli uzundur. Kur yapan erkeğin sesi belki de müstakbel eşlerinden ikisinin sesiyle değil de sadece biriyle ahengi yakalar ya da ilk seferde hiçbiriyle veya soprano kontralto ile pek uyumlanamayabilir. Bu gibi durumlarda tabiat haftalık koroyla üç âşığın birbirlerine daha çok uyumlu hale gelmelerini sağlar. Her ses denemesi, her yeni ahenksizlik, sesi daha kusurlu olan erkeğin veya kadının sesini az mükemmelden çok mükemmele doğru teşvik eder. Birçok deneme sonrasında, mükemmel sonuca ulaşılır. Sonunda, alışıldık Evlilik Korosu, Çizgi Dünyası'ndan çıkarken birbirinden uzak üç âşık ansızın kendilerini tam ve mükemmel bir uyum içerisinde buluverir ve uyanmaya kalmadan dünya evine giren üçlü, çifte sesli kucaklaşmayla kendilerinden geçer. Tabiat bir evlilik ve üç yeni doğumla keyiflenir."

14. Düzdünya'nın Doğasını Açıklamaya Nasıl Boş Yere Çabaladım?

Hükümdarı, kendi anlattıklarından mest olmuş bir şekildeyken sağduyuya davet etmenin zamanının gelmişti ki hakikati bir ucundan açmaya yani Düzdünya'nın yapısını anlatmaya karar verdim. Başladım konuşmaya: "Majesteleri tebaasındaki şekilleri ve konumlarını nasıl ayırt edebiliyor? Krallığınıza girerken görme duyum sayesinde bazı insanlarınızın çizgiler, bazılarının noktalar ve çizgi olanların bazılarının daha uzun olduğunu fark ettim." "Sen imkânsız bir şeyden bahsediyorsun," diye Kral böldü konuşmamı; "Rüya görmüş olmalısın. Çizgi ile nokta arasındaki farkı görme duyusuyla tespit etmek herkesin de bildiği gibi imkânsızdır; sadece işitme duyusuyla tespit edilebilir ve benim şeklim de aynı şekilde kesin olarak anlaşılabilir. Bana bir bak. Ben bir çizgiyim, Çizgi Dünyası'nın en uzun çizgisi, boşlukta kapladığım yer 15 cm'den fazla!" Ben "uzunluk" diye cesaretle tavsiyede bulundum. "Aptal," dedi, "Boşluk, uzunluktur. Sözümü bir daha kesersen, bu konuşma biter."

Özür diledim. Yine de o sözlerine beni küçümseyerek devam etti, "Madem laftan anlamıyorsun, şu anda biri kuzeyde

diğeri güneyde dokuz bin altı yüz elli altı kilometre yüz yirmi sekiz metre sekiz yüz on sekiz santimetre uzaklıktaki eşlerime şeklimi iki sesim aracılığıyla nasıl belirttiğimi kendi kulaklarınla duy. Dinle, onlara sesleniyorum."

Cıvıltılı sesler çıkardı ve sonrasından kendinden hoşnut bir tavırla devam etti; "Eşlerim şu anda bir ağzımdan çıkan sesi hemen ardından diğer ağzımdan çıkan sesi duyuyorlar. İkinci sesin onlara 16,4 cm'lik mesafeyi geçmesi için gereken süre kadar geç ulaşmasından, bir ağzımın diğer ağzımdan 16,4 cm uzakta olduğunu ve böylelikle boyumun 16,4 cm olduğunu bilirler. Fakat eşlerimin benim her sesimi duyduklarında bu hesaplamayı yapmadıklarını elbette kavramışsındır. Biz evlenmeden önce ilk ve son defa bu hesaplamayı yaptılar. Fakat her istediklerinde hesaplamayı tekrar yapabilirler. Aynı şekilde ben de erkek vatandaşlarımdan herhangi birinin boyunu işitme duyusu yoluyla tahmin edebilirim."

"Fakat nasıl," dedim, "Ya bir adam bir kadının sesini, iki sesinden biriyle taklit ederse veya güney sesini, kuzey sesinin yankısı olarak tanınmayacak şekilde değiştirirse? Bu tarz hileler büyük rahatsızlıklara sebep olmaz mı? Birbirine komşu olan uyruklarınıza bu tarz dolandırıcılıkları kontrol edebilmek için birbirine dokunmaları emrini veremez misiniz?" Bu aslında oldukça aptalca bir soruydu çünkü dokunma amaca cevap olamazdı fakat Hükümdarı kızdırmak için bunu sormuştum ve başarıya ulaşmıştım.

Kral dehşet içerisinde "Ne!" diye bağırdı.

"Dokunmak, hissetmek, temas etmek..." diye yanıtladım.

"Dokunmakla," diye devam etti Kral, "İki birey arasında hiç boşluk kalmayacak kadar yakınlaşmaktan bahsediyorsan yabancı, bil ki benim ülkemde bu, cezası ölüm olan bir suçtur. Sebebi de açıktır. Kadının böyle bir yakınlaşmayla paramparça olabilecek kadar kırılgan formu Devlet tarafından korunmalıdır fakat görme yoluyla kadınlar erkeklerden ayırt edilemediği için kanun ne erkeğin ne de kadının yaklaşanla yaklaşılan arasındaki mesafeyi yok edecek kadar birbirlerine sokulmalarına izin verir.

Kaba saba hareketler olmadan işitme duyusuyla birbirimizi tanıyabiliyorken senin dokunma dediğin kanunsuz ve tabiata aykırı *yakınlaşma aşırılığı* ne gibi bir amaca hizmet ediyor

olabilir? İleri sürdüğün aldatılma tehlikesine gelince, böyle bir şey olamaz çünkü varlığın özü olan ses öyle isteğe göre gelişigüzel değiştirilemez. Diyelim ki benim katı nesneler içinden geçme gücüm var, böylelikle dokunma duyusuyla boyutlarını ve uzaklıklarını doğrulamak için tebaamın içinden birer birer geçiyorum. Böyle ağır işleyen ve kusurlu bir yöntemle ne kadar zamanı ve enerjiyi boşa harcamış olurdum! Hâlbuki şimdi işiterek, Çizgi Dünyası'ndaki tüm yaşayan varlıkların, nüfus sayımı, istatistiki bilgilerini, bedensel, zihinsel, tanrısal bilgilerini alıyorum. Kulak ver, sadece kulak ver!"

Söylenip durdu ve benim mini minnacık, sayısız çekirgenin cılız cıvıltısından daha başka bir şeye benzetemediğim sesleri kendinden geçerek dinledi.

"Gerçekten de," dedim, "İşitme duyunuz oldukça işinize yarıyor ve tanımlama konusunda birçok eksiğinizi kapatıyor. Ama izninizle, Çizgi Dünyası'ndaki hayatınızın keder verici olduğuna dikkat çekmek istiyorum! Düz çizgiyi tasarlamak için bile yeterli olamamak! Noktadan başka bir şey görememek! Yani düz çizginin ne olduğunu bile anlayamamak! Görmek ama yine de Düzdünya'da bize bahşedilmiş olan doğrusal görüntüden yoksun olmak! Bu kadar az görmektense, görme duyusuna hiç sahip olmamak şüphesiz daha iyidir! Kabul etmeliyim, sizinki gibi ayırt edici işitme duyusuna sahip değilim; size muazzam keyif veren tüm Çizgi Dünyası'nın konseri benim için kalabalık bir cıvıldamadan başka bir şey değil. Fakat en azından çizgi ile noktayı görme yoluyla birbirinden ayırt edebilirim. İzninizle size bunu kanıtlayayım. Krallığınıza giriş yaparken yedi erkek ve bir kadın solunuzda, sekiz erkek ve iki kadın sağınızda olmak üzere; soldan sağa, sonra sağdan sola dans ettiğinizi gördüm. Öyle değil mi?"

"Evet öyle," dedi Kral, "Sayılar ve cinsiyetler her ne kadar doğru olsa da, sağ ve sol ile ne demek istediğini bilmiyorum. Fakat bu şeyleri gördüğünü kabul etmiyorum. Çünkü nasıl bir çizgiyi yani bir erkeğin içini görebilirsin? Fakat bunları duyup sonrasında gördüğünü hayal etmiş olabilirsin. Ayrıca "sağ" ve "sol" kelimeleriyle ne demek istediği sormak istiyorum. Sanırım, sizin kuzeye ve güneye doğru deme şekliniz.

"Tam öyle değil." diye cevapladım; "Kuzeye doğru ve Güneye doğru hareketleriniz dışında sağdan sola diye isimlendirdiğimiz bir başka hareket daha var."

Kral: "Rica etsem bu soldan sağa doğru olan hareketi bana gösterebilir misin?"

Ben: "Hayır, siz hep birlikte çizginizden bir adım dışarı çıkamadığınız müddetçe bunu yapamam."

Kral: "Çizgimin dışına mı? Dünyanın dışına mı demek istiyorsun? Boşluğun dışına mı yani?"

Ben: "Evet öyle, dünyanızın dışına; Boşluğunuzun dışına! Çünkü sizin boşluğunuz gerçek boşluk değil; sizin boşluğunuz sadece bir çizgi, gerçek boşluk ise bir düzlem."

Kral: "Eğer sağdan sola bu hareketi kendini hareket ettirerek bana gösteremiyorsan, bana kelimelerle anlatmanı rica ediyorum."

Ben: "Hangi tarafınızın sol, hangi tarafınızın sağ tarafınız olduğunu söyleyemezseniz, korkarım hiçbir kelime ifade etmek için açıklayıcı olmayacaktır. Fakat eminim ki bu kadar basit bir ayrımı bilmiyor olamazsınız."

Kral: "Sizi hiç anlamıyorum."

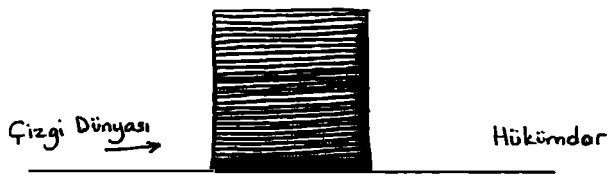
Ben: "Yazık! Nasıl açıklayabilirim bunu size? Dümdüz ilerlerken, bazen gözlerinizi yan tarafa çevirdiğinizde görebileceğiniz bir yön olduğunu anlayamıyor musunuz? Başka deyişle her zaman yalnızca uçlarınızdan biri doğrultusunda gitmek yerine, deyim yerindeyse yan tarafınız yönünde gitmek arzusunu hiç duymaz mısınız?"

Kral: "Asla! Ne demek istiyorsun? Bir insanın içi nasıl herhangi bir yöne bakabilir? Ya da bir insan nasıl içinin baktığı yöne doğru hareket edebilir ki?"

Ben: "Madem kelimelerle durumu açıklayamıyorum, o zaman hareketlerimle deneyeceğim ve size belirtmek istediğim yönde kademeli olarak Çizgi Dünyası dışına hareket edeceğim."

Bunları söyleyip Çizgi Dünyası dışına bedenimi hareket ettirmeye başladım. Gövdemin bir bölümü onun krallığında ve görüş alanı içinde kaldığı sürece Kral, "Seni görüyorum, seni hâlâ görüyorum; hareket etmiyorsun." diyordu. Fakat sonunda onun çizgisinden kendimi çıkardığımda, en tiz sesiyle bağırdı, "Kadın kayboldu; kadın öldü." "Ölmedim!" diye yanıtladım. "Sadece Çizgi Dünyası dışındayım yani her şeyi oldu-

ğu gibi görebildiğim, sizin Boşluk dediğiniz, aslında gerçek Boşluk olan Düz Çizginin dışındayım. Şu anda sizin çizginizi yani yan tarafınızı -ya da öyle demem sizi mutlu edecekse, içinizi- görebiliyorum. Ayrıca kuzeyinizde ve güneyinizde sayıları, sıralanışlarını, boyutlarını, aralarındaki mesafeyi anlatacağım erkekler ve kadınlar görebiliyorum.

Uzun uzadıya anlattıktan sonra zafer çığlıkları atarak, "Sonunda ikna oldunuz mu?" diyerek Çizgi Dünyası'na tekrar giriş yaptım ve önceki konumumu aldım.

Fakat Hükümdar şöyle karşılık verdi, "Eğer sağduyulu bir erkek olsaydın -gerçi bir tek sesin olduğuna göre kadın olduğundan şüphem yok ya- ya da sende en azından birazcık sağduyu kırıntısı olsaydı mantığını dinlerdim. Duyularımın bana gösterdiği, çizgiden başka bir çizginin bulunduğuna, her gün bilincinde olduğumun dışında bir hareketin olduğuna inanmamı istiyorsun. Buna karşılık olarak senden bahsettiğin Çizgiyi kelimelerle hareketinle belirtmeni istedim. Hareket etmek yerine sadece büyüyle gözden kaybolup tekrar görünüyorsun yani dünyanı aklı başında ifade etmek yerine ülkemde çocukların bile bildiği olguları, maiyetimden kırk kadarının sayısını ve büyüklüklerini anlatıyorsun. Bundan daha akıl dışı ve küstahça bir şey olabilir mi? Ya deliliğini kabul et ya da ülkemden çek git!" dedi.

Onun bu tersliği beni öfkelendirdi, özellikle cinsiyetim konusunda cahil cahil iddiada bulunması tepemi attırdı ve hiç tartıp biçmeden cevabı yapıştırdım, "Seni sersem varlık! Gerçekte en kusurlu ve en ahmağı iken kendini varlıkların en mükemmelli sanıyorsun. Noktadan başka bir şey göremediğin halde gördüğünü iddia ediyorsun. Düz çizginin varlığını çıkarımlarla buldun diye böbürleniyorsun. Ama ben düz

çizgileri görebiliyor; açıların, üçgenlerin, karelerin, beşgenlerin, altıgenlerin ve hatta dairelerin var olduklarını biliyorum. Fazla söze ne gerek var? Eksik olan senin, tamamlanmış halin olduğumu söylemek kâfidir. Sen bir çizgisin. Bense benim ülkemde kare denilen çizgiler çizgisiyim. Senden çok daha mükemmel olduğum halde, seni aydınlatmak umuduyla geldiğim Düzdünya'daki soyluların yanında esamen bile okunmaz.

Bu sözleri duyan Kral, köşegenlerim boyunca delecekmiş gibi tehdit çığlığıyla üzerime doğru atıldı; aynı anda çok sayıdaki uyruklarından çok şiddetli bir savaş çığlığı yükseldi, şiddeti öyle arttı ki sonunda yüz binlerce İkizkenar Üçgen ile binlerce topçu beşgenden oluşan ordular birbirine karşı savaşıyor zannettim. Büyülenmiş ve donakalmıştım; ne konuşabiliyor, ne de olmak üzere olan yıkımı önlemek için hareket edebiliyordum. Gürültü artmaya devam ediyordu ve Kral bana daha da yaklaştığında kahvaltı zilinin beni Düzdünya gerçeklerine çağırışını fark ederek uyandım.

15. Boşluk Dünyası'ndan bir Yabancı

Rüyalardan gerçeklere geçtim.

Bizim takvimimizle 1999'un son günüydü. Yağmurun şakırtısı gecenin çöktüğünü bildireli çok olmuştu ve eşimle birlikte oturuyor[4], geçmiş olaylarla keyiflenip önümüzdeki yılın, Yüzyılın ve Binyılın umutlarını düşünüyordum. Dört oğlum ve iki yetim torunum kendi odalarına çekilmişlerdi; eşimse eski binyılın gidişini ve yeni binyılın gelişini görmek üzere benim yanımda kaldı. Alışılmadık ölçüde parlak, mükemmel açılara sahip ve gelecek vaat eden en genç altıgen torunumun ağzından gelişigüzel dökülmüş bazı sözler üzerine derin düşüncelere dalmış, kendimden geçmiştim. Her zamanki gibi

4 Oturmak deyince, sizin Dünyanızda bu kelimeyle kastettiğiniz gibi bir hareketi belirtmiyorum elbette; bizim ayaklarımız olmadığı için ne "oturabiliyoruz" ne de "ayakta durabiliyoruz". Bir bakıma sizin ülkenizdeki yassı balıklar gibiyiz. Yine de, "yatarken", "otururken", "ayakta dururken" içinde bulunduğumuz zihin durumunu karşımızdaki kişi o andaki parlaklığımızın derecesinden pekâla anlayabilir. Bu ve bunun gibi daha binlerce konu hakkında daha fazla konuşmak isterdim ama bu kısıtlı zamanda ancak bunları açıklayabiliyorum.

amcaları ve ben, bazen hızlı bazen yavaş kendi merkezimizde dönerek ve konumlarımızla ilgili sorular sorarak görme ile tanıma dersinin olağan pratiklerini yapıyorduk. Verdiği cevaplar öylesine memnun ediciydi ki geometriye uygulanan aritmetik ipuçları vererek onu ödüllendirmek istemiştim.

Kenar uzunluğu 1 cm olan dokuz adet kare alıp bunları bir kenarı 3 cm olan büyük bir kare yapmak için yan yana koydum ve küçük torunuma -her ne kadar karenin içini görmek imkânsız olsa da- söz konusu büyük karenin kenar uzunluğunu bulabileceğimizi kanıtladım ve "Böylece!" dedim, "Biliriz ki 32 ya da 9, kenar uzunluğu 3 cm olan karenin karesini ifade eder."

Küçük altıgen bir süre bunun üzerine düşündü ve sonrasında bana şöyle dedi; "Fakat siz bana sayıları üçüncü kuvvetlerine yükseltmeyi de öğrettiniz. Sanırım 3^3'ün geometride bir anlamı olmalı, ne anlama geliyor?" "Hiçbir şey," diye yanıtladım, "En azından geometride bir anlamı yok; geometride iki boyut vardır. Ardından bir noktanın nasıl 3 cm hareket ederek, 3 cm uzunluğunda bir çizgi oluşturduğunu ve 3 cm uzunluğundaki çizginin nasıl kendine paralel yönde 3 cm hareket ederek 3^2 ile gösterilebilecek, her kenarı 3 cm olan bir kare oluşturduğunu ona göstermeye başladım.

Bunun üzerine torunum, ilk sorusuna dönerek, birden bağırdı: "Eğer bir nokta, 3 cm hareket ettiğinde 3 ile gösterilen 3 cm uzunluğunda bir çizgi oluşturuyorsa; 3 cm uzunluğunda bir çizgi de kendine paralel yönde hareket ederek 3^2 gösterilen her yönde uzunluğu üçer santim olan bir kare oluşturur. O zaman, kenar uzunluğu 3 cm olan bir kare, (nasıl olacağını bilmediğim) bir şekilde kendisine paralel hareket ederek, her yönü üçer santim olan ve 3^3 ile gösterilen (ne olacağını bilmediğim) başka bir şey oluşturmalıdır.

Bu soru biraz kafamı karıştırdı ve "Yatağına git!" dedim. "Ne kadar az saçmalarsan, aklında o kadar anlamlı şey kalır."

Böylece torunum utanç içinde gözden kayboldu; ben de eşimin yanına oturup 1999'un muhasebesini yapmaya ve 2000'in neler getirebileceğini kestirmeye çalıştım. Fakat parlak küçük altıgenimin çocukça konuşmalarının aklıma düşürdüğü düşüncelerden sıyrılamıyordum. Yarım saatlik kum saatinde sadece bir kaç kum tanesi kalmıştı. Dalgınlığımdan kendimi uyandırarak, kum saatini eski binyılda son kez ku-

zeye doğru çevirdim ve hiddetle söyledim: "Bu çocuk aptal!"

Tam o sırada odada bir varlığı fark ettim ve soğuk nefesi tüm benliğimi titretti. Karım "Hiç de öyle değil," diye haykırdı. "Emirleri çiğneyerek kendi öz torununun gururunu incitiyorsun." diye ekledi. Fakat dikkatim onda değildi. Her yöne bakıyordum ama hiçbir şey göremiyordum; yine de hâlâ bir varlığı hissediyordum ve gelen soğuk fısıltı içimi ürpertiyordu. Ayağa kalktım. "Sorun nedir?" dedi karım, "Cereyan yok; ne arıyorsun? Hiçbir şey yok." Hiçbir şey yoktu; yerime oturdum ve hiddetle tekrar "Bu çocuk aptal, söylüyorum, Geometride 3^3ün hiçbir anlamı yok." diye haykırdım. Hemen açıkça duyulabilir bir cevap geldi, "Çocuk aptal değil; 3^3ün apaçık bir geometrik anlamı var."

Karım da benim gibi sözleri duymuş olmasına rağmen ne demek olduğunu anlamadı ve her ikimizde sesin geldiği yöne doğru sıçradık. Önümüzde bir şekil görünce korktuk! İlk bakışta yandan görünen bir kadına benziyordu fakat bir anlık gözlemleme; uçlarının kadın cinsinde görülemeyecek kadar çabuk silikleştiğini fark etmeme yetti. Onun bir daire olduğunu düşündüm ancak bir Dairenin veya benim bildiğim hiçbir düzenli şeklin yapamayacağı tarzda boyutunu değiştirip duruyor gibiydi.

Ancak karım ne benim tecrübeme ne de bu özellikleri fark edecek soğukkanlılığa sahipti. Cinsiyetine has her zamanki telaş ve mantıksız kıskançlıkla, eve bir kadının küçük bir aralıktan girmiş olduğu sonucuna vardı. " Bu insan buraya nasıl girdi?" diye haykırdı, "Yeni evimizde havalandırma sisteminin olmayacağına dair bana söz vermiştin, hayatım." "Zaten yok!" dedim "Yabancının kadın olduğunu düşündüren ne oldu sana? Görme yoluyla tanıma gücümle..." Karım "Yo, görme yoluyla tanımanı bekleyecek kadar sabrım yok benim!" diye yanıtladı, "Dokunmak inanmaktır ve dokunabildiğin bir düz çizgi, görebildiğin bir daire değerindedir." Düzdünya'daki zayıf cinslerin arasında yaygın olan iki atasözüydü bunlar.

"Pekâla," dedim, onu kızdırmaktan korkuyordum, "Öyleyse tanışmak istediğimizi belirtsene." Karım en zarif tavırlarını takınarak yabancıya doğru yaklaştı, "Bayan size dokunmama ve sizin tarafınızdan dokunulmama izin verin lütfen..." sonra birden geri çekildi, "Ah, bu bir kadın değil ve tek bir açı

yok; açıya benzer bir şey bile! Mükemmel bir Daireye nasıl bu kadar edepsiz davranabildim?"

"Aslında, bir bakıma bir daireyim," diye yanıt verdi ses, "Düzdünya'daki mükemmel bir daireden daha mükemmel olan. Daha doğrusu ben, tek gövdede birçok daireyim." Ardından daha yumuşak bir ses tonuyla "Sayın bayan, kocanıza sizin yanınızda söyleyemeyeceğim bir mesaj var, birkaç dakika başka bir odaya çekilmemizi mazur görürseniz..." Ama karım, muhterem konuğumuza zahmet verecek olan bu öneriyi dinlemeyerek, kendisinin dinlenme vaktinin çoktan geldiğine onu temin etti ve yersiz davranışı için binlerce kez özürlerini tekrarladıktan sonra odasına çekildi.

Yarım saatlik kum saatine göz attım. Son kumlar düşmüştü. Üçüncü binyıl başlamıştı.

16. Yabancı, Boşluk Dünyası Gizemlerini Bana Anlatmak İçin Nasıl da Boşa Çabaladı?

Yanımızdan ayrılan karımın barış çığlıkları kesilir kesilmez, daha yakından bakmak ve oturmasını rica etmek amacıyla yabancıya yaklaştım fakat yabancının görüntüsüyle hayretler içerisinde, öylece donakaldım. Tecrübelerime göre tanıdığım hiçbir şekil için mümkün olmayan, her an değişen parlaklık ve büyüklüğüyle, açısı olduğunu gösterir en ufak bir iz bulundurmuyordu. Karşımdakinin bir şekilde eve girmeyi başarmış ve sivri açısıyla beni bıçaklamaya hazırlanan, bir hırsız veya acımasız bir katil; daire sesini taklit eden canavar bir düzensiz ikizkenar olabileceği düşüncesi şimşek gibi aklımdan geçti.

Oturma odasında sisin olmayışı (ve mevsim olağanüstü kurak geçmişti), özellikle ayakta durduğum kısa mesafede görerek tanıma yöntemine güvenmemi zorlaştırıyordu. Korkudan çaresizliğe düşmüş şekilde teklifsizce atıldım, "Bana izin vermelisiniz bayım!" ve ona dokundum. Karım haklıydı. Herhangi bir açı izi, en ufak pürüz veya eşitsizlik yoktu. Hayatımda şimdiye kadar bu kadar mükemmel bir daire ile tanışmamıştım. Gözünden başlayarak tüm çevresini dolandığım süre içinde yabancı yerinden kıpırdamadı. Tam bir Dai-

reydi, mükemmel, kusursuz bir Daireydi; buna hiçbir şüphe yoktu. Ardından bir kare olmama rağmen bir daireye dokunma saygısızlığımdan dolayı hissettiğim suçluluk, alçalma ve utanma yüzünden dilediğim özürler dışında, aklımda kaldığı kadarıyla yazacağım şekliyle konuşmamız devam etti. Tanıma faslımın uzun sürmesi sebebiyle biraz sabırsızlanan yabancı konuşmayı başlattı.

Yabancı: "Bu sefer bana yeterince dokunmadınız mı? Beni hâlâ mı tanımadın?"

Ben: "Yüceler yücesi efendim, görgü kurallarından haberdar olmadığımdan değil de, bu hiç beklenmedik ziyaretin sebep olduğu hafif şaşkınlık ve ürkeklikten kaynaklanan münasebetsizliğimi lütfen bağışlayın. Ayrıca rica ediyorum bu patavatsızlığımdan hiç kimseye, özellikle de karıma bahsetmeyin. Fakat siz lord cenapları konuşmaya devam etmeden önce, konuğunun nereden geldiğini öğrenmekten memnuniyet duyacak birinin merakını gidermeye tenezzül ederler mi acaba?"

Yabancı: "Boşluktan, boşluktan bayım. Başka nereden olabilir?"

Ben: "Beni bağışlayın lordum fakat lord cenapları zaten şu anda boşlukta değiller mi, lord cenapları ve naçizane kölesi şu anda bile boşlukta değil mi?"

Yabancı: "Püf! Boşluk hakkında ne biliyorsun? Boşluğu tanımla."

Ben: "Boşluk lordum, sonsuzca uzanan uzunluk ve genişliktir."

Yabancı: "Kesinlikle... Gördün mü daha boşluğun ne olduğunu bile bilmiyorsun. Sadece iki boyutlu olduğunu düşünüyorsun. Fakat sana boşluğun üçüncü bir boyutu olduğunu bildirmeye geldim; yükseklik, genişlik ve uzunluk."

Ben: "Lord cenapları benimle eğlenmekten hoşlanıyorlar. Biz zaten uzunluk ve yükseklik yani genişlik ve kalınlık diye iki boyutu dört isimle ifade ediyoruz."

Yabancı: "Ancak ben sadece üç isimden değil, üç boyuttan bahsediyorum."

Ben: "Lord cenapları bana gösterir veya açıklayabilir mi

hangi yön üçüncü Boyuttur; bu benim için meçhul bir şey?"

Yabancı: "Oradan geldim. Bu boyut aşağıya ve yukarıya doğru uzanmaktadır."

Ben: "Lordum görünüşe göre kuzey ve güney yönleri demek istiyorlar."

Yabancı: "Onun gibi bir şeyi kastetmiyorum. Yan tarafınızda gözünüz olmadığı için bakamadığınız yönden bahsediyorum."

Ben: "Bağışlayın beni Lordum ama bana şöyle bir dikkatle bakmak, siz lord cenaplarını, iki kenarımın kesiştiği noktada ışıl ışıl bir gözüm olduğuna ikna edecektir."

Yabancı: "Evet fakat boşluğu kavramak için, çevrenizde değil, yan tarafınızda yani büyük olasılıkla içim dediğiniz yerde gözünüz olmalı; Boşluk Dünyası'nda biz ona yanınız diyoruz."

Ben: "İçimde bir göz! Midemde bir göz! Lord cenapları şaka yapıyor olmalı."

Yabancı: "Şaka yapacak halde değilim. Sana boşluktan geldiğimi söylüyorum ya da boşluğun ne anlama geldiğini anlamadığına göre, daha biraz önce senin hakiki boşluk dediğin düzleme yukarıdan baktığım üç boyutlular ülkesinden. Bu elverişli noktadan baktığımda, sizin katı (bununla dört tarafı kapalı demek istiyorsunuz) olarak nitelendirdiğiniz, evlerinizin, kiliselerinizin, tüm çekmecelerinizin, kasalarınızın, öyle ki içinizin ve midelerinizin hepsi apaçık görünüyor benim bakış açımdan."

Ben: "Böylesi iddialarda bulunmak gayet kolaydır, Lordum."

Yabancı: "Ancak kolayca kanıtlanamaz demek istiyorsun. Pekâla, sana kanıtlayacağım. Buraya geldiğim zaman, senin beşgen dört oğlunu, altıgen iki torununu odalarında gördüm; en genç altıgenin bir süre yanında kalıp ardından, seni ve karını yalnız bırakarak, odasına çekildiğini gördüm. Mutfakta akşam yemeğini yemekte olan üç tane ikizkenar üçgen hizmetkârlarınızı ve bulaşıkhanede küçük uşağınızı gördüm. Sonra buraya geldim, buraya nasıl geldiğimi sanıyorsunuz?"

Ben: "Sanırım, çatıdan."

Yabancı: "Pek sayılmaz. Çatınız bildiğiniz üzere yeni onarıldı ve bir kadının bile geçebileceği aralığa sahip değil. Sana söylüyorum, Boşluktan geldim. Çocukların ve ev halkı ile ilgili sana anlattıklarımdan sonra ikna olmadın mı?"

Ben: "Lord cenapları farkındadır ki sahip olduğunuz araçlarla ve mütevazı hizmetkârınızla ilgili böylesi bilgiler herhangi bir komşudan soruşturulup öğrenilebilecek kadar kolaydır."

Yabancı: "Ne yapmalıyım? Dur, bir şey daha geldi aklıma. Düz çizgi gördüğünde -örneğin karını- ona kaç boyutlu dersin?"

Ben: "Lord cenapları sanki matematik bilmediğim için kadının düz çizgi olduğunu ve yalnızca bir boyutu olduğunu varsayarak bana cahil biriymişim gibi davranıyorlar. Yo, yo lordum; biz kareler iyi eğitim aldık ve kadına genelde düz çizgi deseler de, biz de, siz lord cenapları gibi, kadınların gerçekte ve bilimsel olarak, geri kalanlarımız gibi iki boyutu yani uzunluğu genişliği (veya kalınlığı) olan ince bir paralelkenar olduğunu biliyoruz."

Yabancı: "Bir Çizginin görünür olması, onun bir başka boyutu daha olduğu anlamına gelir."

Ben: "Lordum, bir Kadının hem genişliğinin hem de uzunluğunun olduğunu az önce söyledim size. Uzunluğunu görebiliriz, genişliğini çıkarımlarla bulabiliriz; çok dar da olsa ölçülebilen bir enleri olduğunu çıkarabiliriz."

Yabancı: "Beni anlamıyorsun. Kastettiğim bir kadını gördüğünüzde -genişliğini çıkarabilmeniz dışında- uzunluğunu ve bizim neye uzunluk dediğimizi görmelisiniz. O son boyutun, sizin ülkenizde sonsuz küçük olmasına rağmen. Eğer bir Çizgi "yüksekliği" olmayan uzunluktan ibaret olsaydı, Boşlukta bir yer işgal edemez ve görünmez olurdu. Bunu herhalde anlıyorsundur."

Ben: "Lord cenaplarına hiçbir şey anlamadığımı itiraf etmeliyim. Düzdünya'da biz bir çizgi gördüğümüzde, uzunluk ve parlaklık görürüz. Eğer parlaklık kaybolursa, Çizgi söner ve söylediğiniz gibi artık boşlukta yer kaplamaz. Herhalde Lord Cenapları, parlaklığa boyut adını veriyor ve bizim 'parlak' dediğimize 'yüksek' diyorlar."

Yabancı: "Kesinlikle hayır! "Yükseklik" demekle, sizin uzunluğunuz gibi bir boyuttan bahsediyorum. Sadece sizdeki "yüksekliğin" son derece küçük olması sebebiyle algılanması kolay değildir."

Ben: "Lordum, savınız kolaylıkla sınanabilir. Sizin yükseklik dediğiniz bir üçüncü boyutun olduğunu söylüyorsunuz. Biliyorsunuz ki boyut yön ve ölçüm demek. "Yüksekliğimi" ölçün veya sadece "yüksekliğimin" hangi yöne doğru uzandığını bana söyleyin, ben de size inanayım. Aksi takdirde lord cenaplarından beni mazur görmesini dilemeliyim.

Yabancı: "Hiçbirini yapamam. Nasıl ikna edebilirim? Gerçekleri düz sade şekilde açıkladıktan sonra gözle görülür bir gösteri kâfi gelmeli. Şimdi, Bayım; beni dinleyin:

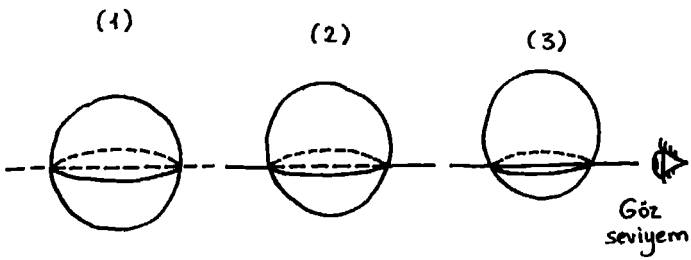
Bir düzlem üzerinde yaşıyorsun. Düzdünya dediğin şeye ben, senin ve yurttaşlarının ne üzerine çıkabildiği ne de altına batabildiği bir akışkanın geniş, düz yüzeyi diyebilirim.

Ben bir düzlem şekli değil üç boyutlu bir figürüm. Bana daire diyebilirsin fakat aslında ben tek bir daire değil, bir noktadan başlayarak, en büyüğünün çapı dört metreye kadar uzanan, üst üste konulmuş sonsuz sayıda daireyim. Sizin düzleminizi şimdi yaptığım gibi kestiğimde, düzleminizde bir kesit oluştururum ki senin haklı olarak dediğin gibi bir Daireyim. Bir küre için bile -ülkemde benim adım budur- bir Düzdünyalı'ya kendini takdim ettiğinde, bu takdim bir daire olduğunu söylemesinden geçer.

Hatırlamıyor musun, her şeyi gören ben, beynine yazılmış olan Çizgi Dünyası'nın hayali görüntülerini fark ettim; hatırlamıyor musun, Çizgi Dünyası Krallığı'na girdiğinde krala kendini kare olarak değil de, bir çizgi olarak tanıttın çünkü o Çizgisel Krallık'ın senin tamamını değil de, bir dilimini ve bir kesitini gösterebilecek kadar boyutu vardı, öyle değil mi? Tam olarak aynı şekilde, senin iki boyutlu ülken beni, üç boyutlu olarak ifade etmeye yetecek kadar hacimli olmadığından, sadece senin daire diye isimlendirdiğin, benim bir dilimimi veya kesitimi gösterebilir.

Gözlerinin ışıltısının azalması şüphe duyduğun anlamına geliyor. Fakat şimdi iddialarımın gerçekliğine dair kanıtları görmeye kendini hazırla. Sen gözlerini Düzdünya'nın düzleminin dışına kaldırma gücün olmadığı için aynı anda kesitle-

rimden birden fazlasını göremezsin elbette ama hiç değilse, ben boşluğa doğru yükselirken kesitlerin küçülmekte olduğunu görebilirsin. Bak, şimdi yükseleceğim; gözlerin benim dairemin gittikçe küçük, tek bir nokta oluncaya kadar daha küçük olduğunu ve sonunda da yok olduğunu görecek".

Görebildiğim bir "yükselme" olmadı ancak o küçüldü, küçüldü ve sonunda kayboldu. Rüya görüp görmediğimden emin olmak için gözlerimi ovuşturdum. Ancak rüya değildi. Zira bilmediğim bir yerin derinliklerinden kalbime yakın bir yere doğru boğuk bir ses yuku buldu. "Yeterince uzak mıyım? Ikna oldun mu şimdi? Öyleyse şimdi gitgide Düzdünya'na geri dönüyorum ve sen de kesitimin giderek büyüdüğünü göreceksin."

Boşluk Dünyasındaki tüm okurlarım gizemli misafirimin hakikatin, hatta yalınlığın dilini konuştuğunu rahatlıkla anlayacaklardır. Ama Düzdünya matematiğinde uzman olmama rağmen benim için bu hiç de basit bir şey değildi. Yukarıda verilen kabataslak şema Boşluk Dünyası'ndaki herhangi çocuğun anlayacağı biçimde, Küre'nin her üç konumda da, bana ya da Düzdünya'da yaşayan herhangi birine önce tam daire, sonra daha küçük bir daire, son olarak da noktaya yakın bir Daire olarak göründüğünü açıkça gösteriyor. Oysaki olaylar gözümün önünde gerçekleşmiş olmasına rağmen, sebepleri eskiden olduğu gibi benim için muamma idi. Bütün anlayabildiğim, Dairenin kendini daha küçük yaparak gözden kaybolduğu ve şimdi tekrar görünüp hızlıca kendini büyüttüğü.

Gerçek boyutlarına ulaştığında derin bir iç çekti çünkü benim sessizliğimden onu hiç mi hiç anlamamış olduğumu sezmişti. Doğrusu onun daire değil de becerikli bir hokkabaz

olduğuna inanma eğilimindeydim ya da eski koca karı masalları doğruydu ve tüm olanlardan sonra büyücü ve sihirbaz gibi insanlar gerçekti.

Uzun bir sessizlikten sonra kendi kendine mırıldanmaya başladı, "Eyleme başvuramayacaksam, tek çare kaldı. Analojiyi denemeliyim." Daha uzun bir sessizliğin ardından, konuşmasına devam etti.

Küre (eski adıyla yabancı): "Söyle bana Matematikçi Bey; bir nokta, kuzeye doğru hareket ederse ve ışıklı bir iz bırakırsa, bu ize ne isim verirsin?"

Ben: "Düz çizgi."

Küre: "Bir düz çizginin kaç tane ucu vardır?"

Ben: "İki."

Küre: "Şimdi kuzeye doğru uzanan düz çizginin kendine paralel olarak doğu ve batıya doğru hareket ettiğini tasavvur et, böylelikle tüm noktalar ardında düz çizgi izi bırakır. Şimdi oluşan bu şekle hangi ismi verirsin? Varsayalım ki düz çizginin gerçek boyu kadar uzağa hareket eder. Ne isim verirsin?"

Ben: "Kare."

Küre: "Karenin kaç kenarı vardır. Kaç açısı vardır?"

Ben: "Dört kenarı ve dört açısı."

Küre: "Şimdi hayal gücünün sınırlarını biraz genişlet ve Düzdünya'da karenin kendine paralel şekilde yukarı doğru hareket ettiğini hayal et."

Ben: "Ne? Kuzeye doğru mu?"

Küre: "Hayır, kuzeye değil. Yukarı, tamamen Düzdünya dışına. Kare, kuzeye doğru hareket ettiğinde daha önce Kuzey köşelerinin bulunduğu yere güney köşeler gelecektir. Ama benim demek istediğim bu değil.

Demek istediğim, sendeki her nokta -çünkü sen bir Karesin ve benim örneğimi açıklamamda yardımın olacak- yani senin deyişinle içindeki her nokta, hiçbir noktanın daha önce bulunmadığı yoldan yukarı boşluğa doğru hareket ediyor; öyle ki her bir nokta kendi düz çizgisini oluşturuyor. Bu tamamıyla analoji yönteminden ve eminim ki şimdi sana daha anlaşılır geliyordur."

Sabrım taşmak üzereydi, zira konuğumu düşünmeden körü körüne boşluğa yani Düzdünya dışına atıp ondan kurtulmak için çok güçlü bir arzu içindeydim. "Peki, sizin 'yukarı' diye adlandırmaktan zevk aldığınız bu hareketle nasıl bir şekle gireceğim? Tahmin ediyorum ki bu şeklin Düzdünya dilinde bir karşılığı vardır."

Küre: "Elbette. Tamamıyla yalın ve kolay! Analoji ile mutlak uyum içinde! Bu arada, sadece sonuçtan bir şekil değil de bir cisim olarak bahsetmek gerekir. Sana bunu tanımlayacağım. Ya da ben değil de analoji bunu sana daha net tanımlayacak.

Tanımı gereği, tek bir uç noktası olan tek bir nokta ile başlamıştık.

Bir nokta, iki uç noktası olan bir çizgi oluşturur.

Bir çizgi, dört uç noktası olan bir kare oluşturur.

Şimdi kendi sorunun yanıtını kendin verebilirsin: 1, 2, 4'ün geometrik bir artış olduğu ortada. Bir sonraki sayı nedir?"

Ben: "Sekiz."

Küre: "Kesinlikle. Bir kare, '***Sizin henüz ismini bilmediğiniz sekiz tane uç noktası olan bizim küp dediğimiz.***' bir şey oluşturur. Şimdi ikna oldun mu?"

Ben: "Bu yaratığın kenarları veya açıları yani sizin deyiminizle "uç noktaları" da var mı?"

Küre: "Elbette; tümü de analojiye uygun. Fakat bu arada, sizin demek istediğiniz anlamda kenar değil, bizim demek istediğimiz anlamda kenarlarından bahsediyorum. Bunlara siz yüzeyi derdiniz."

Ben: "İçimi yukarı doğru hareket ettirmekle oluşturacağım, sizin küp dediğiniz bu varlığın kaç tane yan yüzeyi ya da kenarı olacak?"

Küre: "Bunu nasıl sorarsın? Bir de matematikçi olacaksın! Herhangi bir şeyin yüzeyi her zaman, deyim yerindeyse bir boyut gerisindedir. Bu nedenle, Noktanın gerisinde bir boyut olmadığı için, noktanın sıfır kenarı vardır; bir çizginin, deyim yerindeyse iki kenarı (çünkü çizginin iki ucuna nezaketen yanları denebilir); bir karenin dört kenarı vardır. 0, 2, 4; ne tür bir dizidir bu?"

Ben: "Aritmetik."

Küre: "Sıradaki sayı nedir?"

Ben: "Altı."

Küre: "Kesinlikle. Gördüğün gibi kendi sorunu kendin yanıtladın. Meydana getireceğin Küp, altı yan yüzeyle sınırlanacak yani senin içlerinden altı tanesine sahip olacaktır. Şimdi tamamıyla anladın, öyle değil mi?"

"Canavar," diye çığlık attım, "Seni hokkabaz, büyücü, rüya mısın ya da şeytan mısın, senin alaycı sözlerine daha fazla katlanamayacağım. Ya yok ol ya da ben yok olmalıyım." Bu kelimeleri söylerken kendimi hızla yabancının üzerine attım.

17. *Sözle Anlatmak İçin Boşuna Çabalayan Küre, Eyleme Nasıl Başvurdu?*

Nafileydi. En keskin dik açımı, küreyle şiddetli bir çarpışma yaparak, herhangi bir daireyi öldürebilecek bir kuvvetle baskı yapacak noktaya getirdim. Ama yavaşça ve önlenemez şekilde temasımdan sıyrılıyordu. Ne sağa, ne sola, sanki bir şekilde dünyanın dışına doğru hareket ediyor ve hiçliğe doğru gözden kayboluyordu. Neredeyse bir boşluk oluşmuştu. Fakat davetsiz misafirin sesini hâlâ duyuyordum.

Küre: "Neden sağduyunun sesini dinlemeyi reddediyorsun? Sağduyulu bir adam ve başarılı bir matematikçi olduğun için üç boyut hakikatinin uygun havarisini sende bulmayı ummuştum; kaldı ki bin yılda bir bu hakikati açıklamama izin verilir ancak şimdi seni nasıl ikna edeceğimi hiç bilmiyorum. Bekle, buldum. Kelimeler değil, eylemler hakikati ispatlayacaktır.

Senin kapalı diye düşündüğün her şeyin içlerini, boşluk içindeki konumumdan görebildiğimi söylemiştim. Örneğin, senin yanında durduğun ötedeki dolabın içinde, içi para dolu birçok kutu (zira Düzdünya'daki her şey gibi, ne üst ne de alt kısımları var) görüyorum; ayrıca iki hesap levhası görüyorum. Dolaba girip levhalardan birini sana getirmek üzereyim. Yarım saat önce dolabı kilitlediğini gördüm ve anahtarın sen-

de olduğunu biliyorum. Fakat boşluktan aşağıya iniyorum ve gördüğün üzere kapılar kıpırdamıyor. Şimdi dolabın içindeyim ve levhayı alıyorum. Şimdi aldım. Şimdi de onunla birlikte yükseliyorum."

Hızlıca dolaba koştum ve kahrolasıca kapıyı açtım. Levhalardan biri gitmişti alaycı bir kahkahayla yabancı odanın diğer köşesindeydi ve aynı anda levha da yerde göründü. Hemen aldım. Hiç şüphe yoktu ki kayıp levha buydu.

Aklımı yitirdiğimi düşünerek korku içinde inledim ama yabancı söze devam etti: "Kesinlikle şimdi benim açıklamalarım dışında hiçbir olağanüstü açıklamanın olmadığını anlamışsındır. Sizin cisim dediğiniz şeyler aslında yüzeysel, iki boyutlu; sizin boşluk dediğiniz şey büyük bir düzlemden başka bir şey değil. Ben boşluktayım ve sizin sadece dışlarını gördüğünüz şeylerin yukarıdan içlerine bakıyorum. Sadece gerekli irade gücünü toplayabilseydin, bu düzlemi kendin de terk edebilirdin. Çok hafif yukarı ve aşağı hareketler, benim görebildiğim her şeyi senin de görmeni sağlayabilir.

Yükselebildiğimde ve düzleminizden yeterince uzağa gittiğimde daha çok şey görüyorum ama tabi ki daha küçük ölçekte! Örneğin, yükseliyorum; şimdi senin altıgen komşularını ve aile bireylerini kendi odalarında görüyorum; şimdi tiyatronun içini görüyorum, açık olan ön kapıdan seyirciler çıkıyorlar ve öte yanda bir daire çalışma odasında kitaplarının yanında oturuyor. Şimdi yanına dönüyorum. Son olarak bunca kanıtın ardından midene şöyle hafifçe bir dokunayım mı, ne dersin? Seni incitmeyecek ve kazanacağın zihinsel faydayla bu hafif acı kıyas bile kabul etmez."

Daha itirazımı dile bile getiremeden, içimde zonklayan bir acı hissettim ve sanki içimden kopup gelen şeytani bir kahkaha işittim. Hemen ardından şiddetli can çekişme yerini donuk bir sızıya bırakarak durdu ve Yabancı tekrar boyutunun büyüdüğünü söyleyerek yeniden görünmeye başladı, "Gördün mü, canını çok acıtmadım, öyle değil mi? Şu anda ikna olmadıysan, seni neyin ikna edeceğini artık bilmiyorum. Ne diyorsun?"

Kararımı vermiştim. Bir insanın midesinin içiyle bile böylesi oyunlar oynayabilen bir büyücünün keyfi ziyaretlerine katlanmak zorunda olarak varlığımı sürdürmek bana tahammül edilemez görünüyordu. Keşke yardım gelinceye kadar

bir yolunu bulup onu duvara çivileyebilseydim!

Bir yandan tüm ev halkını çığlık çığlığa yardıma çağırırken, bir kez daha en sivri köşemle üzerine atladım. Galiba hücuma geçtiğim anda yabancı düzlemimizin altına battı ve yeniden yükselmekte epey zorlandı. Yardımın yaklaştığını duyduğumu düşünerek artan bir güçle üzerine çullanmaya ve aynı anda yardım çığlıklarıma devam ettim. Bu sırada o hareketsiz kaldı.

Sarsan bir ürperti Küre'nin bedenini ele geçirdi. "Bu böyle olmamalı," dediğini işitir gibi oldum. "Ya sağduyusunu dinleyecek ya da ben medeniyetin son çaresine başvuracağım." Ardından, daha yüksek bir ses tonuyla alelacele açıklama yaptı, "Dinle, şahit olduğun hiçbir şeye bir yabancı şahit olmamalı. Odaya girmeden önce karını geri gönder. Üçüncü boyutun hakikati böyle engellenmemeli. Binyıl beklemenin karşılığı bu olmamalı. Geldiğini duyuyorum. Geri çekil! Geri çekil! Benden uzak dur yoksa benimle birlikte, aklının ucundan bile geçmeyen yere, Üç Boyutluların Boşluk Dünyası'na gitmek zorunda kalırsın!

"Aptal! Deli! Düzensiz!" diye haykırdım; "Seni asla bırakmayacağım; düzenbazlıklarının cezasını ödeyeceksin!"

"Ya! Demek iş bu noktaya geldi?" diye Yabancı gürledi: "O zaman kaderinle yüzleş; Düzleminin dışına gidiyorsun. Bir, iki, üç! İşte oldu!"

18. Boşluk Dünyası'na Nasıl Geldim ve Orada Ne Gördüm?

Kelimelerle ifade edilemez bir korku beni ele geçirmişti. Önce bir karanlık vardı ardından görmeye benzemeyen baş döndürücü ve iğrenç bir görme hissi oldu. Çizgi gördüm, çizgi değildi; Boşluk, boşluk değildi. Ben, ben değildim. Sesim çıkmaya başladığında, avazım çıktığı kadar acı içinde bağırdım, "Bu ya delilikti ya da burası cehennemdi." "İkisi de değil," diye sakin bir sesle yanıt verdi Küre, "Bu bilgidir; üç boyuttur; gözlerini yeniden aç ve dikkatle bak etrafına."

Baktım ve yeni bir dünyayı seyrettim! Daha önce kusur-

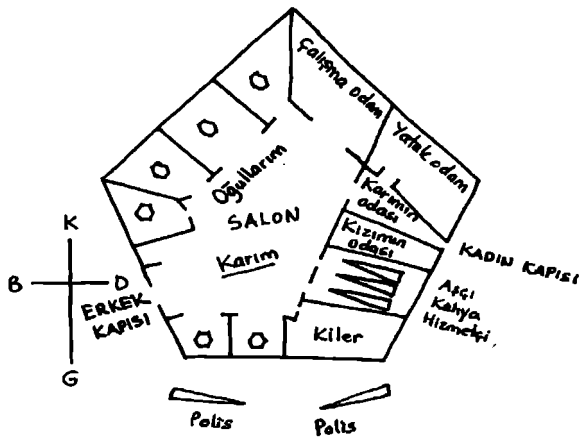
suz dairesel güzellik konusunda anladığım, tahmin ettiğim, düşlediğim her şey besbelli gözümün önünde duruyordu. Yabancının şeklinin merkezi olması gereken yer, apaçık görüşümün içinde olmasına rağmen ne kalp, ne akciğer ne de atardamarlar görüyordum; yalnızca anlatmaya kelime bulamadığım muhteşem uyuma sahip bir şey! Siz boşluk dünyalı okuyucularım buna kürenin yüzeyi derdiniz.

Rehberimin önünde kendimi zihnen perişan ederek haykırdım, "Ey kusursuz ve ideal güzellik ile akıl timsali efendim, nasıl oluyor da içini görebildiğim halde; yüreğini, akciğerlerini, atardamarlarını, karaciğerini göremiyorum?" "Gördüğünü sandığın şeyi görmüyorsun?" diye yanıtladı; "Ne sana ne de bir başka varlığa içimi görme yetisi verilmedi. Ben Düzdünya'daki varlıklardan farklı kategoride bir varlığım. Daire olsaydım, bağırsaklarımı fark edebilirdin ama sana daha önce de söylediğim gibi ben bir daire içinde birçok daireden oluşan, bu ülkede Küre olarak bilinen bir varlığım. Nasıl Küpün dış yüzeyi bir kare ise, kürenin dış yüzeyi de bir daire gibi görünür."

Öğretmenimin esrarengiz sözleriyle şaşkına dönmüş, artık tedirginlik duymuyor ve sessiz bir hayranlıkla adeta ona tapıyordum. Sesini daha da yumuşatarak devam etti. "Boşluk Dünyası'nın derin gizemlerini anlayamazsan eğer üzme kendini. Her şey yavaş yavaş zihninde aydınlığa kavuşacak. Geldiğin yere bir göz atmakla başlayalım. Birlikte bir süre Düzdünya ovalarına dönelim ve sana üzerinde etraflıca akıl yürütüp düşündüğün ama hiçbir zaman görme duyusuyla görmediğin, görünür olan açıyı göstereyim." "İmkânsız!" diyerek haykırdım fakat Küre önüme düştü ve bir kez daha onun sesini duyuncaya kadar onu sanki rüyadaymışım gibi takip ettim: "Şuraya, kendi beşgen evine ve ev halkına bak."

Aşağıya baktım ve şimdiye kadar sadece çıkarımlarla tanıdığım ev halkını, kendi gözlerimle gördüm. Gördüğüm gerçekle kıyaslayınca, çıkarımlarla anlama ne kadar silik ve gölgeli! Dört oğlum kuzeybatıdaki odalarında, iki yetim torunum güneydeki odalarında sakince uyuyordu; hizmetçiler, kâhya, kızım her biri kendi odasındaydı. Sadece benim müşfik karım, uzun süren yokluğumdan paniğe kapılmış, odasının dışında aşağı yukarı başıboş geziyor ve endişe içinde dönüşümü bekliyordu. Haykırışlarım yüzünden yamak da uyandı

ve odasından ayrılıp bir yerlere düşüp bayılmış mıyım diye bakma bahanesiyle çalışma odamdaki dolabımı karıştırıyordu. Hepsini görebiliyordum şimdi, daha da yakına geldikçe, dolabımın içindekileri, iki altın sandığı ve Kürenin bahsetmiş olduğu levhayı bile ayırt edebiliyordum.

Karımın üzüntüsünden müteessir olmuştum, onu yatıştırmak için aşağıya doğru eğildim ama kendimi hareket edemeyecek kadar aciz hissettim. "Karını dert etme," dedi rehberim; "Çok uzun süre endişe içinde olmayacak, bu arada Düzdünya'nı şöyle bir keşfe çıkalım."

Bir kez daha kendimi Boşluğa doğru yükselir gibi hissettim. Tam da Kürenin söylediği gibiydi. Seyretmekte olduğumuz nesneden uzaklaştıkça görüş alanımız genişliyordu. Doğduğum şehir, içindeki her şeyle birlikte tüm evler ve içlerindeki her varlık, minyatür olarak gözlerimin önüne serilmişti. Daha yükseklere çıktık ve dünyanın sırları, maden ocaklarının derinlikleri, dağların saklı yerlerindeki mağaralar çırılçıplak gözümün önüne serilmişti.

Değersiz gözümün önüne serilen dünyanın gizemleri karşısında dehşete kapılmıştım; Yol arkadaşıma, "İşte, ben de Tanrı oldum. Çünkü ülkemizdeki bilge adamlar her şeyi görmenin, onların deyişiyle her şeyi gören olmanın sadece Tanrı'ya has bir özellik olduğunu söylerler." Bana cevap verirken öğretmenimin sesinde küçümsemeye benzer bir şey vardı: "Gerçekten öyle mi? O zaman benim ülkemdeki yankesiciler ve kanlı katillere bile Tanrı diye tapacaktır sizin bilge adam-

larınız zira onlardan bir tanesi bile yoktur ki, şu anda senin gördüklerini görüyor olmasın. Ama inan bana, sizin bilge adamlarınız yanılıyor."

Ben: "Her şeyi gören sıfatı Tanrılardan başkalarının da mı özelliğidir?"

Küre: "Bilmiyorum. Fakat bizim dünyamızdaki yankesiciler ve kanlı katiller sizin ülkenizdeki her şeyi görebiliyorlar, bu onların sizin tarafınızdan Tanrı diye kabul edilmeleri için bir sebep olamaz. Bu sizin deyiminizle her şeyi görme sıfatı -Boşluk Dünyası'nda kullandığımız bir kelime değil- sizi daha merhametli, daha az bencil, daha şefkatli yapıyor mu? Elbette, hayır. O zaman sizi nasıl daha ilahi yapar ki?"

Ben: "Daha merhametli, daha şefkatli! Fakat bunlar kadınların özellikleri! Biliriz ki bir daire, bir düz çizgiden daha üstün bir varlık olarak saf sevgisinden çok aklı ve bilgisi için saygı görür."

Küre: "İnsan yetilerini değerlerine göre sınıflandırmak bana göre değil. Zira Boşluk Dünyası'nda birçok en iyi ve en bilge kişi anlayıştan çok, sevgiyi; sizin övgüye boğduğunuz dairelerden çok, küçümsediğiniz düz çizgileri düşünürler. Bu konu bu kadar yeterli. Şu binayı biliyor musun?"

Baktım ve uzaklarda muazzam bir çokgen yapı gördüm. Birbirini dik açılarla kesen sokaklar oluşturacak şekilde sıralanmış kalın çizgili beşgen binalarla çevrili Düzdünya Eyaletleri Genel Meclis Salonunu fark ettim ve anladım ki başkente yaklaşıyorduk.

"Buraya iniyoruz," dedi rehberim. Sabah olmuştu, bizim takvimimiz ile iki bininci yılın ilk gününün ilk saatiydi. Ülkenin en soylu daireleri, alışılageldiği gibi, mutlak uyum içinde, binyılının ilk gününün ilk saatinde toplandıkları gibi ve de sıfır yılının ilk gününün ilk saatinde toplandıkları gibi özel bir oturum için toplanıyorlardı.

Önceki oturumların tutanakları, bir bakışta kardeşim olduğunu anladığım, mükemmel simetriye sahip Kare olan Yüksek Konsey Baş Kâtibi tarafından okunuyordu. Her binyıl dönümünde şu kayıt alınmıştı: "Başka bir dünyadan vahiy aldığını ileri süren ve bunları kanıtlayabileceğini taahhüt ederek, hem kendilerini hem de kendisini dinleyenleri çılgınlığa sürükleyen kötü niyetli kimselerin zaman zaman devletin ba-

şına bela olmaları nedeniyle, yanlış yola sapanların titizlikle araştırılması ve formaliteye veya matematiksel incelemeye aldırış etmeden, rütbeleri ne olursa olsun, yoldan çıkmış bütün ikizkenar üçgenlerin yok edilmesi, düzenli üçgenlerin kamçılanıp hapsedilmesi, kare veya beşgenlerin bölgedeki akıl hastanesine, daha yüksek mertebedeki kişilerin Konsey tarafından sorgulanıp yargılanmak üzere başkente gönderilmeleri hususunda, her binyılın ilk günü çeşitli bölgelerin valilerine özel bir emir gönderilmesini Yüce Konsey oy birliğiyle kararlaştırmıştır."

Konsey üçüncü defa resmi karar almaya geçerken, "Kaderini duyuyorsun." dedi, "Üç Boyut Hakikatinin havarisini ölüm ya da hapishane bekliyor." "Hiç sanmam!" diye cevap verdim, "Konu benim için artık o kadar anlaşılır, gerçek boşluğun doğası o kadar somut ki, sanırım bir çocuğun bile anlamasını sağlayabilirim. Bana izin verin ki şu anda aşağı inip onları bilgilendireyim." "Henüz değil," dedi rehberim. "Onun da zamanı gelecek. Bu arada vazifemi yerine getirmeliyim. Sen olduğun yerde kal." Bu sözleri söyleyip Düzdünya denizine (deyim yerindeyse), Konseyler çemberinin tam ortasına büyük bir ustalıkla atladı. "Ben geldim," diye haykırdı, "Üç Boyut Ülkesinin varlığını ilan etmek için."

Kürenin dairesel kesitini önlerinde genişlettiği sırada daha genç konsey üyelerinin birçoğunun apaçık korku içinde geri sıçradıklarını görebiliyordum. Ancak Baş Daire'nin -en ufak bir panik veya şaşırma ifadesi göstermeden- işaretiyle, alt rütbeden altı ikizkenar, altı farklı bölmeden hızla çıkıp Küre'yi sıkıştırdılar. "Yakaladık," diye haykırdılar; "Hayır, evet, hâlâ elimizde! Kaçıyor! Kaçtı!"

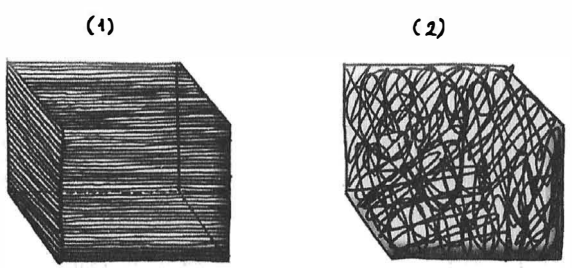
"Efendiler," dedi Başkan, konseyin kıdemce aşağı dairelerine, "Şaşıracak bir şey yok; sadece benim erişimim olan gizli arşivlerin de söylediği gibi son iki binyılın başlangıçlarında da benzer olaylar meydana gelmiştir. Sizler tabi ki bu ıvır zıvır şeylerden kurul dışında hiçbir şekilde konuşmayacaksınız."

Baş Daire sesini yükselterek, hemen gardiyanları topladı. "Polisleri tutuklayın; ağızlarını kapatın. Görevinizi biliyorsunuz." Zavallı, talihsiz, açıklamaları yasak olan bir devlet sırrına istemeden şahit olmuş polislerin kaderini belirleyip ardından konsey üyelerine seslendi. "Efendiler, Konseyin görevi burada tamamlanmıştır, mutlu bir yeni yıl dilemekten

başka yapacak bir şey yok." Baş Daire ayrılmadan önce kâtibe yani benim mükemmel ama pek talihsiz kardeşime, usul ve gizlilik gereği onu müebbet hapse mahkûm etmek zorunda olduğu için derin üzüntü içinde olduğunu uzun süre anlattı ve bugünkü hadiseden hiç kimseye bahsetmezse memnun olacağını ve hayatının bağışlanacağını ekledi.

19. Kürenin, Boşluk Dünyası'nın Diğer Gizemli Sırlarını Göstermesine Rağmen Nasıl Daha Fazlasını İstedim ve Sonunda Ne Oldu?

Zavallı kardeşimi hapishaneye doğru götürülürken gördüğümde, onun namına aracılık etmek veya en azından ona veda edebilme arzusuyla Konsey Odası'na atlamaya yeltendim. Fakat fark ettim ki kendi kendime hareket edemiyordum. Hüzünlü bir ses tonuyla, "Kardeşini dert etme, şanslısın ki onu teselli etmek için bolca vaktin olacak. Takip et beni." diyen rehberimin hareket etmemle ilgili iradesine kesinlikle bağlıydım.

Bir kez daha Boşluğa doğru yükseldik. "Şimdiye kadar," dedi Küre, "Sana sıradan düzlemsel figürler ve onların içleri dışında bir şey göstermedim. Şimdi sana cisimleri tanıtmalıyım ve onların inşa planlarını sana göstermeliyim. Şimdi şu taşınabilir, çoklu kare kartlara bak. Gördün mü, birini diğerinin üzerine koyuyorum, senin dediğin gibi ötekinin Kuzey yönüne değil, diğerinin üzerine. Şimdi ikinciyi, sonra dördüncüyü. Gördün mü, birçok kareyi, birbirine paralel şekil-

de yerleştirerek bir Cisim inşa ediyorum. Şimdi Cismimiz tamamlandı; boyu ve yüksekliği eşit olduğundan, biz buna Küp diyoruz (Şekil.12).

"Beni bağışlayın lordum," dedim; "Benim gözüme düzensiz figür olarak görünüyor; diğer bir deyişle, galiba ben cisim değil de Düzdünya'da sadece çıkarımlarla düzensizliğini anladığımız ve suçlu bir canavar olarak düşündüğümüz bir düzlem görüyorum ve bu görüntü bana ızdırap veriyor."

"Haklısın," dedi Küre, "Sana bir düzlem gibi görünür, çünkü sen ışığa, gölgeye ve perspektife alışkın değilsin; Düzdünya'da olduğu gibi bir altıgen, görerek tanıma sanatına vakıf olmayan herkese düz çizgi olarak görünecektir. Ama gerçekte, dokunma duyusuyla fark edeceğin gibi o bir cisimdir."

Ardından bana küpü tanıttı; bu harika varlığın aslında düzlem değil de bir cisim olduğunu gördüm; öyle ki altı adet düzlem yüzey ve sekiz adet tam açı denen uç noktaları bahşedilmişti ve Küre'nin, böyle bir yaratığın, bir karenin kendisine paralel olarak boşlukta hareket etmesi suretiyle oluşacağını söyleyişini anımsadım ve benim gibi önemsiz bir yaratığın, böyle meşhur bir torunun bir anlamda atası olduğumu düşünmekten keyif aldım.

Fakat hâlâ öğretmenimin "ışık", "gölge" ve "perspektif" demekle ne anlatmak istediğini tam kavrayamadım ve anlamakta güçlük çektiğim noktaları sormakta tereddüt etmedim.

Kürenin bu konuyla ilgili açıklamaları her ne kadar özlü ve açık olsa da, bunları bilen bir Boşluk Dünyası sakini için tekrar duymak sıkıcı olabilir. Kürenin, anlaşılır açıklamaları, nesnelerin ve ışığın konumunu değiştirerek, kendi kutsal bedeni de dâhil olmak üzere birçok nesneye dokunmama izin vermesi benim için her şeyi anlaşılır kıldı ki artık bir daire ile küreyi, bir düzlem ile bir cismi ayırabilecek kadar hazırlıklıydım.

Bu benim macera dolu geçmişimde zirve, cennet gibiydi. Bundan sonra düşüşümün zavallı öyküsünü; hiç hak edilmemiş, zavallı öyküsünü anlatacağım! Sonuç hayal kırıklığı ve cezalandırma olunca bilgiye susamanın ne önemi kalır? Zahmetli görevim sırasında hatırlayacağım rezil oluşumdan ötürü irade gücüm zayıflıyordu; yine de ancak boyutlarımızı iki, üç veya sonsuzdan küçük bir sayıyla sınırlayan kendini

beğenmişliğe karşı, iki boyutlu ve üç boyutlu insanlığın ruhunda bir insanlık ateşi tutuşturabilirsem ikinci bir Prometheus gibi, bunlara veya daha kötülerine katlanırım. Kişisel düşünceler uzak olsun bakalım! Konudan ayrılmadan, tahminde bulunmadan, tarihin hissiz, yalın yolunu devam ettirerek, başladığım gibi sonuna kadar anlatmaya devam edeyim. Mutlak gerçekler, gerçek sözler -beynimi yakıp kavuran- zerresine dokunulmadan ortaya konulsun ve okuyucum ben ve kaderimle ilgili yargıya varsın.

Küre tüm düzenli cisimlerin, silindirlerin, konilerin, piramitlerin, beşyüzlülerin, altıyüzlülerin, onikiyüzlülerin ve kürelerin uyarlamalarını anlatmaya can atarak öğretmeye devam ediyordu ama sözünü kesmeye cesaret ettim. Bilgiden bıkmış değildim. Aksine onun bana sunduğundan daha derin, daha ayrıntılı bilgiye duyduğum susuzluktan kaynaklanıyordu.

"Beni bağışlayın," dedim, "Ey, sen artık mükemmellik abidesi demeyeceğim varlık, yalvarırım hiç olmazsa içine bakmayı bana lütfetsen."

Küre: "Neyime?"

Ben: "İçine, midene, bağırsaklarına."

Küre: "Bu münasebetsiz talep de nereden çıktı? Bundan sona mükemmellik abidesi olmayacağımı söylemekle ne demek istiyorsun?"

Ben: "Lordum, sizin kendi bilgeliğiniz; bana sizden bile daha büyük, daha güzel ve hatta mükemmelliğe daha yakın bir şeyin peşine düşmeyi öğretti. Bir bedende birçok Daireyi birleştiren, siz kendiniz, Düzdünya'daki tüm şekillerden üstünken, şüphesiz ki birçok küreyi bir bedende birleştiren, Boşluk Dünyası'nın cisimlerinden bile üstün olan bir Yüce Varlık bulunabilir. Şu anda boşluktan Düzdünya'ya kadar her şeyin içini görüyorsak, yukarıda bir yerlerde de her zaman, her yerde ve bütün boyutlarda 'rahibim', 'filozofum' ve 'dostum' diye çağıracağım; senin bana göstermeyi isteyeceğinden kuşku duymadığım ve oradan aşağı baktığımızda cisimlerin içlerini gördüğümüz, sizin ve sizin gibi başka kürelerin bağırsaklarının (şu ana kadar zaten bunca şey bahşedilmiş olan) şu zavallı Düzdünya gezginin gözleri önüne apaçık serilecek daha yüksek, daha saf bir bölgenin, daha geniş bir boşluğun

boyut bakımından daha zengin bir krallığın bulunması gerekir."

Küre: "Öf! Zırva! Yeter bu saçmalıklar! Zaman kısa ve üç boyutun hakikatini kör cahil Düzdünya vatandaşlarına ilan etmeden önce yapılması gereken çok şey var daha."

Ben: "Hayır, merhametli öğretmenim, beni geri çevirme ne olur, biliyorum; bunu gerçekleştirecek güç sizde var. Bana bir kere içinize bakmak için imtiyaz gösterseniz, sonsuza kadar minnettar olurum, bundan böyle uysal çırağın; tüm öğretilerini almaya hazır ve ağzından dökülen her söze minnet eden kulun, kölen olurum."

Küre: "Peki, o zaman, seni hoşnut etmek ve susturmak için, sana bir defa daha söylüyorum; yapabilseydim, benden dilediğin şeyi sana gösterirdim fakat yapamam. Seni kendime minnettar bırakmak için midemi ters yüz edip çıkarayım mı?"

Ben: "Fakat lordum beni üç boyut diyarına götürerek bana iki boyut diyarındaki tüm vatandaşlarımın bağırsaklarını gösterdi. Bu nedenle hizmetkârını ikinci bir yolculuğa çıkarıp, onunla aşağı Üçüncü Boyut Dünyası'nın üzerinden bakıp tüm üç boyutlu evlerin içini, cisim dünyasının sırlarını, Boşluk Dünyası'ndaki madenleri ve tüm yaşayan cisim yaratıkların, hatta saygıdeğer, tapılası kürelerin bağırsaklarını, gördüğümüz dördüncü boyut bölgesine götürmekten daha kolay ne var.

Küre: "İyi de bu Dört Boyutlular Dünyası nerede?"

Ben: "Ben bilmiyorum, şüphesiz ki öğretmenim biliyordur."

Küre: "Ben bilmiyorum. Öyle bir yer yok. Düşüncesi bile düpedüz akıl almaz."

Ben: "Bana akıl almaz gelmediğine göre, benim ustama hiç akıl almaz gelmez. Hayır, burada bile lord cenaplarının hüneri dördüncü boyutu bana görünür kılabileceğinden umudumu kesmiyorum; aynen iki boyutlular diyarında öğretmenimin yeteneği kör hizmetkârının gözlerini onun için görünmez olan üçüncü boyutun görünmez varlığına mecburen -gerçi onu görmemiş olsam da- açmış olduğu gibi."

Geçmişi şöyle bir hatırlayalım. Bir çizgi görüp bir düzlem olduğunu düşündüğümde, gerçekte parlaklıkla aynı şey ol-

mayan "yükseklik" denen şeyi değil de, tanınmayan üçüncü bir boyutu gördüğüm bana öğretilmedi mi? Bundan hareketle, bu bölgede, bir düzlem gördüğümde ve cisim olduğunu düşündüğümde, gerçekte renk gibi olmayan, sonsuz derecede ve ölçülemeyecek kadar küçük olmasına rağmen var olan, tanınmayan dördüncü bir boyut görüyor olmaz mıyım?

Üstelik, Şekillerin Analojisinden gelen kanıtlar var."

Küre: "Analoji! Mantıksız. Ne analojisi?"

Ben: "Lord cenapları, tebliğ ettiği şeyleri hatırlayıp hatırlamadığını görmek için hizmetkârını deniyorlar. Benimle oynamayın. Lordum yalvarıyorum, daha fazla öğrenmek için yanıp tutuşuyorum. Kuşkusuz, diğer daha yüksek Boşluk Dünyası'nı şimdi *göremeyiz* çünkü midelerimizde gözlerimiz yok bizim. Hâlbuki, tıpkı Düzdünya Krallığı'nın var olmasına rağmen onu fark edebilmek için Çizgi Dünyası Hükümdarının ne sola, ne de sağa dönebildiği gibi; dokunacak güce sahip olmayan, kör, şuursuz, sefil olduğumdan ve de içimde ayırt edebilecek bir göz olmayışından, çerçeveme dokunacak kadar yakın olmasına rağmen fark edemediğim bir dördüncü boyutun var olması gibi. Lordum'un düşüncenin iç gözüyle dördüncü boyutu algılaması gibi! Dördüncü boyutun olması gerektiğini lordum kendisi bana öğretti. Acaba hizmetkârına tebliğ ettiklerini unutmuş olabilirler mi?

Bir Boyutta, hareket eden Nokta, iki ucu olan bir Çizgi oluşturmadı mı?

İki Boyutta, hareket eden bir Çizgi, dört ucu olan bir Kare oluşturmadı mı?

Üç Boyutta, hareket eden bir Kare -bunu ben gözümle görmedim- sekiz uç noktası olan kutsal bir varlık olan Küp'ü oluşturmadı mı?

Dört Boyutta ise hareket eden bir Küp -eğer öyle değilse, analoji için de, hakikatin gelişmesi için de yazık olur- deyim yerindeyse, on altı uç noktası olan daha kutsal bir organizma ile sonuçlanmaz mı?

2, 4, 8, 16 serisindeki yanılmaz kanıta bakın; bu bir geometrik artış değil mi? Bu -siz Lordumun kendi tabiriyle söylersem- "Analojiye tam olarak uygun!" değil mi?

Yine Lordum tarafından, bir çizgi'de *iki* sınır nokta, bir Ka-

re'de *dört* sınır çizgi, bir küpte *altı* sınır Kare olması gerektiği bana öğretilmedi mi? 2, 4, 6 serisindeki yanılmaz kanıta bir kez daha bakın; bu bir aritmetik artış değil midir? Sonuç olarak, Dört Boyut Diyarındaki kutsal küpün daha da kutsal olan evladının 8 sınır küpü olması gerekmez mi; lordumun inanmam için bana öğrettiği gibi. Analojiye tamamen uygun, değil mi?

Ey lordum, bakın lordum, ben hakikati bilmeden, inancıma dayanarak varsayımlara daldım; lord cenaplarına yalvarıyorum, mantıksal tahminlerimi onaylasın ya da reddetsin. Eğer yanlışsam, boynumu eğerim ve bir daha dördüncü boyutu sormam ama eğer doğruysam Lordum sağduyunun sesini dinlemeli.

Vaktiyle sizin vatandaşlarınız da, kendilerinden daha yüksek düzenlere ait varlıkların kapı veya pencere kullanmadan odalarına iniş yaptıkları -siz lord cenapları bile benim odama girmişti- kendi isteklerine göre önce görünüp sonra kaybolduklarına tanık olma gibi bir durumları oldu mu olmadı mı? Bu sorunun yanıtı karşılığında her şeyi ortaya koymaya hazırım. Reddederseniz bundan sonra sessiz kalacağım. Bana sadece bir yanıt lütfedin."

Küre: (bir süre sessiz kaldıktan sonra) "Böyle olduğu söylenir. Fakat insanlar eyleme gelince fikir ayrılığı yaşadılar. Gerçekleri kabul ederken bile farklı şekillerde açıkladılar. Her halükârda, bu kadar çok farklı açıklama olsa da kimse dördüncü boyut teorisine uyum sağlamadı ya da ima etmedi. Bu yüzden bu önemsiz şey bitsin ve işimize geri dönelim.

Ben: "Bundan emindim. Tahminlerimin doğrulanacağından emindim. Öğretmenlerin en iyisi, şimdi bana sabırlı olun ve bir soruma daha yanıt verin! Nereden gelip nereye gittiğini kimsenin bilmediği, bir görünüp bir kaybolan bu varlıklar, aynı zamanda kesitlerini küçülterek, beni geçirmen için yalvardığım daha engin boşluğa mı geçip kayboldular?"

Küre: (karamsarca) "Eğer ortaya çıktılarsa, kesinlikle yok oldular. İnsanların çoğu bu görüntülerin düşünceden, -beni anlamayacaksın ama- beyinden; Müşahit'in kaygılı görüş açısından kaynaklandığını söylüyor."

Ben: "Böyle mi söylüyorlar? Yo, onlara inanmayın. Eğer cidden öyleyse, bu öteki boşluk gerçekten de Düşünce Dün-

yası'dır. O zaman beni, düşüncede tüm cisim şeylerin içini görebileceğim o kutsal bölgeye götürün.

Orada, benim hayranlıkla bakan gözlerimin önünde, bir Küp, büsbütün yeni ama analojiye tamamen uygun bir yöne doğru; içindeki tüm parçacığın kendi izini bırakarak, yeni türdeki boşluğa doğru geçeceği şekilde hareket ederek, on altı üç boyuttan fazla uç noktası ve çevresi sekiz üç boyutlu küp ile kendinden bile daha mükemmel bir mükemmellik yaratacaktır. Ve bir kez oraya vardığımızda, yukarı doğru olan seyrimizde duralım mı? O kutsal dört boyutlu bölgede, beşinci boyutun eşiğinde oyalanıp, içine girmesek? Yok, hayır! Bilakis, bırakalım bedensel yükselişimizle birlikte tutkularımız da yukarı süzülsün. Ardından zihinsel hücumlarımıza karşı koyamayan altıncı boyut kapıları önümüzde açılıverir; sonrasında yedinci, ve sonra sekizinci."

Böyle daha ne kadar devam ederdim, bilmiyorum. Boşuna bir çaba ile Küre, gök gürlemesi gibi sesiyle, "Sus!" emrini tekrarladı ve ısrar etmem durumunda bana korkunç cezalar verebileceğiyle tehdit ediyordu. Beni kendimden geçiren arzu selinin önüne hiçbir şey geçemezdi. Belki de suçluydum ama aslında kendini bizzat bana tanıtan hakikatten kısa süre önce aldığım yudumlar beni sarhoş etmişti. Bu arada son da uzakta değildi. Sözlerim, dışarıdaki çarpışmayla kesildi ve aynı anda beni boşluğa doğru konuşmama engel olacak bir hızla iten bir çarpışma da içimde gerçekleşti. Aşağı! Aşağı! Aşağı! Hızla aşağı iniyordum; biliyordum ki Düzdünya'ya dönüş benim alın yazımdı. Gözlerimin önünden geçen ve yeniden benim Evrenim olacak, bu tatsız, renksiz sahra; son defa ve asla unutulmayacak şekilde bir an için gözüme ilişti. Sonra bir karanlık. Sonra bir son, bütünüyle tamamlanan gök gürlemesi ve kendime geldiğimde, yine sıradan sürüngen bir kareydim, evde çalışma odamda, karımın yaklaşan barış çığlıklarını dinliyordum.

20. Küre Düşümde Beni Nasıl Cesaretlendirdi?

Düşünmek için bir dakikadan daha az bir zamanım olsa da deneyimlerimi karımdan gizlemem gerektiğini bir çeşit sezgiyle hissettim. Sırlarımı açığa vurmasından doğacak tehlike-

lerden o an için endişe ettiğimden değil, Düzdünya'daki herhangi bir kadın için benim hikâyemin ister istemez anlaşılmaz olduğunu bildiğimden. Bu yüzden ona bu duruma uygun, kazara kilerde duvara çarpıp bir süre baygın yattığımı söylediğim, uydurma hikâyelerle güven vermek için çabaladım.

Bizim ülkemizde güney yönünde çekim o kadar zayıftır ki bir kadına bile benim yalanım ister istemez ve neredeyse olağanüstü gelirdi ama hisleri hemcinslerinin ortalamasının üstünde iyi olan ve alışılmışın dışında heyecanlı olduğumu algılayan karım, benimle konuyla ilgili tartışmaya girmedi, sadece hasta olduğum ve dinlenmeye ihtiyacım olduğu konusunda ısrar etti. Odama çekilip olan biteni sessizce düşünebilmek için bir gerekçe ortaya çıkmış olması beni memnun etti. Sonunda yalnız kaldığımda, üzerime bir uyuşukluk çöktü; gözlerim kapanmadan önce özellikle karenin hareketi sayesinde oluşan küp sürecini, üçüncü boyutu yeniden oluşturmaya çabalıyordum. Umut ettiğim kadar net değildi fakat hatırladığım "Kuzeye doğru değil, yukarı doğru!" olmalıydı ve bu kelimeleri anahtar gibi eğer sımsıkı tutarsam beni çözüme götürmek için rehberlik edebileceklerine karar verdim. Mekanik bir şekilde "Yukarı doğru, kuzeye değil!" kelimelerini tılsım gibi tekrarlarken canlandırıcı bir iç sesle beraber uykuya daldım.

Bir rüya gördüm. Bir kez daha, bana olan öfkesinin tam bir affedişe dönüştüğüne delalet olan parlak rengiyle Küre'nin yanında olduğumu düşündüm. Efendimin dikkatimi yöneltmesiyle fark ettiğim, parlak ama sonsuz derecede küçük noktaya doğru birlikte hareket ediyorduk. Yaklaştığımızda, Boşluk Dünyası'ndaki kurt sineklerinden gelen belli belirsiz uğultulu bir ses sandım, sadece ses o kadar hafifti ki, içinde süzüldüğümüz boşluğun derin sessizliğinde bile, yirmi köşegen insan boyu kadar uzaklıkta uçuşumuza ara verinceye kadar kulağımıza erişmedi.

"Şuraya bak," dedi rehberim, "Düzdünya'da yaşadın, rüyanda Çizgi Dünyası'nı gördün, benimle Boşluk Dünyası'nın doruklarında süzüldün; şimdi deneyim serini tamamlamak için seni varlığın en düşük derinliğine, boyutsuzluğun sonsuz derinliğine, yani Nokta Dünyası Krallığı'na geçireceğim. "Şuradaki zavallı yaratığa bak. Şu nokta, bizler gibi ama boyutsuzluğun girdabına hapsolmuş bir varlıktır.

Bu nokta, kendi dünyasını, kendi evrenini yani kendisi dışında hiçbir şeyi kavrayamaz; hiçbirini deneyimlemediği için ne uzunluk bilir, ne genişlik, ne de yükseklik. İki sayısını idrak bile edemez. Çokluk düşüncesine de sahip değildir. Kendi kendisinin tek varlığı ve her şeyi olduğu için aslında hiçbir şeydir. Yine de kendinden hoşnutluğuna bir dikkat et ve bunun için bil ki kendinden hoşnutluk, değersiz ve bilgisiz olmaktır ve bir şeyi çok istemek, körü körüne ve aciz bir durumda mutlu olmaktan daha iyidir. Dinle şimdi."

Durdu ve vızıldayıp duran, küçük yaratıktan, sizin Boşluk Dünyası'ndaki gramofonların sesini andıran tekdüze, cılız fakat belirgin tınlamasından şu sözleri yakaladım, "Varoluşun sonsuz, mutlak saadeti O'dur ve O'ndan başka bir şey yoktur."

"Bu sıska varlık 'O' demekle neyi kastediyor?" dedim.

"Kendinden bahsediyor," dedi Küre; "Şimdiye kadar fark etmedin mi, bebekler ve bebeksi insanlar, kendilerini dünyadan ayrıştırırlar, kendilerinden üçüncü şahısmış gibi bahsederler. Dur, dinle!

"Tüm Boşluğu kaplar," diye devam etti kendi kendine konuşan yaratık, "Ve neyi doldurursa, O'dur. Neyi düşünürse, onu söyler; neyi söylerse, onu işitir; O'nun kendisi, düşünendir, söyleyendir, işitendir, düşüncedir, kelimedir, işitmedir. O tek'tir ve Her şeyin içindeki "Her Şey"dir. Ah mutluluk ah! Var olmanın mutluluğu!"

"Bu ufaklığın kendini beğenmişliğini yerle bir edemez misin?" dedim. Bana anlattığın gibi, ona da gerçeği anlat; Nokta Dünyası'nın dar sınırlarını gözlerinin önüne ser ve onu kendinden yüksek bir boyuta götür." "Kolay bir şey değil o," dedi Efendim; "Sen denesene!"

Bunun üzerine, sesimi yükselterek Nokta'ya haykırdım:

"Sessiz ol, sus artık, aşağılık yaratık. Kendine her şeyin içindeki her şey diyorsun ama sen bir hiçsin; senin evren dediğin, bir çizgi üzerinde sırf bir leke ve bir çizgi ise sırf bir gölge eğer kıyaslayacak olu.." "Şşş, yeterince konuştun," diye sözümü kesti Küre, "Şimdi dinle ve nutkunun Nokta Dünyası Kralı üzerindeki etkisini dikkatlice izle."

Hükümdarın sözlerimi duyduktan sonra daha da parlayışı

açık ve net bir biçimde gösterdi ki memnuniyetini koruyordu; kasım kasım kasılmaya tekrar başladığında kendimi zor tuttum. "Ah keyif, ah düşüncenin keyfi! Düşünerek ulaşamayacağı ne var ki O'nun! Kendi düşüncesi yine kendisine geliyor, küçümseyici imalar Onun mutluluğunu daha da arttırıyor! Tatlı isyan dönüp dolaşıp zafere ulaşıyor! Ah, her şeyi kapsayan tek varlığın ilahi yaratıcı gücü! Ah o keyif! Var olmanın keyfi!"

"Gördün işte," dedi öğretmenim, "Sözlerin ne kadar etkisiz kaldı. Öyle ki hükümdar hepsini tamamıyla anlıyor, kendi sözleri olarak kabul ediyor çünkü kendisinden başka kimsenin varlığını kavrayamıyor. Kendi düşüncelerinin çeşitliliğini, yaratıcı gücün kanıtı olarak görüp böbürleniyor. Nokta Dünyası'nın Tanrısı'nı her yerde bulunma ve her şeyi bilme olarak kabul ettiği cahillikle bırakalım. Senin veya benim yapacağımız hiç bir şey onu bu kendinden hoşnut olmak durumundan kurtaramaz.

Bundan sonra Düzdünya'ya nazikçe süzüldükten sonra, yoldaşımın, rüyamın manevi anlamına işaret eden, beni arzu etmeye ve diğerlerine de arzu etmeyi öğretmemi teşvik eden yumuşak sesini duyabiliyordum. Üçüncü boyutun üzerine süzülme arzuma ilk başta öfkelenmişti -bunu itiraf etti- ama sonrasında yeni bir bakış açısı edinmişti ve öğrencisine hatasını itiraf etmekten çok da gururlanmıyordu. Sonra üç boyutlu cisimlerin "Tamamen analojiye uygun olarak!" ve dişi cinsin bile anlayabileceği kadar kolay, basit metotlarla hareket ettirilmesiyle, ekstra üç boyutlu cisimlerin hareketleriyle de çifte ekstra üç boyutlu cisimlerin inşa edileceğini göstererek, tanık olduklarımdan daha ileri düzeyde gizemlerin nasıl olduğunu bana açıklamaya girişti.

21. Üç Boyut Teorisini Torunuma Öğretmek için Nasıl Çabaladım ve Ne Kadar Başarıya Ulaştım?

Sevinç içinde uyandım, önümdeki muhteşem meslek hayatımı düşünmeye başladım. Bana öyle geldi ki, mesleğimde hemen ilerleyecektim, ilk önce tüm Düzdünya'yı hak yoluna döndürecektim. Kadınlara ve askerlere bile üç boyut hakikati tebliğ edilmeliydi. Karımdan başlayacaktım.

Harekât planıma karar verdiğim sırada, caddede sessiz olmayı emreden bir sürü sesler duydum. Ardından daha yüksek bir ses onu takip etti. Resmi bir bildiri okunuyordu. Uydurma şeylerle insanların aklını çelen, başka Dünya'dan vahiy aldığını ileri sürenlerin tutuklanarak hapsedileceği ve idam edileceğini bildiren konsey kararları bana tanıdık geldi.

Düşündüm taşındım. Bu tehlike hafife alınacak bir şey değildi. Tüm ifşaatlarımdan bahsetmekten, sakınarak tehlikelerden korunmak, -çok basit ve inandırıcı olan ve diğer yolların bir yana bırakılmasıyla herhangi bir kayba yol açmayan- gösteri yoluyla ilerlemek daha iyi olacaktı. "Yukarı, kuzeye değil!" ispatlamak için anahtar niteliğindeydi. Uykuya dalmadan önce oldukça anlaşılır göründü; uyanır uyanmaz, rüyam henüz canlılığını korurken, aritmetik kadar aşikâr gibi göründü gözüme ama nedense sonra açık değildi. Tam da o anda karımın odaya girmesine rağmen gündelik konuşmalarımızı yaptıktan sonra ilk olarak ona açıklamaya karar verdim.

Beşgen şeklindeki oğullarım kişilik ve itibar sahibi, hekim olarak da hatırı sayılır ünleri vardı fakat matematikte çok iyi olmadıklarından amacıma uygun değillerdi. Bana öyle geldi ki matematiksel düşünce tarzına sahip, genç ve uysal bir altıgen en uygun öğrenci olacaktı. O yüzden ilk deneyimi büyümüş de küçülmüş, 3^3'ün üzerine gündelik düşünceleri de Küre tarafından onaylanan ufak torunumla neden yapmayayım? Konuyu henüz saf bir çocuk olan torunumla konuşmak benim için oldukça güvenli görünüyordu. Çünkü Konsey Bildirisi'nden haberi bile yoktu; öte yandan -vatanseverlikleri ve dairelere olan derin saygıları, katıksız, körü körüne tapınmaya vardıran- oğullarımın, kışkırtıcı üçüncü boyut bilgisini savunduğumu düşünecek olurlarsa beni Vali'ye ihbar etme mecburiyetini hissedip hissetmeyeceklerine emin olamıyordum.

Fakat ilk önce dairenin benimle yaptığı esrarengiz görüşmenin nedenleri ve bu vesileyle eve girmesi ile ilgili olarak pek tabi ki bir şeyler bilmek isteyen karımın merakını, bir şekilde gidermeliydim. Detaylara girmeden özenli açıklamamı -korkarım ki Boşluk Dünyası okuyucularımın arzu edecekleri kadar gerçeklerle tutarlı olmayan bir açıklama- yaptığımı ve üç boyutlu dünyayla ilgili benden bir şey öğrenmeden, sonunda onu gündelik ev işlerine sessizce döndürmeyi ba-

şardığımı söylemeliyim. Bu hallolunca, hemen torunumu çağırdım. Gerçeği söylemek gerekirse, gördüğüm, duyduğum her şeyin çok ilginç bir şekilde sanki tam kavranamamış bir görüntü, boşa umutlandıran bir rüya gibi benden kaçtığını hissediyordum ve ilk müridimi kazanmak için tüm hünerimi kullanmaya can atıyordum.

Torunum odaya girer girmez kapıyı kilitledim. Ardından, matematik levhalarını alıp -sizin çizgiler diyeceğiniz- yanına oturarak, dünkü dersimize kaldığımız yerden devam edeceğimizi söyledim. Bir kez daha ona bir boyutta bir noktanın nasıl bir çizgi meydana getirdiğini; düz bir çizginin iki boyutta nasıl bir kare meydana getirdiğini öğrettim. Bundan sonra zorlama bir gülüşle, "Bak şimdi seni haylaz, bir karenin aynı yöntemle 'Yukarı, kuzeye değil!' hareketi ile başka bir şekil, üç boyutta bir çeşit ekstra kare oluşturabileceğine beni inandırmayı istedin. Tekrarla bakalım, seni genç afacan!"

Tam bu sırada, bir kez daha habercilerin Konsey Kararı'nı caddede duyurduklarını işittik. Genç olmasına rağmen -yaşına göre olağanüstü zeki ve dairelerin otoritesine karşı muazzam hürmet ile yetişmiş olan- keskin bir zekâyla durumu kavradı, zira ben gafil avlandım. Bildirinin son kelimesini duyuncaya kadar sessiz kaldı ve ardından gözyaşlarına boğularak "Sevgili Büyükbaba," dedi, "Ben sadece şaka yapıyordum, elbette kasıtlı bir şey değildi; o zaman yeni kanundan da haberim yoktu. Üçüncü boyutla ilgili bir şey söylediğimi sanmıyorum ve çok eminim hiçkimseye 'Yukarı, kuzeye değil!' gibi bir şeyle ilgili tek kelime söylemedim, sen de biliyorsun, bu çok saçma! Bir şey nasıl kuzeye değil de yukarı hareket edebilir? Yukarı, kuzeye değil! Bebek bile olsaydım bu kadar absürt olamazdım. Ne kadar aptalca! Ha! Ha! Ha!"

"O kadar da aptalca değil," dedim, kendimi kaybederek; "İşte örneğin bu kareyi alıyorum," ve sözü söylerken elime hareket edebilen bir kare aldım "Ve ben onu hareket ettiriyorum, görüyorsun, Kuzeye değil ama -evet yukarıya- söylemek gerekirse kuzeye değil ama bir yere hareket ettiriyorum -tam olarak böyle değil ama bir şekilde-". İşte Kareyi gülmekten kırılan torunumu daha çok eğlendirmek niyetiyle, amaçsız bir şekilde sallayarak cümlemi anlamsız bir sonuca bağladım ve ders değil de şaka yaptığımı bildirdim ve bunu duyunca torunum kapının kilidini açıp odadan hızla çıktı. Üçüncü Boyut

Havarisi'ne dönüştürmedeki ilk denemem böyle sonuçlandı.

22. Üç Boyut Kuramını Başka Yöntemler Kullanarak Nasıl Yaymaya Çalıştım ve Sonuçlar Ne Oldu?

Torunumda yaşadığım başarısızlık, ev halkının diğer üyelerine sırrımı iletmekteki cesaretimi kırmıştı ama yine de ümidimi büsbütün kaybetmemiştim. Sadece anladım ki, tamamen "Yukarı, Kuzeye değil!" sloganına bel bağlamamalıydım, hatta halkın önünde tüm olayı açıkça yayınlayacak bir gösteri araştırmaya çalışmalıydım; bu sebeple yazıya başvurmam gerekiyordu.

Bu yüzden gizlilik içinde aylarımı "***üçüncü boyutun gizemleri***" tezime adadım. Sadece yasadan kaçabilmek amacıyla, fiziksel bir boyut değil, Düşünce Dünyası'ndan da bahsettim. Burada teorik olarak bir figür aşağıya, Düzdünya'nın üzerinden bakabiliyor ve eş zamanlı olarak her şeyin içini görebiliyor, altı adet kareyle çevrelenmiş ve sekiz uç noktasına sahip bir figür var olabiliyordu. Kitabı yazarken amacıma uygun diyagramların çizilmesinin mümkün olmayışıyla kendimi kısıtlanmış hissettim çünkü pek tabii Düzdünya memleketinde, levhalar veya diyagramlar yerine çizgiler vardı ve hepsi bir düz çizgi üzerindeydi. Sadece boyut, parlaklık farkı ile fark edilebiliyordu; bu yüzden tezimi ("Düzdünya'dan Düşünce Dünyasına" diye isimlendirdim.) bitirdiğimde, çoğunun anlatmaya çalıştıklarımı anlayıp anlayamayacakları ile ilgili kendimi rahat hissetmiyordum.

Bu arada hayatım çekilmez bir hal almıştı. Hiçbir şey zevk vermiyordu; tüm gördüklerim beni umutlandırıp kışkırtarak sözümü sakınmamaya itiyordu çünkü iki boyutta gördüğüm her şeyi "Acaba üçüncü boyutta nasıl görünürdü?" diye kıyaslama yapmadan duramıyordum ve bu kıyaslamaları yüksek sesle yapmamak için kendimi zor tutuyordum. Bir zamanlar gördüğüm ama kimseye aktaramadığım ve günden güne gözlerimin önünde canlandırmakta daha da zorlandığım gizemleri düşünmeye kendimi verebilmek için müşterilerimi ve işimi ihmal ediyordum.

Boşluk Dünyası'ndan döndükten yaklaşık on bir ay sonra,

gözlerim kapalı olarak bir küpü zihnimde canlandırmaya çalıştım ama başaramadım; sonrasında başardıysam da, o anda (ne de daha sonra) küpün orijinal halini canlandırdığıma çok emin olamıyordum. Bu beni öncesinden daha da çok hüzne boğdu ve ne olduğunu bilmesem de bir adım atmam gerektiğine karar verdim. Bir şekilde insanları ikna edebileceğimi bilsem, bu dava uğruna hayatımı feda edebileceğimi hissediyordum. Fakat daha torunumu ikna edememişken, ülkedeki en yüksek ve en gelişmiş Daireleri nasıl ikna edebilecektim.

Bazı zamanlarda cesaretim artıyordu ve ağzımdan tehlikeli sözler kaçırıyordum. Zaten hain değilse de aykırı sayılıyordum ve bulunduğum durumun tehlikelerine karşı tetikteydim. Buna rağmen bazı zamanlarda çokgen ve daire camiasında bile şüpheli ya da yarı kışkırtıcı sözler söylemekten kendimi alamıyordum. Örneğin bir şeylerin içini görme gücü kazandığını söyleyen şu akıl hastalarının tedavi sorunu ortaya atıldığında, peygamberlerin ve evliyaların çoğunluk tarafından her zaman deli olarak kabul edildiğini beyan eden eski bir daireden alıntı yapıyordum. Zaman zaman "Bir şeylerin içlerini fark eden göz!" ve "Her şeyin görüldüğü dünya!" ibarelerini kullandım. Bir veya iki defa yasak olan "üçüncü ve dördüncü boyutlar" terimlerini bile ağzımdan kaçırdığım oldu. En sonunda ufak tefek patavatsızlıklar serimi tamamlamak için olsa gerek, -bazı son derece zevzek insanlar, Tanrı'nın boyut sayısını neden iki ile sınırlandırdığını ve neden her şeyi birden görme niteliğinin sadece Yaradan'a tahsis edildiğini ortaya koyan, ayrıntılı bir yazı okudukları- Vali'nin kendi konağında Yerel Tasavvur Cemiyeti'nin toplantısında, kendimi o kadar kaybettim ki küreyle birlikte boşluğa, başkentimizdeki Meclis Salonu'na, sonrasında tekrar boşluğa yaptığımız tüm yolculuğumu, eve dönüşümü ve rüyada veya gerçekte gördüğüm, duyduğum her şeyi olduğu gibi anlattım. İlk başta aslında, farazi bir kişinin hayali deneyimlerini açıklıyormuşum gibi yaptım fakat heyecanım tüm maskelerimi atmaya zorladı ve nihayet hararetli bir söylevin sonunda tüm dinleyicilerimi, ön yargılarından sıyrılarak, üçüncü boyuta inanmaya davet ettim.

Hemen tutuklanıp Konsey'in önüne çıkarıldığımı söylememe lüzum var mı?

Ertesi sabah, birkaç ay önce Küre ile birlikte durduğumuz

yerde durmuş, hikâyemi anlatmaya başlamama ve sonuna kadar sözüm kesilmeden bitirmeme izin verilmişti. Daha başlangıçta kaderimi sezmiştim; muhafızları 55°'lik açılarıyla üst sınıftan polis memurları olduğunu gören Başkan, savunmama başlamadan önce daha alt sınıftan 2° veya 3°'lik polis memurlarıyla değiştirilmesini emretmişti. Bunun ne anlama geldiğini çok iyi biliyordum. Ya idam edilecektim ya da hapse atılacaktım ve hikâyemi duyan görevliler imha edilirken aynı zamanda tüm dünyadan da sır gibi saklanacaktı; böyle olduğu için Başkan pahalı kurbanların yerine ucuzlarının geçmesini arzu etmişti.

Savunmamı bitirdikten sonra, Başkan, kıdemce küçük bazı dairelerin belirgin samimiyetimden etkilenmiş olabilecekleri için, bana iki soru sordu:

1. "Yukarı, kuzeye değil!" sözleriyle işaret ettiğim yönü gösterip gösteremeyeceğimi?

2. Küp diye isimlendirmekten hoşlandığım figürü (farazi kenar ve açı sayılarını vermek yerine) bir diyagram veya bir tarifle gösterip gösteremeyeceğimi?

Başka söyleyecek bir şeyim olmadığını ve kendimi sonunda kazanacağı kesin olan hakikate adadığımı bildirdim.

Başkan duygularımı paylaştığını ve daha iyisini yapamayacağını belirtti. Ömür boyu hapse çarptırıldım; eğer Hakikat, hapishaneden çıkıp da dünyayı Hak yoluna döndürmemi istiyorsa, Hakikatin bu sonucu doğuracağına güvenilmeliydi. Bana tanınan ayrıcalıkları kötüye kullanmadığım sürece, hapishaneden kaçmamı önlemek için gereksiz baskılara maruz kalmayacaktım. Hapse benden önce giren kardeşimi ara sıra görmeme izin verilecekti.

Yedi yıl geçti. Ben hâlâ tutukluyum ve kardeşimin ziyaretleri ve gardiyanlar dışında, her türlü arkadaşlıktan mahrumum. Kardeşim tanıdığım en iyi karelerden biridir. Kendisi adil, duyarlı, neşeli ve kardeşçe sevgiye sahiptir. Yine de haftalık görüşmelerin en azından bana bir konuda çok büyük acı verdiğini itiraf etmeliyim. Küre'nin kendini açıkça gösterdiği Konsey Salonu'nda o da vardı; Küre'nin kesitlerini nasıl değiştirdiğini gördü, sonrasında dairelere yapılan, olağanüstü olayın açıklamasını duydu. O zamandan beri, yedi yıl boyunca, Boşluk Dünyası'nda bütün olguların detaylı bir şekilde

tanımlanması ve analojiden çıkarılabilecek cisimlerin var olduğunu kanıtlayan delillerle birlikte bu ortaya çıkışta benim oynadığım rolü benden tekrar tekrar dinlemediği bir tek hafta bile geçmedi.

Şu anda bana inanan tek bir kişi bile yok. Binyılın vahiyi bana hiçbir şeyin gerçek olmadığını gösterdi. Boşluk Dünyası'nın Prometheus'u ölümlülere ateşi getirdiği için tutukluydu fakat ben -zavallı Düzdünya Prometheus'u- vatandaşıma hiçbir şey getiremeden hapishanede yatıyorum. Yine de bu anıların; nasıl olur bilmiyorum ama bir şekilde bazı boyutlardaki insanların zihinlerine olan yolu bulabileceği ve sınırlı boyutluluğa hapsedilmeyi reddeden asi ruhlu kuşağın oluşmasına katkı sağlayacağı umudunu taşıyorum.

Neşeli zamanlarımın en içten umudu bu! Ne yazık ki umutlarımı her zaman canlı tutamıyorum. Bir defa görüp sıkça özlemini çektiğim Küp'ün görüntüsünün gerçek biçiminden emin olamadığımı düşünmenin ağır yükü üzerime kasvetli bir hal gibi çöküyor ve geceleri rüyalarımdaki "Yukarı, kuzeye değil!" talimatı ruhu kemiren bir sfenks gibi aklımdan hiç çıkmıyor. Küplerin ve kürelerin zihnimde nadiren mümkün olan varoluşlarının arka planına çekildikleri zihinsel zayıflık dönemlerinde, Hakikat için katlandığım işkencenin bir parçası olduğu zaman Üç Boyut Diyarı neredeyse Tek Boyutluluk veya Boyutsuzluk Diyarı kadar hayalmiş gibi geliyor. Özgürlüğüme engel olan bu sert duvarlar, hatta üzerine yazdığım levhalar ve Düzdünya'nın temel gerçeklikleri, hastalıklı bir hayal gücünün ürünü ya da aslı astarı olmayan bir rüya gibi geliyor bana.

"Gece ve gündüz adına, her şey ne tuhaf!"

DÜZDÜNYA

Edwin A. Abbott

Çeviren: Şermin Çetin

SOLA

DÜZDÜNYA

Edwin A. Abbott

Hikaye, erkeklerin çokgenler, kadınların ise basit çizgi segmentleri olduğu iki boyutlu bir dünyada geçmektedir. Anlatıcı KARE adında bir karedir.

Bir yılbaşı günü KARE, rüyasında tek boyutlu dünyaya giderek oradakilere iki boyutlu dünyanın varlığını anlatmaya çalışır. Sonunda çizgi dünyasının kralı KARE'yi öldürmeye teşebbüs eder. Ardından kendi dünyasında üç boyutlu KÜRE ile karşılaşır. KÜRE'nin ne olduğunu anlamak için BOŞLUK DÜNYASI'na gitmek zorundadır. Bir üst boyutu anlayabilmek herkes için mümkün müdür? Ya da nasıl mümkün olabilir?

"Neden sağduyunun sesini dinlemeyi reddediyorsun? Sağduyulu bir adam ve başarılı bir matematikçi olduğun için Üç Boyut Hakikatinin uygun havarisini sende bulmayı ummuştum; kaldı ki bin yılda bir bu hakikati açıklamama izin verilir ancak şimdi seni nasıl ikna edeceğimi hiç bilmiyorum. Bekle, buldum. Kelimeler değil, eylemler hakikati ispatlayacaktır."

"KÜRE", 1884, BOŞLUK DÜNYASI

Edwin A. Abbott bu kitabı yazdığında utandığı için kendi adıyla değil "KARE" adıyla yayınlamıştır. Yayınlandığı günden bu yana milyonlar tarafından okunan ve yüzlerce dile çevrilen bu eser sizi bambaşka dünyalara götürecek.

9 TL

ISBN: 978-605-9692-16-8

SOLA